

HECHOS

HECHOS 1

Cha 'in Espíritu 'in Ndiöse

1 Culo quityi nga'an tñan 'in, nu'huin, Teófilo, lyigaa ña'an nu nga'ni Jesús lo'o lyigaa cha' nu ngulu'u ni ti bra nu mdisanan nga'ni ni tñan,

2 hasta mdiyaa tsan nu ndyucuen ni la ni' cuaan. Una la nducua la, lo'o cha' cuiya' 'in Espíritu nu Luhui 'in Ndiöse yucui' ni lo'o ta'a mda'an ni, nu cua ngulosuhui ni, ni tñan ntsu'hui cha' cu'ni.

3 Una bra cua mdyo'o qui'u ni, ti ngulu'u tloo ni 'in ne' cha tyucua yla tsan, siyana ca jlyo tsu'hue ri' siyana lu'u ni, lo ti yucui' ni lo'o ña'an ntsu'hui cha' culo Ndiöse tñan 'in nten.

4 Lja nguio' ti'in ne' ngulo ni tñan 'in ne' siyana a tyo'o ne' quichen Jerusalén cui' bra, siyana tyuhuita ne' hasta bra caan cha' nu cua mxtya Ndiöse, cui' cha' nu cua yucui' ni lo'o ne':

5 Siyana Xuhua mducua tya 'in nten lo'o tyi'a, una tyucua xnan ti tsan, cha'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiöse 'huan.

Bra ndyucuen Jesús la ni' cuaan

6 Rcan' nu nguio' ti'in can' nganicha' 'in ni, lo nu juin: Ni X'na hua, ¿ta cua taa cha' cuiya' 'in quichen Israel siyana xiya' culo na tñan se'en lyi'ya loon na?

7 Mxcuen ni 'in ne': A 'ni cha' ca jlyo rin' huan ni tsan lo ni braa tsato'o sca cha' nu cua mxtya Stina Ndiöse, siyana scati ni ntsu'hui cha' cuiya' can' 'in ni,

8 una caja cha' cuiya' 'huan bra cha'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiöse 'huan, rcan' tsa yucuin' huan cha' tsu'hue re 'yan lo'o ne' Jerusalén, lo'o lyigaa nu ndi'in se'en lyi'ya loo Judea, lo'o Samaria, lo'o ña'aaan sa tyucui chelyuu.

9 Ña'aaan mdyi yucui' Jesús cha' re, tloo na'an ne' nga'ni Ndiöse cha' ndyucuen ni la ni' cuaan, lo ngüilyijyi yu'hui ni ni' coo.

10 Lja ndun na' cui'ya se'en nguia ndyucuen ni la ni' cuaan, sa ntsu'hui ngüi'ya tun tucua ne' qui'yu nu ngaten ste',

11 lo nu juin 'in ne': 'Huan ne' Galilea, ¿ni cha' na' cui'yan huan la ni' cuaan? Cui' Jesús, ni nu nga'ni Ndiöse cha' ndyucuen la ni' cuaan, cui' tsaña'an na'an huan ndyucuen ni ri nii, cui' ncuaña'an ntsu'hui cha' quiaan ni loo chelyuu re xiya'.

Ngulo tun ne 'in Matía loo Juda

12 Rcan' mdo'o loo qui'ya nu naa Olivo, mxtucui nde quichen Jerusalén. Lucui' ti nguinu qui'ya can' se'en lca Jerusalén, tsaña'an nu ndyucui' lee 'in ne' nu ca tya'an ne' tsan nu nxtñan' ne'.

13 Bra nguila ne' quichen can' nguiten ne' ña'an se'en nu cua ndyca tucua nde cuaan, can' nguinu Tyu, lo'o Jacobo, lo'o Xuhua, lo'o Ndre, Lpe, Tuma, Bartolomé, Mateo, lo'o Jacobo sñe' Alfeo, lo'o Simun ta Zelote, lo'o Juda ta'a Jacobo.

14 Lyigaa sca cha' ti 'in ndyucui' lo'o Ndiose, tsatlyu lo'o María jyi'an Jesús, lo'o ta'a ngula ni, lo'o tyucua xna ne' cuna'an nguio' ti'in can'.

15 Yato'o sca tsan can', mditun Tyu lja ta'an na, (lo nu nguio' ti'in can' ndiyaa sca cientu ntsu'hui cla ne'), lo nu juin:

16 Lyigaan 'huan ta'an na, nga'ni cha' yato'o tsaña'an nu mxiyucui' Espiritu nu Luhui 'in Ndiose 'in David cha' 'in Juda, cui' nu ya lo'o 'in nten nu msñi 'in Jesús.

17 Tñan 'in Ndiose nga'ni hua lo'o, cui' ta mda'an hua ncu.

18 Una lo'o tñi nu msu'hua lyiya' ne' 'in lo'o cha' a tsu'hue nu nga'ni, msi'i ne' jui sca yuu, can' mdiu lo ngujui, ytsu ni' lo ña'aan tixe'en mdo'o ti'in na.

19 Ngune cueen cha' re ña'aan quichen Jerusalén, can' cha' Mxtya ne' nii se'en can' ca naa na Acéldama, cha' re ndyca ri' tyucui': Yuu se'en nguilu tne.

20 Siyana cha' re nguinu scua loo quityi Salmo: —Se'en ntsu'hui, ntsu'hui cha' quinu tucua lja na, a caja 'a xca tucui nu ti tyi'in 'in na—. Nde xca cha' nu ndyucui' quityi can': —Xca tucui ntsu'hui cha' sten loo—.

21 Can' cha' ri nii, 'ni cha' tyo'o hui sca nu ta'a mdisnan mda'an hua lo'o Ni X'na na Jesús,

22 ti tsan nu mducua tya Xuhua 'in ni, hasta mdiyaa tsan nu ndyucuen ni la ni' cuaan, siyana ca sca cha' ti 'hua lo taa hua rsuun siyana cua mdyo'o qui'u ni.

23 Rcan' ngulo tun 'in tucua nu ntsu'hui lja can', cui' nu naa See Barsabás, nu ndyucui' ne' lo'o lca Justo, lo'o xca naa Matía.

24 Rcan' yucui' ne' lo'o Ndiose lo nu juin ne': Ndiose X'na hua, scati jlyo ri' lyigaa ña'an lca carsya 'in nten, quitsa' hua ni ña'an tyucuaa ne' re cua ngulosuhui,

25 nu ca sca cha' ti 'hua lo'o cu'ni hua tñan 'in, cui' tñan nu mxnu ti'in Juda can', siyana cua nguiaa se'en nu ntsu'hui cha' caja 'in lo'o cha' a tsu'hue nu nga'ni.

26 Rcan' ngulo sorte 'in tyucuaa ne' can', lo Matía ngu'ni ca'an cha' 'in siyana ca sca cha' ti 'in lo'o cha tixca ta'a mda'an ca Jesús.

HECHOS 2

Bra ngüi'ya Espíritu 'in ne'

1 Bra mdiyaa ta'a Pentecostés, sca se'en ti nguio' ti'in, lyigaa ne'.

2 Sa ntsu'hui ngune la ni' cuaan tsaña'an ne se'en lryan sca cui'in tnu, cui' ña'an braa ngune se'en ndi'in ne' ña'an can',

3 rcan' ncu tyacan' ngüi'ya sca na que cuinta scaa, tsaña'an ndyca ri' sca quii'.

4 Ngutsa'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in lyigaa, lo mdisanan yucui' scaxca lo'o cha' nu tsi'i 'a cha' nu ndyucui' ca, cui' tsaña'an mxiyucui' Espíritu 'in.

5 Lo Jerusalén can' mdiyaa quina'an 'a ne' judio nu mdo'o scaxca quichen tnu siya ta'a can'.

6 Quina'an 'a nten nguio' ti'in se'en ngune can', a ngüijlyo 'a ri' ne' ni lyiji cha' ti culucua ri' ne' siyana cuinta scaa ne' ngune 'in ne' ña'an ndyucui' lo'o cha' nu ndyucui' ca ne'.

7 Lyee 'a yuhue ri' ne' lo ndyucui' ne' scaxca ne': ¿Ta tsi'i ne' Galilea ca lca lyigaa nu ndi'in ndyucui' cha' re?

8 ¿Ni cha' ne 'na cuinta scaan na cha' nu ndyucui' ne' lo'o cha' nu ndyucuin' can na ti bra ngula na?

9 Lo'o ne' Partia ndi'in ne' re lo'on na, lo'o ne' Media, lo'o ne' Elam, ne' mdo'o quichen Mesopotamia, ne' mdo'o se'en lca Judea, ne' mdo'o Capadocia, lo'o ne' Ponto, lo'o ne' nu mdo'o se'en lyi'ya loo Asia,

10 ne' Frigia, ne' Panfilia, lo'o ne' Egipto, lo'o ne' Africa nu mdo'o nde loo la quichen Cirene, lo ndi'in ne' Roma lo'on na re, nu lca yucui' ca ne' judio, a cuinta lo'o ne' nu ntsu'hui ña'an cha' nu cua ntsu'huin na,

11 lo'o ne' Creta lo'o ne' Arabia ndi'in ne' re, cuinta scaa cha' nu ndyucui' na, ne 'na ña'an ndyucui' ne' re lo'o cha' tsu'hue 'in Ndiose.

12 Lyigaa ne' can' ndi'in yuhue ri' ne', a jlyo 'a ri' ne' ni lyiji cha' ti culucua ri' ne', lo scaxca ne' nicha' ta'a ne': ¿Ni cha' ndyca ri' tyucui' cha' nu ndyca re?

13 Una ntsu'hui nu nde nstyí lyo'o 'in ne', lo ndyucui' ne': Na cu'hui ne' re.

Culo cha' nu yucui' Tyu lo'o nten

14 Rcan' mditun Tyu lo'o quita'a tixca ta'a mda'an Jesús, lo mdisnan yucui' cueen lo'o nten can': Lyigaan 'huan ta'a lcan na ne' judio, 'huan nu ndi'in Jerusalén re, ca jlyo rin' huan lo quine 'huan cha' nu tyucui' lo'on huan.

15 Nu ndi'in re tsi'i na cu'hui ña'an nu 'huan ndlucua rin' huan, lo tya ntsu'hui braa cua caa tlya.

16 Cui' ña'an cha' nu mxiyucui' Ndiose 'in Joel, lo ndyucui' na:

17 —Ndeña'an ntsu'hui cha' cu'nin, nu juin Ndiose, bra tsatii cha' nu ndyca loo chelyuu re: Cu'nin cha' cha'an yu'hui lyigaa nten lo'o Espíritu 'yan, lo'o sñe' huan, nu ti cuine' ña'an xñii cha' nu ntsu'hui cha' ca, cui' ncuaña'an nu cula tyucui' scala ne' cha' can'.

18 Nu chin ñi, cu'nin cha' cha'an yu'hui Espíritu 'yan 'in msu 'yan, ne' qui'yu lo'o nu ne' cuna'an, lo tyucui' can' cha' tsu'hue 'yan lo'o nten.

19 Na' cu'nin cha' nu tnu la ni' cuaan lo'o loo chelyuu re: Ntsu'hui cha' quilu tne, ntsu'hui cha' squin quii' nu tnu, lo xtyi sñi ti quinu ti'in rcan'.

20 Cuicha ntsu'hui cha' suhui' na, lo coo' tyca nga'á na ña'an ndyca ri' tne. Tsato'o cha' re bra ti lyiji cu'ni cuiya' ni nu lca X'na huan cha' 'in nten chelyuu, cui' tsan nu cu'nin sca cha' nu tlyu lo ca tycan' ña'an cha' cuiya' 'yan.

21 Lyigaa nu tsaña'an ri' siyana lcan X'na, can' nu tyo'o laa—.

22 'Huan ne' Israel, quine 'huan cha' nu tyucui': Cua jlyo rin' huan siyana Jesús Nazaret, lo'o cha' cuiya' nu ndaa Ndiose 'in ni quina'an 'a cha' nu tnu nga'ni ni tloo na'an huan, lo ncuá jylo rin' huan siyana Ndiose ngulosuhui 'in ni.

23 Una squi'ya cha' nu cua mxtya Ndiose yato'o nguinu Jesús yaan' huan, lo mdyaan huan 'in ni 'in yaa' ne' nducun', lo yujui ne' 'in ni loo cursi.

24 Una Ndiose nga'ni ni cha' mdyo'o qui'u Jesús, nguilyoo ni 'in can' se'en ndijin ne' ndi'i, a ncuca 'in cha' ndija can' xñi su'hua 'in ni.

25 Siyana ndeña'an nga'an scua David cha' 'in ni: —Lyigaa braa ndi'in Ni X'na na lo'on, a sca cha' ntsu'hui cha' cutsen siyana ndun ni tsu' cueen 'yan.

26 Can' cha' tsu'hue ntsu'hui tieen, nducui ran' ndyucuin' cha' re, a ndyuhue ran' bra ntsu'hui cha' cajan,

27 siyana a cula su'hua carsya 'yan loo cha' ndija, ni a taa cha' cuiya' catsu' ti'in cuinan', na' nu lca Sñe' nu luhui lati.

28 Ngulu'u sca tucuiin nu taa chelyuu 'yan, cui' cu'ni cha' ca tsu'hue lca tieen la tloo—.

29 'Huan nu ndi'in re, ndyca ran' tyucuin' lo'on huan cha' 'in David nu ncuca nten cula 'na, ña'an ngujui lo ngutsi', lo hasta ri nii jlyo rin' na la ngutsi'.

30 Ncuca sca nu mxiyucui' Ndiose 'in, cui' ni mxtya tsa ni cha' re lo'o, nguajlyo tsu'hue ri' siyana loo nten cuityi 'in ntsu'hui cha' caan Crixtu nu ntsu'hui cha' culo ca tñan 'na.

31 Ti rcan' cua na'an David ña'an mdyo'o qui'u Crixtu, can' cha' nu juin siyana a nguinu yu'hui carsya 'in ni yaa' cha' ndija, ni a yitsu' ti'in cuinan' ni.

32 Cui' ni nu lca Jesús nga'ni Ndiose cha' mdyo'o qui'u, lo lyigaa hua ndaa hua rsuun siyana ncuña'an yato'o.

33 Rcan' ndyucuan ni sca cha' cuiya' nu tlyu nde tsu' cueen 'in Ndiose, a cuinta ndyucuan ni Espíritu nu cua mxtya Sti ni cha' cha'an yu'hui ni' carsya 'na, cui' cha' nu na'an tloon huan ri nii lo ne 'huan.

34 Siyana David a lyiji scuen la ni' cuaan bra nu juin: — Ndiose X'na na nu juin ni 'in Ni X'na: Tyucua tsu' cueen 'yan,

35 lja cu'nin cha' ta'a cusuun quinu nde tuquiya'—.

36 Can' cha' ri nii, 'huan ne' Israel, ca jlyo rin' huan siyana Jesús nu mjyi'in ca'an huan 'in loo cursi, Ndiose cua nga'ni ni cha' lca Ni X'na na, lo lca ni Crixtu.

37 Cui' braa ngüi'ya sca tu'hua ni' carsya 'in ne' bra ngune 'in ne' cha' can', lo nghanicha' ne' 'in Tyu lo'o lyigaa la ña'an ta'a mda'an Jesús: 'Huan ta'an na, ¿ni na tca cu'ni hua?

38 Rcan' mxcuen Tyu can': Xtun rin' huan lo tyucua tyan huan lo'o cha' cuiya' 'in Jesucristo siyana caten qui'ya nducuin huan, lo cha'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'huan.

39 Siyana ntsu'hui cha' caja cha' tsu'hue re 'huan, lo'o sñe' huan, lo'o lyigaa nten nu ndi'in tijyu', lyigaa nu cua ngulosuhui Ndiose X'na na.

40 Quina'an 'a cha' ti yucui' la Tyu lo'o nten can', mdaa cha' tnu tiee 'in ne', lo nu juin: Tyo'o tsun' huan tucuiin a tsu'hue nu nguiaan huan.

41 Yato'o lyigaa nu nga'ni cuinta cha' nu yucui' Tyu can' mducua tya ne', ticui' tsan can' ndiyaa ne' sa sna mii ne' nu ndyca sca cha' ti 'in ne' lo'o.

42 Tsatlyu ndi'in ne' lo'o cha' nu ndlu'u ta'a mda'an Jesús, sca cha' ti 'in ndyucu, cui' ncuaña'an sca cha' ti 'in ndyucui' lo'o 'in Ndiose.

Tsaña'an ndi'in ne' ti culo

43 Nguiten sca cha' chen ni' carsya 'in lyigaa tucui squi'ya scaxca cha' nu tnu nga'ni ta'a mda'an Jesús.

44 Sca cha' ti 'in lyigaa nu cua yaña'an ri' 'in ni, lo tsatlyu ndi'in na 'in lyigaa.

45 Ntsu'hui nu yujui' se'en ndlo tñan, ntsu'hui nu yujui' na nu ndi'in 'in, lo nditsa' tñi can' cua ña'aan 'ni cha 'in ne' cuinta scaa ne'.

46 Sca cha' ti 'in nguio' ti'in lyigaa tsan ni' lyaa, tsatlyu ndyucu ne' ña'an 'in cuinta scaa ne', ndi'in lo'o rsuun ña'an tsu'hue ntsu'hui tiee ne',

47 ngui'ni tnu ne' 'in Ndiose, lo nten ndi'in quichen can' ndyu'hui cuiya' ri' ne' ña'an ndi'in lo'o ta'a. Cuinta scaa tsan can' nga'ni Ni X'na na cha' ndyca tyun la, lyigaa nu ntsu'hui cha' tyo'o laa.

HECHOS 3

Ndyca sca nu ndyucun' quiya'

1 Yato'o sca tsan Tyu lo'o Xuhua nguiaa se'en nducua laa, sa ntsu'hui braa cua sna siin bra ndyucui' ne' lo'o Ndiose.

2 Tulaa nu naa ndi'ya 'a, lyigaa tsan ndya'an lo'o ne' 'in sca nu ndyucun' quiya' ti bra ngula, can' ndyucua jñan tñi 'in ne' nu nguiten can'.

3 Bra na'an siyana cua sten Tyu lo'o Xuhua ni' lyaa, mjñan tñi 'in tyucuaa ne' can'.

4 Una Tyu lo'o Xuhua mxna'an tsu'hue ca tloo, lo nu juin: Ña'an.

5 Rcan' lsa 'a siyana cua xñi tñi 'in ne' can'.

6 Una Tyu can' nu juin 'in: A lo'o tñi 'yan, una taan na nu lo'o 'yan. Lo'o cha' cuiya' 'in Jesucristo Nazaret ti tun lo tya'an.

7 Rcan' msñi Tyu can' yaa' tsu' cueen lo xtun 'in ne', ticui' braa ndyca tsu'hue quiya'.

8 Sca juersa ti mditun, mdisanan mda'an, nguiten lo'o tyucuaa ne' can' ni' lyaa, mda'an, mdo'o cuaan, nga'ni tnu 'in Ndiose siyana cua ndyca.

9 Lyigaa ne' na'an ne' ña'an nda'an lo ngui'ni tnu 'in Ndiose.

10 Cui' braa yuhui lyoo ne' 'in siyana lca nu ndyucua njñan tñi can' tulaa nu naa ndi'ya 'a. Yuhue 'a ri' ne', a cuinta ytsen ne' lo'o cha' nu yato'o can'.

Cha' nu yucui' Tyu tulaa

11 Nu ndyca quiya' can' nsñi tun 'in Tyu lo'o Xuhua se'en nu nguia' tucui tulaa nu naa Salomón. Lyigaa ne' msnan ne' mdiyaa ne' se'en ndun siyana lyee yuhue ri' ne'.

12 Bra na'an Tyu siyana cua nguio' ti'in nten can', mdisanan yucui' lo'o ne': 'Huan ne' Israel, ¿ni cha' nduhue 'a rin' huan cha' re? ¿Ni cha' na cui'yan huan 'hua, ta nxque' rin' huan siyana lo'o cha' cuiya' 'hua, ta lo'o cha' tsu'hue 'hua ndyca ne' re?

13 —Ndiose 'in Abraham, lo'o Isaac, lo'o Jacob, cui' Ndiose 'in nten cula na—, nga'ni ni cha' ndyucuen cuaan cha' 'in Sñe' ni nu lca Jesús, ni nu mdyaan huan 'in tuyaa' Pilato, ncuca ri' culaa 'in ni, lo 'huan a mslyaan huan.

14 Yato'o mscuan tloon huan 'in ni nu Luhui lati, nu Lñi ndi'in cha' 'in, lo nde mjñan huan cha' lyaa sca nu ndujui nten.

15 Yujuin huan 'in ni nu ndaa chelyuu 'na, una Ndiose nga'ni ni cha' mdyo'o qui'u can', lo huare' ndaa hua rsuun cha' re.

16 Siya nguiaña'an ri' hua 'in Jesús can' ndyca ne' re, nu ndyu'hui lyoon huan lo na cui'yan huan, lo siyana nguiaña'an ri' hua 'in ni, can' cha' nga'ni tyca ni 'in ne' tloo na'an huan.

17 Una ri nii, 'huan ta'an na, jlyo ri' hua siyana nga'ni huan cha' re lo'o cha' tantu tsatlyu lo'o nu ndlo tñan 'huan.

18 Una Ndiose nga'ni ni cha' yato'o cha' re tsaña'an cha' nu cua mxiyucui' ni 'in lyigaa msu 'in ni, siyana Crixtu ntsu'hui cha' tyjyjn ni ndi'i.

19 Can' cha' ri nii, Xtun rin' huan siyana caten qui'ya nducuin huan, lo Ni X'na na cu'ni ni cha' xtñan' carsya 'huan,

20 lo ca'an tñan ni 'in Jesucristo, ni nu cua mdo'o tun siyana culo laa 'huan.

21 Una ndyuhui ta ni la ni' cuaan lja nu tsato'o lyigaa la ña'an cha' nu cua mxtya Ndiose, tsaña'an cha' nu cua mxiyucui' ni 'in lyigaa nu ngulosuhui ni 'in ti s'ni.

22 Siyana Moisé ndeña'an nu juin 'in nten cula 'na: —Ndiose nu lca X'na na nu juin ni siyana lja ta'an na ntsu'hui cha' caan sca nu xiyucui' Ndiose 'in tsaña'an nu nxiyucui' Ndiose 'yan na', can' nu cu'ni cuintan huan cha' nu tyucui'.

23 Lyigaa nu a tyucuan xu'hue cha' nu tyucui' can', caja nu culo tsu' 'in—.

24 Cui' ncuaña'an lyigaa la ña'an nu mxiyucui' Ndiose 'in, ti Samuel nu llyan nde loo, ticui' cha' re mda'an yucui'.

25 Nu ncu nten cula 'na, can' cha' ngu'ni ca'an cha' tsu'hue re 'na, cui' cha' nu mxtya Ndiose lo'o nten cula 'na, lo ndeña'an nu juin ni 'in Abraham: —Loo nten cuityi 'in ntsu'hui cha' caan sca sñe' nu llyan lo'o cha' tsu'hue 'in lyigaa nten chelyuu—.

26 ¿Ta tsi'i ljan na la nducua la mxtun Ndiose 'in scati Sñe' ni nu taa cha' tsu'hue 'na lo'on huan, siyana xtun rin' na qui'ya ngu'ni na cuinta scaan na?

HECHOS 4

Nga'ni cuiya' ne' cha' 'in Tyu lo'o Xuhua

1 Lja ndyucui' lo'o nten can' mdiyaa nu ndlo tñan ni' lyaa, tsatlyu lo'o nu lca que 'in sulyiyaa nu ntsu'hui cuan ni' lyaa can', lo'o ne' saduceo.

2 Ti'i ri' ne' siyana ndlu'u 'in nten siyana Jesús cua mdyo'o qui'u ni, lo squi'ya cha' can' ndyca jylo ri' ne' siyana ntsu'hui cha' tyo'o qui'u nu cua ngujui.

3 Msñi sulyiya 'in tyucuaa ne' can', msu'hua 'in ne' na'an tyucuan, lo siyana cua ngusiin la xca tsan can' ncuca cuiya' cha' 'in ne'.

4 Una quina'an 'a nten nu ngune 'in cha' 'in Ndiose yaña'an ri' ne' 'in ni. Tsalca ne' qui'yu nu yaña'an ri' can' ndiyaa ca'yu mii.

5 Yato'o xca tsan can', cui' Jerusalén nguio' ti'in nu ndlo tñan ni lyaa 'in ne' judio, lo'o qui'yu cula, lo'o ne' escriba,

6 lo'o Anás, nu ndlo ca tñan ni' lyaa can', lo'o Caifás, lo'o sca nu naa Xuhua, lo'o Jantru, lo'o lyigaa la ña'an nten 'in ne' nu ndlo tñan ni' lyaa can'.

7 Bra nu cua ndun tyucuaa ne' can' tloo ne' nganicha' ne' 'in: ¿La ngujui cha' cuiya' re 'huan, lo ti ca ndaa cha' cuiya' tsaña'an nu ngui'ni huan?

8 Tyu can' ngutsa'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in, lo nu juin: 'Huan nu ndlo tñan 'hua, lyigaan 'huan nu lca qui'yu cula 'in ne' Israel,

9 ri nii ndyca cuiya' cha' 'hua lo'o cha' tsu'hue nu yato'o 'in ne' nu ncuca ti'i re, lo ña'an ncuca ndyca ne',

10 can' cha' quitsan' 'huan, lo ca jlyo rin' 'huan ne' Israel, siyana lo'o cha' cuiya' 'in Jesús Nazaret, ni nu lca Crixtu, ni nu mji'in ca'an huan 'in loo cursi lo nga'ni Ndiose cha' mdyo'o qui'u, lo squi'ya Jesús ndun ne' re tsu'hue lca 'in ne'.

11 Cui' Jesús lca ni —quee nu mscuan tloon huan, 'huan nu lca cuityi na'an, ri nii lca ni quee nu nsñi tun na'an—.

12 Ni a caja 'a xca tucui nu ca culo laa 'na, cui' scati ni nu lca Jesús ndaa Ndiose 'in nten chelyuu nu ca cuityen qui'ya 'na.

13 Nduhue 'a ri' ne' 'in Tyu lo'o Xuhua can' siyana lo'o cha' tnu tiee ndyucui', jlyo ri' ne' siyana a sca cha' nga'ni cha'an, ni a sca tñan lyi'ya, rcan' ncuca jylo ri' ne' siyana lo'o Jesús ta'a mda'an.

14 A sca 'a cha' ti ncuca tyucui' ne' lo'o siyana sca se'en ti ndun lo'o nu ndyca can'.

15 Rcan' ngulo ne' tñan siyana tyo'o nde chun' na'an lja cu'ni cuiya' ne' cha' 'in lo'o ta'a nducua ne' can',

16 lo ndeña'an ndyucui' ne': ¿Ni ña'an cu'ni na lo'o cua? Cua nga'ni sca cha' nu tnu lo ña'aa'n quichen Jerusalén cua ngune cueen cha' re, a ndiyyi 'a ña'an su'hua catsin' na cha' re.

17 Ri nii siyana a quitsa yu'hui cha' re lyee la, tsu'hue lati xcutsen na 'in ne' siyana a tyucui' 'a lo'o ni xca tucui cha' 'in Jesús tyucui nu nguiaa nde loo re.

18 Rcan' msi'ya ne' 'in, lo tla 'a mxtya ne' cha' lo'o siyana a tyucui' 'a lo'o ni xca tucui cha' 'in Jesús, ni a culu'u 'a 'in nten cha' can'.

19 Una Tyu lo'o Xuhua can' mxcuen 'in ne': ¿Ni ña'an cha' re nu tsu'hue la na tloo Ndiose? ¿Ta tsu'hue la si' tucua hua cha' 'huan, ta na tucua hua cha' 'in Ndiose?

20 Siyana huare' a ca cula ti hua tyucui' hua lo'o nten ña'an cha' nu cua na'an hua lo ngune 'hua.

21 Tla 'a cha' yucui' ne' lo'o se'en nu xcutsen ri', rcan' ngulaa ne' 'in, a ngujui ña'an culo qui'ya ne' 'in siyana ytsen ne' 'in nten quina'an can', siyana lyigaa ne' nga'ni tnu ne' 'in Ndiose lo'o cha' nu yato'o can',

22 siyana nu ncua ti'i can' cua ndyijyin tucua yla yjan ntsu'hui, lo Ndiose nga'ni tyca ni 'in ne'.

Bra mjñan ne' 'in Ndiose

23 Bra ngalaa ne' 'in nguila se'en ndi'in lyigaa la ña'an ta'a nda'an, ndaa rsuun ña'an cha' nu yucui' nu ndlo ca tñan ni' lyaa lo'o qui'yu cula can'.

24 Bra ngune 'in ne' ña'an cha' nu ndaa can', sca cha' ti 'in ne' mdisnan yucui' ne' lo'o Ndiose, lo nu juin ne': Ndiose X'na hua, Nu'huin ndia cha' cuiya' yaa' lo'o lyigaa lo'o cha', —cui' ngañan ni' cuaan, lo'o chelyuu re, lo'o tyi'a tujo'o, cui' ngañan lyigaa loo na nu ndi'in 'in na—,

25 cui' mxiyucui' 'in David nu ncua msu 'in, lo nu juin: ¿—Ni cha' lyee 'a nguilu ti'in nten re, ni cha' 'ni cuinta ne' cha' nu a ntsu'hui lyoo?

26 Nu lca ree loo chelyuu re, tsatlyu lo'o nu ndia cha' cuiya' yaa', nguio' ti'in siyana xuun lo'o 'in nu lca X'na, lo'o Crixtu nu ngulosuhuin—.

27 Ni siya ncuaña'an nguio' ti'in nten re, Herode lo'o Poncio Pilato, ne' gentil lo'o ne' Israel, se'en nu ña'an ti'i ne' 'in Sñe', ni nu luhui lati nu ngulosuhui, nu lca Jesús,

28 siyana cu'ni ne' tsaña'an cha' nu cua mxtya ti s'ni, lyigaa cha' nu ntsu'hui cha' ca.

29 Ri nii, Nu'huin Ni X'na hua, xñi cuinta ña'an ndyucui' nu ti'i ri' 'hua, una taa cha' cuiya' 'in nu lca msu 'in, siyana a xcutsen ri' hua tyucui' hua cha' tsu'hue 'in lo'o nten,

30 lja rcan' cu'ni tyca 'in nu ti'i, cu'ni scaxca cha' nu tnu lo'o cha' cuiya' 'in Sñe', ni nu luhui lati 'in nu lca Jesús.

31 Ña'aan ndyi yucui' ne' lo'o Ndiose, ngüiñan se'en nguio' ti'in ne', ngutsa'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in lyigaa ne', lo nga'ni tnu tiee yucui' cha' tsu'hue 'in Ndiose.

Tsatlyu ndi'in na 'in ne'

32 Sca cha' ti 'in nu cua yaña'an ri' 'in Jesús, lo sca carsya ti 'in nu ndi'in can', a tucui ndyucui' siyana na 'in lca na nu ndi'in 'in siyana tsatlyu ndi'in na 'in ne'.

33 Ta'a mda'an ca Jesús tnu 'a tiee ndyucui' lo'o nten siyana mdyo'o qui'u Ni X'na na Jesús, lo Ndiose nga'ni ni cha' ngutsa'an yu'hui cha' tsu'hue 'in ni ni' carsya 'in ne'.

34 A sca 'a cha' ti ngui'ni cha' 'in ne', siyana lyigaa nu ndia yuu 'in, ta nducua na'an 'in, yujui' 'in na lo nguian lo'o ña'aan tñi can',

35 ndaa 'in na 'in ta'a mda'an Jesús, lo can' cua nditsa 'in na cua ña'aan 'ni cha' 'in cuinta scaa ne'.

36 Lja can' ndi'in sca nu naa See nu mdo'o se'en lca Chipre, una ta'a mda'an Jesús mxtya nii ca naa Bernabé. (Nii can ndyca ri' tyucui': Sñe' nu ndaa cha' tnu tiee.) Lca nten cuitiyi 'in Leví.

37 Lo'o can' yujui' sca yuu 'in, lo ña'aan tñi can' ndaa 'in ta'a mda'an Jesús.

HECHOS 5

Cha' 'in Ananía lo'o Safira

1 Una xca nu naa Ananía lo'o Safira cuilyo'o, yujui' sca yuu 'in, 2 una nga'ni cuiya' cha' siyana quinu chin' tñi can' 'in, lo bra ndaa tñi can' nga'ñi lyo'o siyana ña'aan na ndaa 'in ta'a mda'an Jesús.

3 Rcan' nu juin Tyu 'in Ananía: ¿Ni cha' ndaa cha' cuiya' ngañi lyo'o Ne' xña'an 'in, ncuá ri' quiñilyo'o 'in Espíritu nu Luhui 'in Ndiose, lo mxu'hua se'en tichin' tñi nu yujui' yuu can'?

4 ¿Ta tsi'i se'en ndlo tñan lca na? Bra yujui' 'in na, ¿ta tsi'i cuinta 'in su tñi can'? ¿Ni cha' ndaa cha' cuiya' nguiten cha' a tsu'hue ni' carsya 'in? Una tsi'i tloo nten yucui' cha' cuiñi re, cui' tloo Ndiose.

5 Ña'an ngune 'in Ananía cha' can' ndlyu lo ngujui. Lyigaa ne' nguiten sca cha' chen 'in ne' bra yna ne' cha' can'.

6 Cui' braa mdiyaa tucua sna nu ti cuine' ti, ngxun te' 'in ne' lo ya ngatsi' 'in ne'.

7 Sa mdijin sna braa bra mdiyaan nten 'in ne' nu ngujui can', una a ngüi ri' ne' ña'an cha' nu yato'o can'.

8 Rcan' nu juin Tyu can' 'in ne': Quitsa' 'hua, ¿ta cui' tsacua ti ncuá yuu nu yujui' huan can'? Mxcuen ne' 'in: Cui' tsacua ti ncuá na.

9 Nu juin Tyu 'in ne': ¿Ni cha' ncuá sca cha' ti 'huan lo ncuá rin' huan quiñilyo'on huan 'in Espíritu 'in Ni X'na na? Ña'an, tuna'an cua cua nguila nu ya ngatsi' 'in nten 'in, lo cui' ncuaña'an tsa lo'o 'in.

10 Cui' ña'an braa mdlyu ne' cuna'an can' tloo Tyu can', lo ngujui ne'. Ña'an nguila ti nu ti cuine' ti can' na'an siyana cua ngujui ne'. Rcan' ya ngatsi' 'in ne' sii' se'en su cuiyo'o ne'.

11 Nguiten sca cha' chen ni' carsya 'in lyigaa ta'an na, cui' ncuaña'an lo'o lyigaa la ña'an nten nu yna cha' can'.

Scaxca cha' nu tnu nga'ni Ndiose

12 Lo'o cha' cuiya' nu ndaa Ndiose 'in ta'a mda'an Jesús, ncuá nga'ni scaxca cha' nu tnu tloo na'an nten can', sca cha' ti 'in nguio' ti'in se'en nguia' tucui tulaa Salomón can'.

13 Lyigaa la ña'an nten can' tsu'hue 'a ndyucui' ne' cha' 'in, una a nga'ni a tiee ne' quio' ti'in ne' sca se'en ti lo'o,

14 nisiya ncuaña'an nde lyee la nguia ngui'ni nten nu cua yaña'an ri' 'in Ni X'na na, tsaña'an quina'an ne' qui'yu lo ncuaña'an quina'an ne' cuna'an.

15 A cuinta ndya'an lo'o ne' 'in nu ti'i, mxtya ne' 'in loo jaa' ta loo qui'ñan tu'hua tucuiin se'en ntsu'hui cha' tyijyin Tyu, lo nisiya xñii ti qui'ni ca'an 'in nu ti'i can', lo ndyca.

16 Scaxca quichen nu ndi'in lucui' ti can', ndyo'o ne' lo'o nu ti'i lo'o nu ntsu'hui cui'in xña'an 'in, ndiya lo'o ne' 'in se'en ndi'in quichen Jerusalén, lo lyigaa can' ndyca.

Bra ngutucui ndycan ne' 'in Tyu lo'o Xuhua

17 Nu ndlo ca tñan ni' lyaa tsatlyu lo'o ta'a nda'an, cui' ta ne' Saduceo, nguiten sca cha' slya ni' carsya 'in ne',

18 lo ngulo ne' tñan siyana quinu ta'a mda'an Jesús lo tsaa na'an tyucuan.

19 Una ticui' tla can' ngüi'ya tun sca angajle 'in Ni X'na na se'en ntsu'hui ne', lo msla tuna'an tyucuan can'. Bra cua ngüilyoo 'in ne' rcan' nu juin:

20 Yaan huan lo sten huan ni' lyaa, lo tyucuin' lan huan lo'o nten cha' 'in chelyuu nu cui.

21 Nga'ni quinta cha' can', ña'aan ngüi'ya xaa nguiten ni' lyaa lo mdisanan ngulu'u 'in nten can'. Lja rcan' nu ndlo ca tñan ni' lyaa lo'o ta'a nda'an, msi'ya 'in lyigaa nu ndia cha' cuiya' yaa', tsatlyu lo'o qui'yu cula 'in ne' Israel, lo ngulo ne' tñan 'in sulyiya siyana quia lyoo 'in ne' nu ntsu'hui ña'an tyucuan can'.

22 Una bra mdiyaa na'an siyana a tucui 'a ntsu'hui can', rcan' nguia ytsa' 'in lyigaa nu ngüio' ti'in can'.

23 Lo nu juin: Nu chin ñi, bra mdiyaa hua se'en nducua na'an tyucuan cua, na'an hua siyana ndyucun tsu'hue na, lo nu ntsu'hui cuan 'in na ndun tuna'an can', una bra msla hua 'in na a tucui 'a ntsu'hui can'.

24 Nu ndlo ca tñan ni' lyaa lo'o nu lca que 'in sulyiya nu ntsu'hui cuan ni' lyaa, lo'o lyigaa la ña'aan nu ndlo tñan can', quina'an 'a cha' mda'an tiee lo ngulucua ri' ña'aan ca cha' re.

25 Una cui' bra mdiyaa sca nu ndaa rsuun, lo nu juin: nu msu'huan huan na'an tyucuan, ri nii ndlu'u 'in nten ni' lyaa cua.

26 Rcan' mdo'o nu lca que 'in sulyiya 'in ne', nguia te'en 'in tyucuaa ne' can', lo'o cha' tsu'hue ti quian lo'o ne' 'in siyana nguitsen ne' si ta jyi'in nten can' quee 'in ne'.

27 Bra nguila lo'o ne' 'in, ndyaa ne' 'in yaa' nu ntsu'hui cha' cu'ni cuiya' cha' 'in, lo nu ndlo ca tñan ni' lyaa can' nganicha' 'in ne':

28 ¿Ta tsi'i cua yucuin' lo'on huan siyana a culu'un 'an huan 'in nten cha' 'in ne' can'? Ri nii, ña'aan Jerusalén cua ngune 'in ne' cha' nu

ndlu'un huan, lo ndyca rin' huan su'huan huan qui'ya chun' hua lo'o tne can'.

29 Mxcuen Tyu can' lo'o lyigaa la ña'an ta'a mda'an Jesús: 'Ni cha' tucua hua cha' 'in Ndiose la nducua la, lo tsi'i cha' 'in nten chelyuu.

30 Cui' Ndiose 'in nten cula 'na nga'an tñan ni 'in Jesús, lo 'huan yujuin huan 'in ni bra mji'in ca'an huan 'in ni sca loo yca.

31 'In ni cua ndaa Ndiose sca cha' cuiya' nu tlyu tsu' cueen 'in ni, siyana ca Ni nu ndun loo, Ni nu ndlo laa 'na, siyana xtun ri' ne' Israel qui'ya ngui'ni ne', lo cu'ni ni cha' tlyu ri' 'in ne'.

32 Huare ndaa hua rsuun cha' re tsatlyu lo'o Espíritu nu Luhui 'in Ndiose, cui' Espíritu nu ndaa Ndiose chu'hui ni' carsya 'in lyigaa nu tucua cha' 'in ni.

33 Una nde lyee la ndyucuen tique' ne' bra ngune 'in ne' cha' can', lo ncuca ri' ne' cujuin ne' 'in.

34 Una lja can' mditun sca ne' fariseo nu naa Gamaliel, lca sca nu ndlu'u cha' 'in lee, lo lyee ndyu'hui cuiya' ri' nten 'in. Ngulo tñan siyana culoo ne' 'in ta'a mda'an Jesús sti'i ti nde chun' na'an.

35 Rcan' nu juin 'in ta'a nducua: 'Huan ne' Israel, xñi na cuinta ña'an cu'ni na lo'o ne' cua.

36 A s'ni lyee mda'an sca nu ncuca naa Teudas, nu juin siyana ndia cha' cuiya' 'in, lo mxo' ti'in jacua cientu ne' qui'yu nu ncuca sca cha' ti 'in lo'o, una bra ngujui lyigaa ta'a mda'an ña'an tucuiin ti nganan.

37 Chun' nde'en can' mda'an sca ne' Galilea nu ncuca naa Juda, cui' bra mda'an sñi ne' nii nten quichen, cui' ncuaña'an quina'an nten mxo' ti'in, una bra ngujui ticui' ti ña'an yato'o 'in ta'a mda'an, ña'an tucuiin ti ngunan ne'.

38 Can' cha' ri nii tyucuin' lo'on huan: Tsu'hue lati culaan na 'in ne' re, a cu'ni cuintan na 'in lo'o cha' nu ndlu'u, siyana si ta lca na cha' 'in nten chelyuu tsatii tuhue cha' 'in ne'.

39 Una si lca na cha' 'in Ndiose, a ca tyucui ndijin na lo'o cha' cua, chen cha' quija lyoon na nsuun na lo'o Ndiose.

40 Nguinu tsu'hue tiee ne' lo'o ña'an cha' nu yucui'. Rcan' msi'ya ne' 'in ta'a mda'an Jesús, ngulo ne' tñan siyana qui'ni lo mxtya tsa ne' sca cha' lo'o siyana a tyucui' a cha' 'in Jesús, rcan' ngalaa ne' 'in.

41 Tsu'hue ntsu'hui tiee mdyo'o se'en can' siyana ndaa Ndiose cha' cuiya' mdijin ndi'i squi'ya Jesús.

42 Lyigaa tsan ndlu'u 'in nten ni' lyaa ta la se'en ndi'in ne', a ndla ti ndyucui' cha' tsu'hue 'in Jesucristo.

HECHOS 6

Bra ngulo tun ne' 'in cati nu ta yaa' 'in ne'

1 Cui' lja rcan' nguia ngui'ni nu ntsu'hui cha' 'in Jesús, una mdisnan msu'hua qui'ya ta'a nu ndyucui' cha' griego lo'o nu ndyucui' cha' hebreo, siyana lyee la nda yaa' ne' 'in ne' cuna'an nu nguinu cha' yucui' ti nu ndyucui' cha' hebreo que 'in nu ndyucui' cha' griego.

2 Rcan' quita'a tityucua can' mxo' ti'in 'in lyigaa nu cua ntsu'hui cha' 'in Jesús, lo nu juin: A nga'an cha' cula' ti hua tyucui' hua cha' 'in Ndiose, lo titsa hua na nu cu'ni tsu'hue 'in nten.

3 Can' cha' 'huan ta'an na, culosuhuin huan cati ne' qui'yu ljan na re, nu tsu'hue chelyuu ntsu'hui, nu ngutsa'an yu'hui lo'o Espíritu nu Luhui 'in Ndiose, nu tiyaa, can' nu taan na tñan re 'in.

4 Lo huare tsa quiñan la hua tyucui' hua lo'o Ndiose lo tyucui' hua cha' tsu'hue 'in ni.

5 Nguinu tsu'hue tiee ne' lo'o cha' nu yucui'. Rcan' ngulo tun 'in Steba, sca nu lyee nguiaña'an ri' nu ngutsa'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in, lo'o Lpe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, lo'o Nicolás nu mdo'o quichen Antioquía, sca nu cua ntsu'hui ña'an cha' 'in ne' judio.

6 Mdiya lo'o 'in ne' tloo ta'a mda'an Jesús, yucui' lo'o Ndiose lo mxtya yaa' que ne'.

7 Tsa nducua lyee la nguia nguitsa yu'hui cha' tsu'hue 'in Ni X'na na quichen Jerusalén, lo ncuaña'an lyee la ndyca quina'an nu cua ntsu'hui cha' 'in Jesús, cui' ncuaña'an tyun nu ndlo tñan ni' lyaa 'in ne' judio yaña'an ri' 'in Jesús.

Bra nguinu Steba

8 Steba can' ngutsa'an yu'hui lo'o cha' tsu'hue 'in Ndiose, nda'an lo'o cha' cuiya' 'in ni lo nga'ni scaxca cha' nu tnu lja nten can'.

9 Yato'o tucua sna ne' judio nu ngui'o' ti'in se'en ndyucui' ne' lca Liberto, lo'o tyucua xnan nu mdo'o quichen Cirene lo'o Alejandría, lo'o nu mdo'o se'en lca Cilicia lo'o Asia, mdisnan yucui' lyo'o ne' 'in Steba can'.

10 A ngujlyo 'a ri' ne' ña'an ti xcuen ne' 'in, siyana lo'o cha' tiyaa ndyucui' lo'o cha' cuiya' nu ndaa Espíritu 'in Ndiose 'in.

11 Rcan' nganan ne' 'in tucua sna nu tyucui' siyana ngune 'in ña'an ngutucua Steba yuhue 'in Moisé lo'o 'in Ndiose.

12 Lo'o cha' cuiñi can' nguilu ti'in nten, qui'yu cula lo'o ne' escriba. sa nsu'hui msñi ne' 'in Steba can', lo ya lo'o ne' 'in se'en nu ca cuiya' cha' 'in.

13 Ngulo tun ne' tyucua xnan nu tyucui' cha' cuiñi: nu nde a ndla ti ndyucui' ca'an 'in laa nu luhui 'na, a cuinta lo'o cha' 'in lee nducua yuhue'.

14 Ngune 'hua yucui' siyana Jesús Nazaret ntsu'hui cha' cuijlyo se'en re, lo cha'an lyigaa ña'an cha' nu ngulu'u Moisé 'na.

15 Lyigaa nu nducua se'en ndyca cuiya' qui'ya can', mxna'an ne' tloo Steba can', lo ncuca tyacan' tloo tsaña'an ña'an tloo angajle.

HECHOS 7

Cha' nu yucui' Steba bra yujui ne' 'in

1 Nu ndlo ca tñan ni' lyaa can' nganicha' 'in Steba: ¿Ta chin ñi ña'an ndyucui' lyigaa ne' re cha' 'in?

2 Rcan' mdisnan yucui' Steba: 'Huan nu lca nten cula 'na, quine 'huan cha' nu tyucuin'. Ndiose ni nu tlyu lati ngulu'u tloo 'in nten cula 'na nu ncuca naa Abraham se'en lca Mesopotamia, bra nu ti lyiji tsa tyi'in se'en lca Harán,

3 lo nu juin Ndiose 'in: —Xnu yuu quichen tyi, tyo'o tsu' lja nten cuityi 'in, lo tsa tyi'in xca loo yuu se'en nu na' quitsan' 'in—.

4 Rcan' mdo'o Abraham se'en ndi'in ne' caldeo, mdiya ti'in quichen Harán, lo bra ngujui sti ncha'an ti'in Ndiose 'in loo yuu se'en ndi'in na ri nii.

5 —Ni se'en qui'ya tun sca tsu' quiya' ti —, a ndaa ni cha' cuiya' culo tñan. —Una mxtya ni sca cha' lo'o siyana ntsu'hui cha' quinu yuu can' 'in lo'o sñe'—, nisiya ni sca sñe' lo a lyiji tyi'in rcan'.

6 Ndeña'an nu juin Ndiose 'in: —Sñe' nten cuityi 'in ntsu'hui cha' tsa tyi'in xca loo yuu, can' taa ne' ndi'i 'in ca msu 'in ne' jacua cientu yjan—.

7 Una na' cu'ni cuiyan' cha' 'in quichen tnu can', nu juin Ndiose, —lo' tia braa xtucui loo yuu re se'en ntsu'hui cha' cu'ni tnu 'yan—.

8 Rcan' mxtya Ndiose sca cha' lo'o Abraham siyana ca circuncida 'in, chun' nde'en can' ndaa ni sca sñe' nu ncuca naa Isaac, cui' ncuaña'an nga'ni lo'o Isaac bra ntsu'hui snu' ti tsan, ncuaña'an ya quiñan Isaac

can' lo'o Jacob, lo ncuaña'an nga'ni can' lo'o quita'a tityucua sñe' nu lca nten cula 'na.

9 Squi'ya cha' cuita'an ri' can' yato'o yujui' 'in See ta'a ngula se'en lca Egipto, una Ndiose a ngala yaa' ni 'in See can',

10 nda yaa' ni 'in lo'o lyigaa ndi'i yaan 'in, —ndaa ni cha' tiyaa 'in lo nga'ni ni cha' yu'hui cuiya' ri' Faraón, ree 'in ne' Egipto 'in See can', ngulo tun ne' 'in ca bsya ña'aan se'en lca Egipto, tsatlyu lo'o na'an 'in—.

11 Chun' nde'en can' ngüi'ya bjñan ña'aan se'en lyi'ya loo Egipto lo'o Canaán, yaan ndi'i tnu se'en can', hasta lo'o nten cula 'na a ngujui 'a na nu cu ne'.

12 Bra yna Jacob cha' siyana ndi'in trigo se'en lca Egipto nga'an tñan 'in sñe', cui' nu lca nten cula 'na, siyana tsa 'ya ne' trigo se'en can'.

13 Bra nu cua ndyca tucua ya' ndya'an ne', la rcan' ngüitsa' yla See siyana ta'a ngula lca ne', lo yu'hui lyoo tsu'hue ree Faraón ni nten cuiyi 'in lca See can'.

14 Ngulo See tñan 'in ta'a ngula siyana quia te'en 'in Jacob nu lca sti lo'o lyigaa nten cuiyi 'in, loo lyigaa ne' ndiyaa ne' sna yla ntsu'hui 'tñu ne'.

15 Ncuaña'an yato'o mdiyaa Jacob se'en lca Egipto, can' ngujui lo cui' ncuaña'an lo'o nten cula 'na.

16 Bra mdo'o ne' can' yaan lo'o ne' tijyan nten cula 'na se'en lca Siquem, mxtya ne' 'in na tuquee nu yujui' sñe' Hamor 'in Abraham nu ncu nten cula 'na.

17 Lja mdi'in ne' quichen Egipto lyee ngüi'ni ne', una Ndiose a ngüijlya ri' ni ña'an cha' nu cua mxtya ni lo'o Abraham,

18 yato'o mdo'o tun xca ree se'en lca Egipto, una a yu'hui lyoo 'a 'in See can'.

19 Ree can' lo'o cha' cuiñi ngana ña'an nu taa ndi'i 'in ne', lo ngulo tñan 'in ne' siyana xcuan ne' sñe' ne' siyana a qui'ni 'a ne'.

20 Lja rcan' ncu cuine' Moisé, can' nu yu'hui cuiya' ri' Ndiose 'in, lo sna coo' nga'ni cu'u nten cula 'in 'in.

21 Una ngala yaa' ne' 'in siya cha' nu mxtya ree can', yato'o ticuii' sñe' ree Faraón nu cuna'an ndyucuan 'in, nga'ni cu'u ne' 'in ña'an ndyca ri' sca sñe' ca ne'.

22 Moisé can' nga'ni cha'an tsaña'an cha' 'in ne' Egipto, lo mda'an lo'o sca cha' cuiya' nu tlyu.

23 Bra ntsu'hui tucua yla yjan, yaa na'an se'en nda'an ta'a, ne' Israel.

24 Bra na'an siyana sca ne' Egipto ndyujui ti'in 'in nten cuityi 'in, cui' bra ngula 'in ne' lo yujui 'in ne' Egipto can'.

25 Ngulucua ri' siyana lyigaa nten ngüi'ya ne' cuinta siyana Ndiose lca nu nga'an tñan 'in siyana culaa 'in ne', una a ngulucua ri' ne' ncuaña'an.

26 Xca tsan can' mdiyaa se'en nsuun tucua ne' qui'yu, msuhue cusuun can', lo nu juin: Sca nten ti lcan huan, ¿ni cha' nsuun huan?

27 nu nsuun can' mducua yaa' 'in Moisé, lo nu juin: ¿—Ti ca mxtya 'in ca sca bsya ta sca bse lja hua re?

28 ¿Ta na ndlucua ri' cujuí 'yan ña'an yujui 'in sca ne' Egipto lca—?

29 Bra ngune 'in cha' can', msnan lo mdiyaa xca loo yuu se'en lca Madián, can' ngujui cuilyo'o lo mdi'in tucua sñe'.

30 Mdijin tucua yla yjan, Moisé nda'an sca se'en bityi se'en nducua qui'ya Sinai, can' ngulu'u tloo sca angajle 'in loo quii' ndyiquin lja yca quiche' can'.

31 Yuhue 'a ri' bra na'an cha' can', ya tun lucui' la siyana ta quii tsu'hue 'in na, rcan' ngune 'in yucui' Ni X'na na:

32 —Na' lcan Ndiose 'in nten cula 'in, Ndiose 'in Abraham, Ndiose 'in Isaac, Ndiose 'in Jacob. Mdisnan ndyucuan Moisé lo a mxna'an 'a se'en ndyiquin can'—.

33 Lo nu juin Ni X'na na 'in: —Lyoo quina ntsu'hui quiya' siyana se'en luhui 'a ndun.

34 Na' cua na'an lo jlyo ran' siyana chin ñi ndijin sñe' ndi'i se'en lca Egipto, cua ngune 'yan tsaña'an nu njñan ne' 'yan, lo ti tun siyana culo laa 'in ne'. Can' cha' ri nii ca'an tñan 'in tsaa se'en lca Egipto—.

35 Mscuan tloo ne' 'in bra nu juin: ¿Ti ca mxtya 'in lca sca bsya ta sca bse lja hua? Can' nu nga'an tñan Ndiose 'in bra ngulu'u tloo angajle 'in se'en ndyiquin yca quiche' can', siyana ca sca nu ndun loo lati nu culo laa 'in nten cuityi 'in yaa' ne' Egipto.

36 Mdo'o lo'o 'in ne' se'en lca Egipto bra nga'ni scaxca cha' nu tnu, lo'o se'en lca tujo'o nga'á, cui' ncuaña'an loo yuu bityi se'en mda'an ne' tucua yla yjan.

37 Cui' Moisé lca nu nu juin 'in ne' Israel: Lja nten cuiyi 'na, Ndiose X'na na, ntsu'hui cha' xtun ni sca nu xiyucui' ni 'in tsaña'an ndyucuin' lo'on huan ri nii, can' nu cu'ni cuinta huan cha' nu tyucui'.

38 Cui' Moisé can' lca nu ndun lja nten cula 'na se'en nguio' ti'in ne' Israel loo yuu bityi can', bra yucui' sca angajle lo'o loo qui'ya Sinai, lo ndyucuan cha' tsu'hue nu taa chelyuu 'na.

39 Una nten cula 'na a ncua tucua ne' cha' 'in, cui' nu nde mscuan tloo ne' 'in, lo ncua ri' ne' xtucui ne' se'en lca Egipto,

40 bra nu juin ne' 'in Aaron: —Tñan ngulucuin 'hua nu tyucua loo se'en nguiaa hua, siyana Moisé nu nguloo 'hua se'en lca Egipto, a jlyo ri' hua ni na ncua 'in—.

41 Rcan' ngañan ne' sca ngulucuin bta cuine' nu ca jo'o x'na ne', lo mdiquin ne' 'ni tloo can', lo lo'o na nu ngañan yaa' ne' can' tsu'hue ntsu'hui tiee ne' nga'ni ne' ta'a.

42 Can' cha' Ndiose ngala yaa' 'in ne', lo mdisanan nga'ni tnu ne' na nu nducua ni' cuaan, cui' tsaña'an cha' nu mxiyucui' Ndiose 'in nu nga'an scua quityi ti s'ni: —'Huan ne' Israel, ¿ta ngulucua rin' huan siyana 'yan na' nga'ni tnu huan bra mdiquin ti'in huan scaxca 'ni tloo jo'o x'na huan bra mda'an huan loo yuu bityi tucua yla yjan?

43 Nga'yan huan sca te' na'an 'in ngulucuin Moloc, lo'o ngulucuin cuila nu lca jo'o x'na huan Renfán, ngulucuin nu ngañan yaa' nten nga'ni tnu huan. Can' cha' ri nii cu'nin cha' tsa lo'o ne' 'huan sca se'en tijyu' lati que 'in Babilonia—.

44 Cui' ncuaña'an mda'an lo'o nten cula 'na te' na'an nu nguiaa' bra mxyta Ndiose cha' lo'o ne' se'en bityi can', lo ngañan Moisé 'in na ña'an ngulo Ndiose tñan 'in, tsaña'an ngulucuin nu na'an xñii.

45 A cuinta mdiya lo'o ne' te' na'an can' bra nguiten Josué loo yuu 'in ne' gentil, lo ndyucuan cuinta 'in na siyana Ndiose lca nu nga'ni cha' mdo'o ne' se'en can', can' mdi'in te' na'an can' hasta mdiyaa tsan nu ngulo David tñan.

46 Can' nu yu'hui cuiya' ri' Ndiose 'in, lo mjñan cha' cuiya' si ca tñan sca se'en tyi'in ni, cui' Ndiose 'in Jacob.

47 Una Salomón nga'ni cha' nguiaa' sca laa 'in ni.

48 Siyana Ndiose, ni nu tlyu lati nducua ni' cuaan, a ndi'in ni ni' lyaa ngañan yaa' nten chelyuu, tsaña'an ndyucui' quityi nu nga'an scua msu 'in ni ti s'ni: 49 —Ni' cuaan lca na se'en nducuan, lo

chelyuu re lca na se'en nxtñan' quiyan', ¿ni ña'an ra tñan huan sca na'an 'yan, ndyucui' Ni X'na na, ta sca se'en ntsu'hui cha' xtñan'? 50 ¿Ta tsi'i cuin' ngañan lyigaa loo na nu tycan' loo chelyuu re? 51 'Huan lcan huan nten nu lye' ri', tla carsya 'huan, lo ndyucun cha' tiaa huan—, scaña'an ti nxcuan tloon huan Espíritu nu Luhui 'in Ndiose. Tsaña'an nga'ni nten cula 'na, lo ncuaña'an ngui'ni huan ri nii.

52 ¿Ta nde'en nu mxiyucui' Ndiose 'in ti s'ni, a na'an ti'i nten cula 'na? yujuin huan 'in nu mda'an yucui' siyana ntsu'hui cha' caan sca nu lñi ndi'in cha' 'in, ndyaan huan 'in ni yaa' ne' nducun' lo yujuin huan 'in ni, 53 'huan nu ndyucuan 'in lee nu ndaa angajle, una a mxu'hua se'en huan 'in na.

54 Bra ngune 'in ne' cha' can', lye'e 'a ndyucuen tiqee' ne' lo'o Steba can', hasta ndyucu lyi'ya ne' ndun ne'.

55 Una Steba ngutsa'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in, mxna'an la ni' cuaan lo na'an sca xaa nu tsu'hue ña'an se'en nducua Ndiose, tsu' cueen 'in ni nducua Jesús.

56 Lo nu juin: Ña'an, nguila tucua ni' cuaan, lo Ne' Qui'yu nu Mdo'o la ni' Cuaan nducua ni tsu' cueen 'in Ndiose.

57 Rcan' msi'ya yja cueen ne' lo mducun ne' tu nscan ne', siya' ngüi'ya ti ne' chun', 58 ngulo ne' 'in nde tu'hua quichen, can' mji'in ne' quee 'in. Lo te' tucuin nu lcu' mdyaa ne' 'in na 'in sca nu naa Saulo.

59 Steba can' yucui' lo'o Ndiose lja nji'in ne' quee 'in, lo nu juin: Jesús, Nu'huin ni nu lca X'na hua, tyucuan cuinta carsya 'yan.

60 Ña'aan mdyi'ya xtyin', yucui' cueen: Ni X'na hua, a cu'ni cuinta ña'an qui'ya ngui'ni ne' re lo'on. Bra mdyi yucui' cha' re ngujui.

HECHOS 8

Ndaa Saulo ndi'i 'in ta'an na

1 Saulo sca cha' ti 'in lo'o ne' nu yujui 'in Steba can'. Cui' tsan can' nde lye'e la ndaa ndi'i 'in nu cua yaña'an ri' 'in Jesús nu ndi'in Jerusalén, ña'an tucuiin ti ngunan ne'. Ntsu'hui nu mdiyaa se'en lyi'ya loo Judea lo'o Samaria, una quita'a tityucua ta'a mda'an Jesús, a la mdo'o.

2 Ne' nu ya ngatsi' 'in Steba can' lca ne' xcui' nten nu rsuun, lo lye'e yna lo'o ne' 'in.

3 Una Saulo can' lyee la ndaa ndi'i 'in ta'an na, nguiten cuinta scaa na'an lo ngolquii suhue' 'in ne', yaa ne' na'an tyucuan, nu qui'yu lo'o ne' cuna'an.

Bra mdiyaa cha' tsu'hue 'in Ndiose quichen Samaria

4 Nu cua ña'an tucuiin ti ngunan can', mdisnan yucui' cha' tsu'hue 'in Jesús se'en mdiyaa.

5 Sca nu naa Lpe mdiyaa quichen Samaria, lo mdisnan yucui' cha' tsu'hue 'in Crixtu.

6 Sca cha' ti 'in ne' nee 'in ne' cha' nu ndyucui', siyana na'an ne' cha' nu tnu nga'ni.

7 Siyana bra ndlo cui'in xña'an ntsu'hui 'in nten nxi'ya yja cueen ne', a cuinta quina'an 'a nu ti'i nga'ni tyca, ne' nu a ndyca tya'an lo'o nu ndyucun' quiya',

8 can' cha' tsu'hue 'a ntsu'hui tiee lyigaa nten can'.

9 Cui' can' ndi'in sca nu nu cuita'a nu naa Simun, lyee 'a cua ngañilyo'o 'in ne' Samaria can', nga'ni 'in siyana lca sca nu ndun loo 'a.

10 Ne' cula lo'o nu suhue tsu'hue nee 'in ne' cha' nu ndyucui', lo ndyucui' siyana tlyu 'a cha' cuiya' 'in Ndiose nda'an lo'o.

11 Tsu'hue nga'ni cuinta ne' cha' can' siyana ti s'ni nilyo'o 'in ne' lo'o cha' 'in.

12 Una bra yucui' Lpe can' cha' tsu'hue 'in Jesucristo ña'an ntsu'hui cha' culo Ndiose tñan, yaña'an ri' ne' lo mducua tya ne', nu qui'yu lo'o nu cuina'an.

13 Lo'o Simun yaña'an ri' lo mducua tya, lo mdisnan mda'an lo'o Lpe can', nduhue 'a ri' ña'an cha' nu tnu nga'ni.

14 Una ta'a mda'an ca Jesús, nu ndi'in Jerusalén, bra yna cha' siyana lo'o ne' Samaria cua ndyucuan xu'hue ne' cha' 'in Ndiose, cui' bra nga'an tñan ne' 'in Tyu lo'o Xuhua siyana tsa'a se'en can'.

15 Bra mdiyaa can' yucui' lo'o Ndiose siyana lo'o ne' Samaria cha'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in ne',

16 siyana ti lyiji chu'hui ni ni' carsya 'in ne', siyana mducua tya ne' lo'o cha' 'in Jesús.

17 Rcan' tyucuaa mxtya yaa' 'in ne', cui' ña'an braa ngutsa'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in ne'.

18 Una bra na'an Simun siyana tsaloo nxya ti yaa' 'in ne' lo ndyucuan ne' Espíritu nu Luhui 'in Ndiose, rcan' ncuca ri' xi'i cha' cuiya' can',

19 lo nu juin: Lo'on na' ndyca ran' taan huan cha' cuiya' re 'yan, siyana bra xtyan yaan' 'in ña'an nu ti, lo'o can' caja Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in.

20 Rcan' mxcuen Tyu can' 'in Simun: Tyucuna' nu'huin lo'o tñi 'in, siyana ndlucua ri' ca caja cha' tsu'hue 'in Ndiose lo'o tñi.

21 A ntsu'huí cha' caja cha' cuiya' re 'in, ni a ndiyaa xu'hue 'in lo'o cha' re, siyana a lñi ndi'in cha' 'in tloo Ndiose.

22 Xtun ri' qui'ya 'in lo jñan 'in Ndiose, tina'an ti cu'ni ni cha' tlyu ri' 'in lo'o ña'an nu ndlucua ri' carsya 'in.

23 Na' jlyo ran' siyana tla 'a carsya 'in, qui'ya 'in mducun na cha' tiyaa 'in.

24 Mxcuen Simun can': Jñan 'in Ni X'na na cha' 'yan, siyana a sca cha' nu yucui' cua caan 'yan.

25 Tyu lo'o Xuhua bra ndyi yucui' cha' 'in Ndiose lo'o ne' Samaria, mxtucui nde Jerusalén. Quina'an 'a quichen suhue ti mdijin se'en lyi'ya loo Samaria, yucui' cha' tsu'hue 'in Jesús.

Cha' 'in Lpe lo'o ne' Etiopía

26 Yato'o sca angajle 'in Ni X'na na mdo'o yucui' lo'o Lpe can': Ndlá ti cu'ni lo tsaá tucuiin nu ndyo'o Jerusalén nu ndiyaa quichen Gaza, cui' tucuiin nu ndyijyin loo yuu bityi can'.

27 Cui' braa mdo'o nguiaa. Can' na'an 'in sca ne' Etiopía nu y'ni tnu 'in Ndiose quichen Jerusalén. Lca ne' sca ne' eunuco nu ntsu'huí quinta cha' cuilyiya' ndi'in 'in Candace, ne' cuna'an 'in ree Etiopía, lo ya nga'ni tnu 'in Ndiose quichen Jerusalén.

28 Bra mxtucui nducua ndyucui' quityi 'in Ndiose ni' carreta 'in, quityi nu nga'an Isaía nu mxiyucui' Ndiose 'in ti s'ni.

29 Rcan' yucui' Espíritu 'in Ndiose lo'o Lpe: Ya tyucua 'in carreta cua.

30 Bra mdyucua 'in carreta can' ngune 'in siyana quityi nga'an Isaía nguia yucui' ne' can'. Rcan' nu juin Lpe can' ne': ¿Ta ndi'ya quinta cha' nu ndyucui' quityi cua?

31 Mxcuen: ¿Ni ña'an qui'yan quinta si a caja nu quitsa' 'yan? Mjñan 'in Lpe can' siyana tyucua sca se'en ti lo'o ne'.

32 Quityi 'in Ndiose se'en ndyucui' can' ndyucui' na: —Ya lo'o ne' 'in ni ña'an ndyca ri' sca slya' se'en ntsu'hui cha' kujui ne' 'in 'in. Lo ña'an ndyca ri' sca slya' cuine' nu a nx'ya bra nsi'yu ne' quichan', ncuaña'an nga'ni cu'un ni 'in ni.

33 Bra mdijin ni ndi'i a ngujui nu tyo'o cha' 'in ni. A sca nten cuitiyi 'in ni ca taa rsuun cha' 'in ni, siyana cui' bra ngujui nu ngüilyoo 'in ni loo chelyuu re—.

34 Rcan' nu juin eunuco 'in Lpe can': Cu'ni cha' tsu'hue quitsa' 'yan, ¿ti cha' 'in ndyucui' na, ta ndyucui' cha' 'in ticuii', ta na ndyucui' cha' 'in xca tucui?

35 Ticui' loo quityi nu ndyucui' can' mdisnan yucui' Lpe cha' tsu'hue 'n Jesús.

36 Tucuiin nguiaa can' mdiyaa sca se'en ntsu'hui tyi'a, lo nu juin 'in Lpe can': Nde ntsu'hui tyi'a. ¿Ta ndijyi ña'an si tyucua tyan ri nii?

37 Mxcuen Lpe can': Ca na si nu'huin nguiaña'an ri' lo'o lyigaa tiee. Lo nu juin: Nguiaña'an ran' siyana Jesucristo lca ni Sñe' Ndiose.

38 Cui' braa ngulo tñan siyana xtun ne' carreta can', tyucuaa ngüi'ya tun lo nguiten loo tyi'a, rcan' mducua tya Lpe can' 'in.

39 Ña'aan mdyo'o loo tyi'a can' a ncu tyacan' 'a Lpe can' siyana Espíritu 'in Ni X'na na nguia lo'o 'in, una tsu'hue 'a ntsu'hui tiee eunuco can' nguiaa.

40 Lo bra ngüi ri' Lpe can' cua ndun quichen Azoto, lo mda'an yucui' cha' tsu'hue 'in Jesús cuinta scaa quichen mdijin hasta mdiyaa quichen Cesarea.

HECHOS 9

Bra yaña'an ri' Saulo 'in Jesús

1 Saulo can', nde lye la ndyucuen tique' lo'o nu cua ntsu'hui cha' 'in Ni X'na na, ncu ri' kujui 'in ne'. Yaa se'en ndi'in nu ndlo ca tñan ni' lyaa,

2 lo mjñan quityi cha' cuiya' nu tsa lo'o 'in na scaxca se'en nguio' ti'in ne' judio quichen Damasco, siyana quinu nu cua ntsu'hui tucuiin 'in Jesús, nu qui'yu ta ne' cuna'an, lo quian lo'o 'in ne' nde Jerusalén siyana chu'hui ne' na'an tyucuan.

3 Cua tiyaa ti quichen Damasco bra nu sa ntsu'hui msti sca xaa nu mdo'o la ni' cuaan, lo msu'hua lo'o na 'in.

4 Can' ndlyu, lo ngune 'in ngujui sca nu yucui': Saulo, Saulo, ¿ni cha' nda'an nducui ndycan 'yan?

5 Rcan' nu juin: ¿Ti ca lca Ni X'na hua? Mxcuen ni 'in: Na' lcan Jesús nu nda'an nducui ndycan. ¿Ta a jlyo ri' siyana ticui' ngui'ni ti'i lo'o ña'an nu ngui'ni cua?

6 Mdisnan ndyucuan siyana lyee ytsen, lo nu juin: Ni X'na hua, ¿ni na ndyca ri' cu'nin? Juin Ni X'na na 'in: Titun lo sten loo quichen cua, la cua caja nu quitsa' 'in ña'an ntsu'hui cha' cu'ni.

7 Ta'a nda'an Saulo can' lyee ytsen siyana ngune 'in ña'an ngujui nu yucui', una a tucui na'an.

8 Mditun Saulo lo msla quiloo, una a ncuca tycan' 'a 'in. Ta'a nda'an can' msñi yaa', lo nguiten lo'o 'in quichen Damasco.

9 Can' mdi'in sna tsan a ncuca tycan' 'a 'in, ni a yucu 'a, ni a yo'o 'a.

10 Quichen Damasco can' ndi'in sca nu cua ntsu'hui cha' 'in Jesús, naa Ananía. Ni X'na na nga'ni ni cha' na'an xñii sca cha', lo nu juin ni 'in: Ananía. Mxcuen 'in ni: Nde ndun, Ni X'na hua.

11 Nu juin Ni X'na na 'in: Titun, lo tsa tucuiin nu naa Lñi, lo ña'an 'in Juda quinan 'in sca nu mdo'o quichen Tarso nu naa Saulo, siyana ndyucui' lo'on.

12 Lo ri nii na'an xñii siyana mdiyaa sca nu naa Ananía se'en ndi'in, lo mxtya yaa' 'in siyana quila xaa quiloo.

13 Rcan' mxcuen Ananía: Ni X'na hua, lyee 'a cua yna cha' 'in cua, snu ña'an cua ndaa ndi'i 'in nu yaña'an ri', nu cua ngulosuhui nu ndi'in quichen Jerusalén,

14 lo mdiyaan nde re lo'o cha' cuiya' 'in nu ndlo ca tñan ni' lyaa siyana scan' 'in lyigaa nu nguiaña'an ri' 'in.

15 Lo nu juin Ni X'na na 'in: Yaa lya siyana lca sca nu cua mdo'o hui 'yan, tsa yucui' cha' tsu'hue 'yan tloo ree lo'o ne' gentil, a cuinta lo'o ne' Israel.

16 Na' quitsan' 'in snu ña'an ndi'i ntsu'hui cha' tyijyin squi'yan.

17 Rcan' mdo'o Ananía nguiaa, lo nguiten ña'an can'. Mxtya yaa' 'in Saulo can', lo nu juin: Ta'an na Saulo, Jesús ni nu lca X'na na, ni nu ngulu'u tloo 'in tucuiin yaan, nga'an tñan ni 'yan siyana quila quiloo, lo chu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiiose 'in.

18 Ticui' braa can' mdiu sca na quiloo ña'an ndyca ri' xñan cuila, cui' ña'an braa nguila xaa quiloo, mditun lo mducua tya.

19 Mdisnan yucu lo ncuaña'an nguila juersa 'in. Ti nguinu tyucua xnan tsan lo'o nu ndi'in quichen Damasco.

Yucui' Saulo cha' 'in Ndiose quichen Damasco

20 Rcan' mdisnan yucui' cha' tsu'hue 'in Crixtu quinta scaa se'en nguio' ti'in ne' judio, lo ndyucui' siyana cui' ni lca ni Sñe' Ndiose.

21 Yuhue 'a ri' ne' 'in, lo ndyucui' ne': ¿Ta tsi'i re lca nu ndaa ndi'i 'in nu cua yaña'an ri' 'in Jesús quichen Jerusalén? ¿Ta tsi'i na mdiyaan re siyana scan' 'in ne', lo quia lo'o 'in ne' tloo nu ndlo ca tñan ni' lyaa quichen Jerusalén?

22 Una Saulo can' nde lyee la yucui' lo'o ne' judio nu ndi'in quichen Damasco. Nguiyo scua yla cha' 'in Jesús siyana cui' ni lca ni Crixtu, lo a ngüijyo 'a ri' ne' ni lyiji cha' ti culucua ri' ne'.

Bra mdo'o laa Saulo yaa' ne' judio

23 Cua ña'an ndijin tsan can', mdya yucui' ne' judio nu ndi'in quichen can' siyana kujui ne' 'in Saulo,

24 una ngujui nu ngüitsa 'in cha' can'. Tla lo titsan ntsu'hui yta ne' 'in tuna'an se'en ntsu'hui cha' tyo'o tu'hua quichen can' siyana kujui ne' 'in.

25 Rcan' nu cua ntsu'hui cha' 'in Jesús, msu'hua ne' 'in sca ni' xcuhui, lo tla can' mdyi'ya ne' 'in lo'o sca tilysu tu'hua quee chun' lo'o can'.

Bra nguila Saulo quichen Jerusalén

26 Bra nguila quichen Jerusalén ncu ri' quio' ti'in lo'o nu cua ntsu'hui cha' 'in Jesús, una lyigaa ne' ytsen ne' 'in, a yaña'an ri' ne' siyana lo'o cua ntsu'hui cha' 'in Jesús.

27 Rcan' Bernabé ya lo'o 'in se'en ndi'in ta'a mda'an Jesús, lo ndaa rsuun siyana Saulo cua na'an 'in Ni X'na na tucuiin yaa quichen Damasco lo yucui' ni lo'o, a quinta nga'ni tnu tiee yucui' cha' tsu'hue 'in Jesús lo'o nten ndi'in can'.

28 Ncuña'an mdisnan mda'an Saulo lo'o nu cua ntsu'hui cha' 'in Jesús quichen Jerusalén.

29 A ntsen ndyucui' cha' 'in Ni X'na na, nu hasta nxcune ta'a lo'o ne' judio nu ndyucui' cha' griego, lo ngana ne' ña'an nu kujui ne' 'in.

30 Bra yna ta'an na cha' can', ya lo'o 'in quichen Cesarea lo nga'an tñan 'in quiaa quichen Tarso.

31 Rcan' lyigaa laa mdi'in tiin na, nu nguio' ti'in se'en lyi'ya loo Judea, Galilea, lo'o Samaria. Ncuaña'an tsa nducua lyee la nguia nguilu na, ntsuhui sca cha' chen 'in Ni X'na na ni' carsya 'in ne', lo Espíritu nu Luhui 'in Ndiose ndaa cha' tnu tiee 'in ne', lo ncuaña'an nguia ngui'ni la ne' lyigaa se'en.

Bra ndyca Enea

32 Yato'o mdijin Tyu scaxca se'en ndi'in nu cua mdo'o hui 'in Jesús, lo mdiyaa se'en ndi'in quichen Lida.

33 Can' na'an 'in sca nu naa Enea, nu cua ntsuhui snu' yjan ntsucua loo quiñan, lo a ndyca tya'an.

34 Rcan' nu juin Tyu 'in: Enea, Jesucristo cu'ni tyca ni 'in ri nii, quitucui lo cu'ni chu'hue loo quiña 'in. Ticui' braa nguitucui.

35 Lyigaa ne' ndi'in quichen Lida lo'o Sidón na'an ne' siyana ndyca, lo yaña'an ri' ne' 'in Ni X'na na.

Bra mdyo'o qui'u Dorca

36 Quichen Jope ndi'in sca ne' cuna'an nu cua ntsuhui cha' 'in Jesús, lo naa ne' Tabita, cha' re ndyca ri' tyucui': Dorca. Quina'an 'a cha' tsuhue nga'ni ne', nda yaa' ne' 'in nu ti'i, cui' ncuaña'an lo'o loo mstan.

37 Lja rcan' ncuca ti'i ne' lo ngujui ne'. Bra nu cua nxcuta ne' 'in, mscuen ne' 'in se'en cua ndyca tucua na'an nde cuaan se'en ntsuhui cha' xcua yuu.

38 A tijyu' nguinu quichen Lida se'en lca Jope can', lo yna ta'an na cha' siyana quichen Lida ndi'in Tyu. Nga'an tñan tucua nu tsa te'en 'in siyana jñan cha' tsuhue 'in tsa cui' bra.

39 Mdo'o Tyu can' nguiaa lo'o tyucuaa ne' can' nde quichen Jope, mdiyaa se'en nducua na'an can' lo ndyucuen lo'o ne' se'en ntsucua nu ngujui can'. Lyigaa ne' cuna'an nu nguinu cha' yucui' ti ndi'in yna ne', msu'hua lo'o ne' 'in Tyu lo mdisanan ngulu'u ne' scaxca loo te' nu mxcyan Dorca bra nu ti lu'u.

40 Ngulo Tyu can' 'in lyigaa ne' nde chun' na'an. Mdi'ya xtyin' lo mjñan 'in Ndiose, mxna'an se'en ntsucua nu ngujui can', lo nu juin: Tabita, titun. Ticui' braa msla ne' quiloo ne'. Bra na'an ne' 'in Tyu can', cui' bra ndi tucua ne',

41 msñi yaa' ne', lo mx̄tun 'in ne'. Rcan' mxi'ya 'in lyigaa ta'an na lo'o ne' nu nguinu cha' yucui' ti can', lo na'an siyana cua mdyo'o qui'u Dorca can'.

42 Ngune cueen cha' can' sa tyucui quichen Jope, lo quina'an 'a nten yaña'an ri' 'in Ni X'na na.

43 Tyun 'a tsan ti nguinu Tyu can' quichen Jope, se'en ndi'in Simun cuityi quijyin can'.

HECHOS 10

Cha' 'in Tyu lo'o Corneliu

1 Quichen Cesarea ndi'in sca naa re Corneliu, lca que 'in sca cientu sundaru, cui' nu naa Italiana.

2 Rsuun 'a nten lca lo'o sñe' lo nga'ni tnu 'in Ndiose. Lye'e 'a ndaa lomstan 'in ne' judio, lo lyigaa braa ndyucui' lo'o Ndiose.

3 Yato'o sca tsan, sa ntsu'hui braa cua sna siin, na'an xñii nguiten sca angajle 'in Ndiose se'en ndi'in, lo nu juin 'in ne': Corneliu.

4 Mxna'an tsu'hue ca 'in angajle can', lo nguitsen mx̄cuen: ¿Ni na ndyca ri', Ni X'na hua? Mx̄cuen angajle can' 'in: Lyigaa cha' nu cua yucui' lo'o Ndiose lo'o cha' tsu'hue nu cua nga'ni, cua ndyucuan ni cuinta 'in na.

5 Can' cha' ri nii, ca'an tñan tucua sna msu 'in tsa'a quichen Jope, tsa te'en 'in Simun, nu ndyucui' ne' lo'o lca Tyu.

6 Ri nii ndi'in se'en ndi'in Simun, cuityi quijyin nu nducua na'an 'in lucui' ti tu'hua tyi'a tujo'o. Cui' quita' 'in, ni tñan ntsu'hui cha' cu'ni.

7 Bra ngüilyijyi yu'hui angajle can', cui' ña'an braa msi'ya Corneliu 'in tucua msu 'in, lo'o sca sundaru nu nducua la cha' 'in nga'ni tnu 'in Ndiose,

8 ngüitsa' 'in quita'a sna can' lyigaa cha' nu yato'o 'in, lo nga'an tñan 'in ne' nguiaa ne' quichen Jope.

9 Xca tsan can', bra nu cua tiyaa ti ne' tu'hua quichen Jope can', sa ntsu'hui ndi'ya cuan bra ndyucuen Tyu can' nde que na'an se'en ndi'in, siyana tyucui' lo'o Ndiose.

10 Mdisnan ngüiite' ri' lye'e ya', lo lja ndyuhui ta ndyca tsu'hue na nu cu, Ndiose nga'ni ni cha na'an xñii sca cha'.

11 Na'an nguila ni' cuaan, can' nguiaan ña'an ndyca ri' sca te' xeen nu ndycan' quita'a jacua nscan na, ndi'ya na nde lyuu.

12 Ni' te' can' ntsu'hui lucuati loo 'ni, lo'o 'ni nu nsuhue' ni', a cuinta lo'o 'ni nducua jlyu'hue.

13 Ngune 'in ngujui sca nu yucui': Tyu, ti tun lo kujui 'ni re lo cu 'in 'in.

14 Lo nu juin Tyu can': Ni X'na hua, a cun 'in 'in siyana a siya' lyiji cun cuinan' 'ni nu a ntsu'hui cha' ndyucu hua.

15 Xiya' ngujui nu yucui' lo'o: Lyigaa na nu cua msuhui Ndiose, a tyucui' siyana cuu' na.

16 Bra cua ndyca sna ya' ngujui nu yucui' can', ndyucuen te' can' la ni' cuaan.

17 Lja ndun yuhue ri' Tyu cha' can', ni cha' ndyca ri' na tyucui' na, bra mdiyaa msu nu nga'an tñan Corneliu tuna'an, nda'an nan se'en nducua na'an 'in nu naa Simun.

18 Rcan' nganicha' si can' ndi'in Simun, nu ndyucui' ne' lo'o lca Tyu.

19 Ti ndun yuhue la ri' Tyu cha' can' bra yucui' Espíritu 'in Ndiose lo'o: Nde cua mdiyaan sna nu nda'an nan 'in.

20 Qui'ya lya, a cu'ni tucua ri' tsaa lo'o siyana na' nga'an tñan 'in ne'.

21 Rcan' ngüi'ya Tyu can' se'en ndun msu nu nga'an tñan Corneliu, lo nu juin 'in ne': Na' lcan nu nda'an nan huan, ni tñan lryan huan?

22 Mxcuen 'in Tyu can': Corneliu, nu lca que 'in sca cientu sundaru, sca nu rsuun ndi'in cha' 'in lo 'ni tnu 'in Ndiose, a cuinta lyigaa ne' judio ndyu'hui cuiya' ri' 'in, cua mdaa sca angajle 'in Ndiose lo'o siyana ntsu'hui cha' tsaa se'en ndi'in, lo quine 'in ne' cha' nu tyucui'.

23 Rcan' mxi'ya Tyu 'in ne' nde ña'an lo can' nguinu ne'. Xca tsan can' mdo'o nguiaa lo'o ne' can', lo'o tyucua xnan ta'an na nu ndi'in Jope.

24 La xca tsan can' mdiyaa quichen Cesarea, lo Corneliu cua mxo' ti'in ta'a lo'o lyigaa nten 'in, lo'o lyigaa ta'a tsu'hue.

25 Bra mdiyaa Tyu can' tuna'an 'in Corneliu, cui' bra mdo'o, mdi'ya xtyin' tloo Tyu lo nga'ni tnu 'in.

26 Una Tyu can' cui' bra mxtun 'in ne', lo nu juin: Titun siyana nten chelyuu lcan na lo'o nu'huin.

27 Bra cua yucui' cha' ta'a, nguiten ña'an lo na'an siyana quina'an 'a nten cua nguio' ti'in can'.

28 Lo nu juin Tyu: Lyigaan huan cua jlyo rin' huan siyana a ntsu'hui cha' quio' ti'in ne' judio sca se'en ti lo'o xca lta nten. Una Ndiose cua ngulu'u ni 'yan siyana a ntsu'hui cha' culo naa hua 'in ni sca tucui siyana lca ne' nten nu a luhui.

29 Can' cha' a nga'ni lye' ran' bra mdiyaa nu ya te'en 'yan, lo ri nii ndyca ran' ca jlyo ran' ni cha' msi'ya 'yan.

30 Rcan' mxcuen Corneliu: Cua nguia jacua tsan, cui' ña'an braa ri nii, ngui'nin ayuna lo ndyucuin' lo'o Ndiose, cui' braa cua sna siin mdiya tun sca ne' qui'yu nu tsu'hue xaa ste',

31 lo nu juin 'yan: Corneliu, lyigaa cha' nu cua mjñan 'in Ndiose cua mdiyaa na tloo ni, cui' ncuaña'an lo'o lyigaa lomstan nu cua ndaa.

32 Ca'an tñan 'in nu tsa te'en 'in Simun quichen Jope, nu ndyucui' ne' lo'o lca Tyu, nu ndi'in se'en ndi'in Simun, cuityi quiyyin nu ndi'in lucui' ti tu'hua tyi'a tujo'o, lo bra caan tyucui' lo'o.

33 Can' cha' cui' bra msu'huan 'in ne' nu ya te'en 'in, lo tsu'hue siyana yaan. Ri nii ngui'o' ti'in hua tloo Ndiose siyana quine 'hua cha' nu taa ni tyucui'.

34 Rcan' mdisanan yucui' Tyu can': Nu chin ñi ngüi'yan cuinta siyana Ndiose scaña'an ti ngui'ni ni 'tna 'in nten,

35 tsu'hue ntsu'hui tiee ni lo'o tsalca nu ndi'in sa tyucui chelyuu, nu ngui'ni tnu 'in ni lo ngui'ni tñan tsu'hue.

36 Ndiose yucui' ni cha' tsu'hue re lo'o ne' Israel, lo ca jlyo ri' lyigaa nten siyana ca tyi'in tsu'huen na lo'o ni squi'ya Jesucristo, ni nu lca X'na lyigaa tucui.

37 'Huan cua yna huan cha' ña'an yato'o ña'aan se'en lca Judea, lo mdisanan cha' re ti la se'en lca Galilea bra nu cua mducua tya Xuhua can' 'in nten.

38 Jlyo rin' huan siyana Ndiose ndaa ni cha' cuiya' nu tlyu 'in Jesús Nazaret, ngutsa'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in ni, lo nga'ni ni scaxca cha' tsu'hue, nga'ni tyca ni 'in lyigaa nu ti'i nu ntsu'hui yaa' ne' xña'an, cui' siyana Ndiose ndun lo'o ni lyigaa braa.

39 Huare na'an hua lo ndaa hua rsuun lyigaa cha' nu nga'ni Jesús bra mda'an ni se'en lca Judea lo'o Jerusalén, chun' nde'en yujui ne' 'in ni bra mjyi'in ca'an ne' 'in ni loo cursi.

40 Una Ndiose nga'ni ni cha' mdyo'o qui'u can' nu cua ca sna tsan, lo ngulu'u tloo ni 'in nten.

41 A ngulu'u tloo ni 'in lyigaa tucui, cui' 'in huare ti nu cua ngulosuhui Ndiose na'an tloo hua cha' re, huare' nu yucu sca se'en ti lo'o ni bra cua mdyo'o qui'u ni.

42 Ngulo ni tñan 'hua siyana tsa yucui' hua lo'o lyigaa nten, lo quitsa' hua 'in ne' siyana Ndiose cua mxtya 'in Jesús lca ni Bse nu cu'ni cuiya' cha' 'in nten tsatlyu lo'o ne' cua ngujui.

43 Cui' cha' 'in ni mda'an yucui' nu mxiyucui' Ndiose 'in ti s'ni, siyana lyigaa nu tsaña'an ri' 'in ni cu'ni Ndiose cha' tlyu ri' 'in can' squi'ya ni.

44 Lja ti ndyucui' Tyu cha' can' ngüi'ya Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in lyigaa nu ne 'in cha' nu ndyucui'.

45 Ne' judio nu ta'a nda'an Tyu can', ndyijyin ya' yuhue ri' siyana lo'o ne' gentil cua ngutsa'an yu'hui ne' lo'o Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in ne',

46 siyana ngune 'in ne' ña'an ndyucui' ne' can' lenguas lo nga'ni tnu ne' 'in Ndiose.

47 Lo nu juin Tyu can': ¿Ta ntsu'hui nu ndyucui ndijin cha' tyucua tya ne' re, lo scaña'an ti ngutsa'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in ne' tsaña'an yato'o 'nare?

48 Rcan' ngulo Tyu tñan siyana tyucua tya ne' lo'o cha' cuiya' 'in Ni X'na na Jesús. Mjñan ne' cha' tsu'hue 'in siyana ti quinu la tyucua xnan tsan lo'o ne'.

HECHOS 11

Ngüitsa' Tyu ña'an yaña'an ri' ne' gentil

1 Lyigaa la ña'an ta'a mda'an Jesús, lo'o ta'an na nu ndi'in se'en lca Judea, yna cha' siyana lo'o ne' gentil cua ndyucuan xu'hue ne' cha' tsu'hue 'in Ndiose.

2 Bra nguila Tyu quichen Jerusalén, ngusun lo'o ne' judio 'in,

3 lo ndyucui' ne': ¿Ni cha' yaa se'en ndi'in ne' gentil lo yucu sca se'en ti lo'o ne'?

4 Rcan' mdisanan mdaa jlyucua Tyu can' rsuun lyigaa cha' nu yato'o 'in, lo nu juin:

5 Na' mdi'in quichen Jope, lja ndyucuin' lo'o Ndiose na'an xñii sca cha' ña'an ndyca ri' sca te' xeen nu ndycan' quita'a jacua nscan, lo mdo'o na la ni' cuaan yaan na se'en ndun.

6 Bra mxna'an tsu'huen can 'in na, na'an lucuati loo 'ni ntsu'hui ni' na, a cuinta 'ni yla, lo'o nu nsuhue' ni', lo'o nu nducua jlyu'hue.

7 Ngune 'yan ngujui sca nu yucui': Tyu, ti tun lo cujui 'ni re lo cu 'in 'in.

8 Yucuin' rcan': Ni X'na hua, a cun 'in 'in siyana a lyiji siya' cun 'ni nu a ntsu'hui cha' ndyucu hua.

9 Xiya' ngujui nu yucui' lo'on la ni' cuaan: Lyigaa na nu cua msuhui Ndiose, a yucui' siyana cuu' na.

10 Cha' re yato'o na sna ya', rcan' ndyucuen te' can' la ni' cuaan.

11 Cui' ña'an braa mdiyaan sna nu mdiyan te'en 'yan nu mdo'o quichen Cesarea.

12 Espíritu 'in Ndiose yucui' lo'on siyana a cu'ni tucua ran' tsa'an lo'o ne'. Ya'an lo'o scua ta'an na re, mdiyaa hua la se'en ndi'in ne' nu msi'ya 'yan,

13 ngüitsa' 'hua ña'an ngüi'ya tun sca angajle tloo se'en ndi'in, lo nu juin 'in: Ca'an tñan 'in nu tsa quichen Jope nu tsa te'en 'in Simun, nu ndyucui' ne' lo'o lca Tyu,

14 can' nu tyucui' cha' tsu'hue 'in Ndiose ña'an ntsu'hui cha' tyo'o laa, lo'o lyigaa nu ndi'in se'en ndi'in.

15 Lja ndyucuin' lo'o ne' sa ntsu'hui ngüi'ya Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in ne', tsaña'an yato'o 'nare ti colo.

16 Rcan' mxuhua ran' cha' nu yucui' Ni X'na na lo'on na bra nu juin ni: Siyana Xuhua mducua tya 'in nten lo'o tyi'a, una 'huan ntsu'hui cha' cha'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'huan.

17 Si Ndiose lca nu ndaa cha' tsu'hue re 'in ne' ña'an nu yato'o 'nare, naa nu cua yaña'an ri' 'in Ni X'na na Jesucristo, ¿ti ca lcan na' siyana tyucui ndijin tloo Ndiose?

18 Bra ngune 'in ne' cha' nu yucui' Tyu can', cui' bra mdi'in tiin ne' lo mdisan nga'ni tnu ne' 'in Ndiose, lo ndyucui' ne': Lo'o ne' gentil cua ndaa Ndiose cha' cuiya' siyana xtun ri' ne' qui'ya 'in ne', lo caja sca chelyuu nu a tsa ti 'a 'in ne'.

Huan nu ndi'in quichen Antioquía

19 Bra yujui ne' 'in Steba can' lyee ndaa ne' ndi'i 'in ne', ña'an tucuiin ti nganan ne', ntsu'hui nu mdiyaa se'en lca Fenicia, lo'o se'en lca Chipre, a cuinta lo'o quichen Antioquía mdiyaa ne'. A yucui' ne' cha' tsu'hue 'in Ndiose lo'o ña'an nu ti, cui' tsalca ti ne' judio.

20 Una lja can' ntsu'hui tucua sna ne' Chipre lo'o ne' Cirene nu mdiya ti'in quichen Antioquía, mdisanan yucui' ne' cha' tsu'hue 'in Ni X'na na Jesús lo'o ne' griego ndi'in can'.

21 Lo'o cha' cuiya' 'in Ni X'na na, quina'an 'a nten yaña'an ri' ne' lo ngutucui ndyca'an ne' 'in ni.

22 Bra yna nu ndi'in Jerusalén cha' can', nga'an tñan 'in Bernabé siyana tsa quichen Antioquía.

23 Bra mdiyaa quichen can', tsu'hue 'a yu'hui tiee siyana na'an ña'an cha' tsu'hue nu nga'ni Ndiöse lo'o ne' can'. Ndaa cha' tnu tiee 'in ne' siyana xtya ne' carsya 'in ne', a tyo'o tsu' ne' lo'o cha' tsu'hue 'in Ni X'na na.

24 Lñi ndi'in cha' 'in ne', ngutsa'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiöse 'in ne', lo tsa ndun ne' lo'o cha' nu nguiaña'an ri' ne'. Quina'an 'a nten yaña'an ri' 'in Ni X'na na.

25 Chun' nde'en can' yaa Bernabé quichen Tarso, ya nan 'in Saulo, lo ya'an lo'o 'in nde quichen Antioquía.

26 Can' nguio' ti'in lo'o ta'an na sca yjan, quina'an 'a nten ngulu'u 'in quichen Antioquía can'. culo ya' mdisanan ngulo naa ne' 'in nu cua ntsu'hui cha' 'in Crixtu: Cristiano.

27 Yato'o sca tsan, tucua sna nu nxiyucui' Ndiöse 'in mdo'o Jerusalén, lo mdiyaa quichen Antioquía.

28 Sca can' naa Agabo, mditun lo ngüitsa' ña'an mxiyucui' Espíritu 'in siyana ntsu'hui cha' qui'ya bjñan sa tyucui se'en can'. Cha' re yato'o na bra ncu Claudio ree.

29 Rcan' ne' nu cua ntsu'hui cha' 'in Jesús, nga'ni cuiya' cha' siyana cuinta scaa taa tñi cua ña'aan ca 'in, lo ca'an tñan 'in na 'in nu ndi'in se'en lyi'ya loo Judea.

30 Ncuaña'an yato'o, nga'an tñan tñi can' lo'o Bernabé lo'o Saulo, can' nu mdyaa 'in na 'in ne' nu ntsu'hui cuinta 'in ta'an na.

HECHOS 12

Yujui ne' 'in Jacobo, lo msu'hua ne' 'in Tyu na'an tyucuan

1 Cui' rcan', nu lca ree Herode msu'hua 'in tucua sna ne' na'an tyucuan siyana taa ndi'i 'in ne'.

2 Ngulo tñan siyana xi'yu yni Jacobo, ta'a ngula Xuhua.

3 Na'an ree can' siyana mdiyaa 'a ri' ne' judio ña'an nu nga'ni, rcan' ngana ña'an nu quinu Tyu lja ta'a Pascua bra ndyucu ne' quijaxtlya nu a yu'hui na loo.

4 Bra nguinu Tyu can' msu'hua ne' 'in na'an tyucuan. Mdyaa ne' 'in yaa' jacua lta sundaru nu chu'hui cuan 'in, jacua scaa tsu'. Lca cha' 'in ree can' siyana quilyoo 'in Tyu can', lo tloo nten quichen can' ca cuiya' cha' 'in bra tsatii ta'a can',

5 can' cha' tsu'hue 'a ntsu'hui ne' cuan 'in. Una tyucui lja rcan' a ngula ti ne' tyucui' ne' lo'o Ndiöse squi'ya cha' 'in tyu.

Bra ngüilyoo angajle 'in Tyu na'an tyucuan

6 Cua xca ti tla can' nu cu'ni cuiya' Herode cha' 'in Tyu, lo jlu'hue la 'in tucua sundaru can', ndycan' tsu'hue yaa' lo'o cadena, lyigaa la ña'an sundaru can' ndun cuan nde tuna'an.

7 Sa nstu'hui msti sca xaa ña'an tyucuan can' bra ngüi'ya tun sca angajle 'in Ni X'na na, yla' sii' Tyu can' siyana tyo'o scala, lo nu juin 'in: Ndla ti cu'ni lo quitucui. Cui' ña'an braa nguiti' cadena can' yaa'.

8 Ti nu juin la 'in: Scan' sii' lo su'hua squinan. Lo ncuaña'an nga'ni. Ti nu juin angajle can' 'in Quixen ste' lo tyucui ndyca'an 'yan.

9 Ngutucui ndyca'an 'in angajle can', una a ngulucua ri' siyana chin ñi ca ña'an nu ngui'ni can' lo'o, msque' ri' siyana ndyucui' scala ti.

10 Bra mdijin se'en ndun sundaru nu cua ndyca tucua lta can', nguila tuna'an tlyu nu nguiaa' lo'o tyucuan, yucuii' na nguila na, rcan' mdo'o nde chun' na'an. Lo bra mdiyaa tucuiin can', mdo'o tsu' angajle can' sii'.

11 La rcan' nguila cha' tiyaa 'in, lo nu juin: La nii ncuajlyo ran' siyana Ni X'na na nga'an tñan ni angajle nu ngulo laa 'yan yaa' Herode lo'o ne' judio ña'an nu ncuari' ne' cu'ni lyo'o ne' 'yan.

12 Bra nu ngüi'ya tsu'hue ca cuinta cha' can', mdo'o nguiaa la se'en ndi'in María, jyi'an Xuhua, nu ndyucui' ne' lo'o lca Marcu. Can' quina'an 'a nu nguio' ti'in ndyucui' lo'o Ndiöse.

13 Bra ngune yucui' Tyu tuna'an can', mdo'o sca nu cuna'an ti cuine' ti nu naa Rode, ya na'an cha' ti ca lca.

14 Cui' bra yu'hui lyoo tyi'i ndyucui' Tyu can' siyana tsu'hue ntsu'hui tiee, ni a msla tuna'an can', cui' bra nguia yitsa' 'in ne' siyana Tyu ndun tuna'an can'.

15 Lo nu juin ne' 'in: Na lcu' nu'huin. Mxcuen nu cuna'an can': Nu chin ñi ca cua ndun. Xiya' nu juin ne' 'in: Cui' angajle nu nsñi cuinta 'in lca cua.

16 Tyu can' a ndla ti ndun yucui' tuna'an can', lo bra msla 'in na ndyijyin ya' yuhue ri' ne' bra na'an ne' 'in.

17 Nga'ni yaa' siyana tyi'in seen ne', mdisanan ngüitsa' ña'an nguilyoo Ni X'na na 'in na'an tyucuan can', lo nu juin: Cu'ni huan cha' tsu'hue quitsan' huan 'in Jacobo lo'o lyigaa la ña'an ta'an na cha' re. Rcan' mdo'o nguiaa xca se'en.

18 Bra ngüi'ya xaa can' lye'e 'a nguilu ti'in sundaru squi'ya cha' 'in Tyu can', cha' ni ña'an ncua mdyo'o.

19 Herode can' ngulo tñan siyana quinan ne' 'in, una a la nguija lyoo, lo bra cua mxcunee 'in lyigaa nu yu'hui cuan can', mdo'o tñan siyana caja ne'. Chun' nde'en la can', mdo'o Herode se'en lca Judea lo mdiyaa se'en lca Cesarea.

Bra ngujui ree Herode

20 Yato'o ndyucuen tique' Herode lo'o nten ndi'in quichen Tiro lo'o Sidón. Una mdya yucui' ne' cha' ña'an cu'ni chu'hue ne' cha' 'in ne' tloo ree can', lo mjñan ne' cha' tsu'hue 'in Blasto, sca nu lyi'ya tñan tloo ree, siyana tyucui' cha' 'in ne' se'en nu ca'an tñan la ree can' na nu cu'ni tsu'hue 'in ne'.

21 Bra mdiyaa tsan can' ndi tucua Herode se'en ndlo tñan, lcu' sca te' tsu'hue ña'an, lo mdisanan mda cueen 'in nten can'.

22 Yucui' cueen nten can' lo'o: Yucui' ca Ndiose lca nu ndyucui' re, lo tsi'i 'a nten chelyuu.

23 Ticui' braa ngüi'ya tun sca angajle 'in Ni X'na na, nga'ni cha' msñi sca quicha 'in, mdisanan ytsu cunu' 'in ne' lo ngujui ne', siyana a nga'ni tnu 'in Ndiose tloo nten can'.

24 Cha' tsu'hue 'in Ni X'na na nde lye'e la nguia nguitsa yu'hui na, ncua quina'an la nten nu yaña'an ri' 'in ni.

25 Bernabé lo'o Saulo, bra cua nga'ni tñan nu yaa quichen Jerusalén mxtucui nde Antioquía, lo nguia lo'o 'in Xuhua nu ndyucui' ne' lo'o lca Marcu.

HECHOS 13

Culo ya' yaa Bernabé lo'o Saulo.nga'ni tña 'in Ndiose

1 Se'en nguio' ti'in ne' quichen Antioquía, can' ndi'in nu nxiyucui' Ndiose 'in lo'o nu ndlu'u: Bernabé, Simun nu ndyucui' ne' lo'o lca Niger, Lucio nu mdo'o se'en lca Cirene, lo'o Manaén, nu nga'ni cu'u ne' 'in sca se'en ti lo'o Herode tetrarca, a cuinta lo'o Saulo.

2 Lja ngui'ni tnu can' 'in Ni X'na na, ngui'ni ayuna, rcan' yucui' Espíritu nu Luhui 'in Ndiose lo'o: Culo tun huan 'in nu naa Bernabé lo'o Saulo siyana cu'ni tñan 'yan.

3 Bra ndyi yucui' lo'o Ndiose nu ngui'ni ayuna can, rcan' mxyta yaa' 'in tyucuaa ne' can', lo nga'an tñan 'in ne' nguiaa ne'.

Tyucui' ne' cha' 'in Ndiose se'en lca Chipre

4 Bra cua nga'an tñan Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in tyucuaa ne' can', mdiyaa ne' quichen Seleucia, can' nguiten sca ni' yca na'an lo mdijin xi'yu xca tsu' se'en lca Chipre.

5 Bra mdo'o ca'an ne' can' mdiyaa ne' quichen Salamina, can' mdisanan yucui' ne' cha' 'in Ndiose scaxca se'en ngui'ni tnu ne' judio 'in ni. Lo'o Xuhua Marcu nda'an nda yaa' 'in ne'.

6 Bra cua tyo'o yisu ña'an se'en lya'ya loo Chipre, mdiyaa quichen Pafos. Can' ndyucua ta'a lo'o sca ne' judio, nu jlyo ri' nu naa Barjesús, lo ndyucui' siyana Ndiose lca nu nxiyucui' 'in.

7 Ngui'ni tñan lo'o Sergio Paulo nu lca gobiernu can'. Gobiernu lca sca nu tiyaa, lo msi'ya 'in Bernabé lo'o Saulo siyana quine 'in cha' tsu'hue 'in Ndiose.

8 Una Elima, jlyo ri' can' (siyana can' cha' ndyca ri' tyucui' nii ne'), ncuca ri' tyucui ndijin siyana a tsaña'an ri' gobiernu can' 'in Jesús.

9 Rcan' Saulo can', nu ndyucui' ne' lo'o Pablo, ngutsa'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in, mxna'an tsu'hue ca 'in nu jlyo ri' can',

10 lo nu juin 'in ne': Nu'huin lca sñe' ne' xña'an nu ngutsa'an yu'hui cha' cuiñi 'in lo'o lyigaa cha' a tsu'hue, lca sca nu nxcuan tloo cha' tsu'hue 'in Ndiose. ¿Ni braa cula' ti cha' tyucui ndijin lo'o cha' nu lñi 'in Ni X'na na Jesús?

11 Can' cha' ri nii, taa Ni X'na na ndi'i 'in lo a ca tyacan' 'a 'in sti'i ti. Cui' ña'an braa quinu cuityin' lo mdisanan mjñan si caja nu ta yaa' 'in.

12 Bra na'an gobiernu cha' nu yato'o 'in ne' can', cui' bra yaña'an ri 'in Ni X'na na, ndyijyin ya' nduhue ri' ña'an cha' tsu'hue 'in ni.

Bra mdiyaa ne' se'en lyi'ya loo Pisidia

13 Rcan' mdo'o Pablo lo'o ta'a nda'an se'en lca quichen Pafos, lo nguiten ni' sca yca na'an hasta mdiyaa quichen Perge se'en lyi'ya loo Panfilia. Una Xuhua Marcu can' mxtucui nde Jerusalén.

14 Mdo'o tyucuaa ne' can' quichen Perge lo mdiyaa ne' quichen Antioquía se'en lyi'ya loo Pisidia. Tsaan nu nxtñan' ne' judio nguiten ne' se'en ngui'ni tnu ne' 'in Ndiose, can' ndi tucua ne'.

15 Nu ndlo tñan se'en can', bra mdyi yucui' quityi se'en ngua'an lee, lo'o cha' nu nga'an nu mxiyucui' Ndiose 'in ti s'ni, rcan' nganicha' 'in tyucuaa ne' can': 'Huan ta'a Judio na, si ta nde'en la cha' lyi'yan huan ca culu'un huan 'hua.

16 Rcan' mditun Pablo lo nga'ni yaa' siyana tisna tyucui', lo nu juin: 'Huan ne' Israel lo'o lyigaan 'huan nu ngui'ni tnu 'in Ndiose, quine 'huan cha' re:

17 Ndiose 'in ne' Israel, ni nu ngulosuhui 'in nten cula 'na, nga'ni ni cha' ncuca ne' sca quichen tlyu, nisiya lca ne' sca ne' mda'an yu'hui ti se'en lca Egipto, lo nguiyoo ni 'in ne' se'en can' lo'o sca cha' cuiya' nu tlyu.

18 Tsa tucua yla yjan yu'hui cha' tlyu ri' 'in Ndiose lo'o ne', lja mda'an yu'hui ne' se'en lca yuu bityi can'.

19 Rcan' ngüijlyo ni sa cati quichen tnu se'en lyi'ya loo Canaán, siyana quinu yuu can' 'in nten cula 'na.

20 Bra cua mdijin jacua cientu jlu'hue yjan, Ndiose ndaa ni cha' cuiya' siyana culo tun ne' bse nu culo tñan 'in ne' hasta mdiyaa tsan nu mdo'o tun Samuel, nu mxiyucui' Ndiose 'in.

21 Chun' nde'en can' mjñan ne' sca ree nu culo ca tñan 'in ne', rcan' ngulosuhui Ndiose 'in Saul, sñe' Cis nu lca nten cuityi 'in Benjamin. Tsa tucua yla yjan ngulo tñan.

22 Bra cua ngujui Saul, ngulo tun Ndiose 'in David nu ca ree, lo ndeña'an yucui' ni cha' 'in: David, sñe' Isaí, nde nu stu'hua ña'an lca carsya 'in lo'on, lo cu'ni tsaña'an nu ndyca ran'.

23 Cui' loo nten cuityi 'in Ndiose nga'an tñan ni 'in Jesús siyana culo laa ni 'in ne' Israel, tsaña'an cha' nu cua mxtya Ndiose lo'o nten cula 'na.

24 Ti lyiji cu'ni ni tñan 'in Ndiose bra cua mda'an yucui' Xuhua lo'o ne' Israel siyana xtun ri' ne' lo tyucua tya ne'.

25 Bra nu cua tyii tñan nga'ni Xuhua can', nu juin 'in nten: ¿Ti ca lcan na' ngulucua rin' huan? Tsi'i ni nu ndlucua rin' huan can' lcan. Ntsu'hui cha' caan sca ni nu tlyu lati que 'yan na', lo ndyijyin ya' nducui ran' si nisiya ti squinan ti ni xtin'.

26 Lyigaan naa re nu lca nten cuityi 'in Abraham, lo'o lyigaan 'huan nu ngui'ni tnu 'in Ndiose nducuan huan re, Ndiose nga'an tñan ni cha' tsu'hue re 'huan siyana ca tyo'o laan huan.

27 Ne' ndi'in quichen Jerusalén lo'o nu li'ya tñan can', a ngüi'ya ne' cuinta ti ca lca Jesús, nisiya lyigaa tsan nu ntxtñan' ne' ndyucui' ne' quityi nu nga'an nu mxiyucui' Ndiose 'in, yato'o mducua ne' cha' can' bra ngulo qui'ya ne' 'in Jesús.

28 Nisiya a sca qui'ya nguija lyoo 'in ni, una mjñan ne' 'in Pilato siyana cujui ne' 'in ni.

29 Bra cua mducua lyigaa cha' nu nga'an nu ndyucui' cha' 'in ni, rcan' mdi'ya ne' 'in ni loo cursi lo ya ngatsi' ne' 'in ni,

30 una Ndiose nga'ni cha' mdyo'o qui'u ni.

31 Tyun 'a tsan ti ngulu'u tloo ni 'in nu mdiya lo'o ni quichen Jerusalén bra mdo'o ni se'en lca Galilea, can' nu ndaa rsuun cha' 'in ni.

32 Lo'o huare' nda'an yucui' hua cha' tsu'hue 'in ni lo'on huan, cui' cha' nu mxtya Ndiose lo'o nten cula 'na.

33 Lyigaa cha' tsu'hue re cua ndaa Ndiose 'nare nu lca sñe' ni bra nga'ni ni cha' mdyo'o qui'u Jesús, cui' tsaña'an ndyucui' Salmo nu cua ndyca tucua: —Nu'huin lca Sñen', lo na' lcan Sti ri nii—.

34 Ndyucui' Salmo siyana tyo'o qui'u ni lo a sca 'a tsan ti catsu' ti'in cuinan' ni: —'In nu'huin caja lyigaa cha' tsu'hue nu cua mxtyan lo'o David—.

35 Can' cha' ndeña'an ndyucui' quityi Salmo xca se'en: —A taa cha' cuiya' siyana catsu' ti'in cuinan' Sñe' nu cua ngulosuhui—.

36 Si ni siyana David ngulo tñan tsaña'an nu ndaa Ndiose cha' cuiya' 'in. Ngujui lo sca se'en ti ngutsi' lo'o nten cula 'in, lo yitsu' ti'in cuinan'.

37 Una ni nu nga'ni Ndiose cha' mdyo'o qui'u can', a yitsu' ti'in cuinan' ni.

38 'Huan nu lca nten cuityi 'na, ca jlyo rin' huan cha' re: lo'o Jesús caja ña'an cu'ni Ndiose cha' tlyu ri' 'na,

39 siyana cuinta cha' 'in lee nu nga'an Moisé, a ncuca xnu luhui na 'na squi'ya qui'ya nducuin na, una lyigaa nu tsaña'an ri' 'in Jesús quinu luhui can' tloo Ndiose.

40 Can' cha' ri nii, xñi huan cuinta siyana a caan cha' nu nga'an nu mxiyucui' Ndiose 'in, lo ndyucui' na:

41 —Xñi huan cuinta 'huan nu nxcuan tloo 'yan, lo chu'hui yuhue rin' huan ña'an ntsu'hui cha' cajan huan, siyana na' cu'nin sca cha' nu tnu tloon huan, lo ni a tsaña'an rin' huan nisiya caja nu quitsa' 'huan—.

42 Bra mdyo'o Pablo lo'o Bernabé se'en nguio' ti'in ne' judio can', ne' gentil nu ntsu'hui lja can' mjñan ne' cha' tsu'hue 'in siyana ti tyucui' la cha' can' quita'a snu' tsan, cui' tsan nu nxtñan' ne'.

43 Bra nu cua msla' ta'a, quina'an 'a ne' judio lo'o nu cua ntsu'hui ña'an cha' 'in ne', ngutucui ndyca'an ne' 'in Pablo lo'o Bernabé. Mdisnan nda cueen 'in nten can' ña'an nu ti tsa quiñan la ne' lo'o cha' tsu'hue 'in Ndiose.

44 Ngüita'a snu' tsan can', lyigaa nten can' nguio' ti'in ne' siyana quine 'in ne' cha' tsu'hue 'in Ndiose.

45 Una bra na'an ne' judio siyana quina'an 'a nten nguio' ti'in ne', nguiten cha' nsin' ri' tiee ne' lo mdisnan yucui' ne' lo ngutucua ne' yuhue' 'in Pablo.

46 Pablo lo'o Bernabé a ytsen mxcuen 'in ne': Lo'on huan ntsu'hui cha' tyucui' hua cha' tsu'hue 'in Ndiose la nducua la, una mscuan tloon huan 'in na, a culucua rin' huan ta lo'o cha' re caja chelyuu nu a tsa ti 'a 'huan, can' cha' ri nii tyucui' hua lo'o ne' gentil.

47 Siyana nde tñan ngulo Ni X'na na 'hua, lo ndyucui' ni: — Na' mxtyan 'in siyana ca sca xaa 'in ne' gentil, siyana tyo'o laa ne' sa tyucui chelyuu—.

48 Bra ngune 'in ne' gentil cha' can', tsu'hue 'a yu'hui tiee ne' lo nga'ni tnu ne' 'in Ni X'na na lo'o squicha' ni, lo yaña'an ri' lyigaa nu cua mdo'o hui 'in Ndiose, nu ntsu'hui cha' caja chelyuu nu a tsa ti 'a 'in.

49 Cha' tsu'hue 'in Ni X'na na nguitsa yu'hui na ña'aan sa tyucui se'en can'.

50 Una ne' judio mdisanan mxo' ti'in ta'a ne' lo'o nu lca tñan quichen can', lo'o ne' cuna'an nu rsuun, msu'hua ne' cha' tiee nten quichen can' lo mdi lyo'o ne' 'in Pablo lo'o Bernabé.

51 Tu'hua quichen can' mscuin yuu quiya', mdo'o nguiaa nde quichen Iconio.

52 Tsalca nu cua ntsu'hui cha' 'in Jesús nu ndi'in quichen Antioquía, tsu'hue 'a ntsu'hui tiee siyana ngutsa'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in ne'.

HECHOS 14

Bra mdiyaa ne' quichen Iconio

1 Mdiyaa tyucuaa ne' can' quichen Iconio, lo nguiten se'en 'ni tnu ne' judio 'in Ndiose. Siya cha' nu yucui' can' quina'an 'a nten yaña'an ri' 'in Jesús, ne' judio lo'o ne' gentil.

2 Una lyigaa la ña'an ne' judio nu a yaña'an ri', msu'hua cha' tiee ta'a ne' lo'o ne' gentil se'en nu ñu'un ri' ne' lo a cu'ni cuinta 'a ne' 'in ta'an na.

3 Nisiya ncuaña'an tyun 'a tsan ti nguinu quichen can', a ytsen yucui' cha' tsu'hue 'in Ni X'na na, ndaa ni cha' cuiya' 'in cu'ni scaxca cha' nu tnu lo ca jylo ri' ne' siyana lca na cha' nu lñi.

4 A ncu'a 'a ca sca cha' ti 'in nten can', ntsu'hui nu yaa tsu' 'in ne' judio, lo ntsu'hui nu yaa tsu' 'in tyucuaa ne' can'.

5 Una ne' judio lo'o ne' gentil nga'ni cuiya' ne' cha' lo'o bsya siyana tyucui lyo'o ne' 'in tyucuaa can', lo kujui ne' 'in lo'o quee ti.

6 Una bra yna cha' can' cui' bra mdo'o quichen can', lo mdiyaa quichen Listra lo'o Derbe se'en lyi'ya loo Licaonia.

7 Ña'aan se'en can' mda'an yucui' cha' tsu'hue 'in Jesús.

Bra mjiyi'in ne' quee 'in Pablo quichen Listra

8 Quichen Listra, can' ndi'in sca nu ndyucun' tyucua tsu' quiya' ti bra ngula.

9 Ngune 'in cha' nu ndyucui' Pablo, rcan' mxna'an se'en nducua nu ti'i can', lo ngüi ri' siyana nguiaña'an ri' can' 'in Ndiose nu ca cu'ni tyca 'in,

10 lo yucui' cueen lo'o: Xñii quiya' lo ti tun. Sca juersa ti mditun lo mda'an.

11 Bra na'an nten ña'an cha' nu nga'ni Pablo, mdisnan yucui' cueen ne' lo'o squicha' ne' Licaonia: Nii nu na'an tloon can na 'in tucua jo'o tsaña'an ndyca ri' sca ne' qui'yu.

12 Mxtya ne' nii Bernabé, Jo'o Jupiter, lo Pablo ndlo naa ne' 'in, Jo'o Mercurio, siyana can' nu lyee la ndyucui'.

13 Nu lca stijo'o 'in laa se'en nducua Jo'o Jupiter, cui' laa nu nducua tu'hua quichen can', ya lo'o tucua sna toro tulaa can', a cuinta nga'ni chu'hue quee siyana cu'ni tnu 'in tyucuaa ne' can' lo'o lyigaa nten can'.

14 Una bra yna Pablo lo'o Bernabé cha' can', hasta ngasa' ste' nguiten lja nten can' lo yucui' cueen:

15 Lyigaan 'huan nu ndi'in re, ¿ni cha' ngui'ni huan ncuaña'an? Lo'o huare' lca hua nten chelyuu ña'an nu lcan 'huan, ta tsi'i cui' cha' re ndyucui' hua siyana tsaña'an rin' huan 'in Ndiose, ni nu lu'u ca, —ni nu ngañan ni' cuaan lo'o chelyuu re, lo'o tyi'a tujo'o, lo'o lyigaa loo na nu ndi'in 'in na—.

16 Chelyuu nu mdijin Ndiose nda loo ni 'in nten nisiya mda'an ne' ña'an nu ncuca ri' ne'.

17 Una ti nga'ni ni cha' tsu'hue lo'on na siyana a jlya rin' na 'in ni: Ndi'ya ni quíoo, ngui'ni ni cha' ndyca tñan na nu ndyan na, a nlyiji na nu cun na, tsu'hue ntsu'hui tieen na lyigaa braa.

18 Lo'o cha' nu yucui' ne' can', que' 'a ncuca cana nu a cu'ni tnu ne' 'in ne' lo'o 'ni can'.

19 Rcan' mdiyaan tucua sna ne' judio nu mdo'o quichen Antioquía lo'o quichen Iconio, nu msu'hua cha' tiee nten quina'an can' lo mjiyi'in ne' quee 'in Pablo, msque' ri' ne' siyana cua ngujui, lo ngolquii suhue' ne' 'in la tu'hua quichen.

20 Lyigaa nu cua ntsu'hui cha' 'in Jesús nga'ni cuinta ne' 'in, mditun lo nguiten loo quichen can' xiya'. Xca tsan can' mdo'o nguiaa lo'o Bernabé nde se'en lca quichen Derbe.

21 Mdisnan yucui' cha' tsu'hue 'in Jesús quichen can', quina'an 'a nten nga'ni cana nu yaña'an ri' 'in Jesús. Rcan' mxtyucui lo mdijin quichen Listra, lo'o Iconio, lo'o Antioquía.

22 Ndaa cha' tnu tiee 'in nu cua ntsu'hui cha' 'in Jesús, siyana a tyo'o tsu' lo'o cha' nu cua yaña'an ri', lo nu juin 'in ne': Cha' ca sten na se'en ndlo Ndiose tñan, 'ni cha' tyijyin na scaxca ndi'i.

23 Cuinta scaa quichen can' ngulo tun 'in ne' nu chu'hui cuinta 'in ta'an na, lo bra cua nga'ni ayuna lo yucui' lo'o Ndiose, mxnu cuinta 'in ne' can' yaa' Ni X'na na, ni nu yaña'an ri' ne'.

Bra mxtucui quichen Antioquía se'en lyi'ya loo Siria

24 Rcan' mdo'o tyucuaa ne' can' nguiaa ne', mdijin se'en lyi'ya loo Pisidia, lo mdiyaa loo yuu 'in ne' Panfilia.

25 Yucui' cha' tsu'hue 'in Ndiose quichen Perge, rcan' mdo'o nguiaa hasta mdiyaa quichen Atalia.

26 Can' nguiten ni' yca na'an, siyana xtucui quichen Antioquía se'en nu mxnu cuinta 'in ne' yaa' Ndiose lo'o tñan nu yaa.

27 Bra nguila quichen can' mxo' ti'in 'in ta'an na, lo ndaa rsuun snu ña'an tnu cha' nu nga'ni Ndiose lo'o se'en yaa, lo ña'an msla Ndiose sca tucuiin 'in ne' gentil siyana tsaña'an ri' ne' 'in ni.

28 Quichen can' x'ni 'a nguinu tyucuaa ne' can' lo'o nu cua yaña'an ri' 'in Jesús.

HECHOS 15

Bra nga'ni cuiya' ne' cha' quichen Jerusalén

1 Can' mdiyaa tucua sna nu mdo'o se'en lyi'ya loo Judea, mdisanan ngulu'u 'in ta'an na lo ndyucui': Si na a ca circuncida 'huan ña'an cha' nu nga'an Moisés, a ca tyo'o laan huan.

2 Una Pablo lo'o Bernabé a ncu a ca sca cha' ti 'in ne' lo'o ne' can', lyee 'a yucui' scaxca, can' cha' mxtya cha' siyana tsa a Pablo lo'o Bernabé quichen Jerusalén, lo'o tyucua xnan nu ca ta'a tsa, lo cu'ni cuiya' cha' can' lo'o ta'a mda'an Jesús, tsatlyu lo'o nu ntsu'hui cuinta 'in ta'an na can'.

3 Rcan' nga'an tñan 'in ne' nguiaa ne', lo mdijin se'en lyi'ya loo Fenicia lo'o Samaria, ndaa rsuun lo'o ta'an na siyana lo'o ne' gentil cua yaña'an ri' 'in Jesús, lo lyigaa tsu'hue ntsu'hui tiee squi'ya cha' can'.

4 Bra mdiyaa ne' Jerusalén, ta'a mda'an Jesús lo'o nu ntsu'hui cuinta 'in ne' ndyucuan cuinta 'in ne', lo ndaa rsuun ña'an cha' tsu'hue nga'ni Ndiose lo'o se'en yaa.

5 Nu yu'hui tsu' 'in ne' fariseo nu cua yaña'an ri' 'in Jesús, cui' bra mditun lo nu juin: 'Ni cha' ca circuncida 'in ne' gentil lo xu'hua se'en ne' cha' 'in lee nu nga'an Moisés.

6 Rcan' nguio' ti'in ta'a mda'an Jesús lo'o nu ntsu'hui cuinta 'in ta'an na, siyana cu'ni cuiya' cha' can'.

7 Bra nu cua lyee 'a yucui' cha' can', mditun Tyu lo nu juin: Lyigaan 'huan ta'an na, jlyo rin' na siyana ti s'ni ngulosuhui Ndiose 'yan tsa yucuin' cha' tsu'hue 'in ni lo'o ne' gentil siyana tsaña'an ri' ne' 'in ni.

8 Ndiose, ni nu ndyu'hui lyoo ña'an lca carsya 'na, ndyucuan xu'hue ni 'in ne' lo ndaa ni Espíritu nu Luhui 'in ni tsaña'an yato'o 'nare.

9 Scaña'an tin na tloo Ndiose lo'o ne' gentil siyana msuhui ni ni' carsya 'in ne' bra yaña'an ri' ne'.

10 Ri nii, ¿ni cha' ngui'ni lye' rin' huan 'in Ndiose lo'o cha' re? ¿Ta na ndyca rin' huan xo tucuan huan sca yu'hua chun' ne' cha' nu 'ni nten cula 'na, ni nare, lo a ndyca cui'yan na?

11 Cui' siyana nguiaña'an rin' na can' cha' tyo'o laan na lo'o cha' tsu'hue 'in Ni X'na na Jesús, lo cui' ncuaña'an tyo'o laa ne' gentil.

12 La rcan' mdi'in tiin lyigaa ne' can' lo ngune 'in ña'an cha' nu yucui' Bernabé lo'o Pablo, ña'an nga'ni Ndiose scaxca cha' nu tnu lo'o ne' gentil lyigaa se'en yaa.

13 Bra ndyi yucui' cha' can', nu juin Jacobo: Lyigaan 'huan ta'an na, quine 'huan sca cha' nu tyucuin':

14 Tyu cua ngüitsa' 'na ña'an cha' tsu'hue nga'ni Ndiose lo'o ne' gentil culo ya', siyana lja can' caja nu cu'ni tnu 'in ni.

15 Cha' re ndyucua ta'a na lo'o cha' nu nga'an nu mxiyucui' Ndiose 'in ti s'ni, lo ndyucui' na:

16 —Nde loo re na' xtucuin, lo xiya' xtun na'an 'in David nu cua ngüijlyo can', cu'ni chu'huen quiya' na lo xtun 'in na xiya',

17 siyana lyigaa la ña'an nten quinan ne' 'in ni X'na na, lyigaa ne' gentil nu cua ngulosuhuin nu tucua cha' 'yan.

18 Ncuaña'an nu juin Ni X'na na, ni nu ti s'ni nga'ni cha' re—.

19 Can' cha' ndlucua ran', a lyca cha' tyucui ndijin na loo chelyuu 'in ne' gentil nu cua yaña'an ri' 'in Ndiose.

20 Ca'an tñan na sca quityi 'in ne' siyana a cu 'a ne' na nu cua yu'hui loo ngulucuin, ni a sten yu'hui a ne' lo'o cuilyo'o nten ta lo'o ne' yucui' ti, ni a cu ne' cuinan' 'ni nu a nslu tne, lo ni tne 'in a cu ne'.

21 Siyana ti s'ni cuinta scaa quichen se'en 'ni tnu ne' judio 'in Ndiose, ndijyi nu ndyucui' quityi nu nga'an Moisé lyigaa tsan nu nxtñan' na.

22 Rcan' ta'a mda'an Jesús lo'o nu ntsu'hui cuinta 'in ne', tsatlyu lo'o lyigaa la ta'an na, nga'ni cuiya' cha' siyana culosuhui nu ta'a quiaa Pablo lo'o Bernabé nde quichen Antioquía. Nga'an tñan 'in Sila, lo'o Juda, nu ndyucui' ne' lo'o Barsabás, cui' nu ndun loo lati 'in ta'an na.

23 Nga'an sca quityi nu cui'ya ne', lo ndyucui' na: Lyigaa hua nu mda'an lo'o Jesús, lo'o lyigaa hua nu ntsu'hui cuinta 'in ta'an na, tsatlyu lo'o ta'an na ndyucui' cha' hua 'huan, 'huan ne' gentil nu lca ta'an na nu ndi'in quichen Antioquía, lo'o se'en lyi'ya loo Siria lo'o Cilicia.

24 Cua yna hua cha' siyana tucua sna nu mdo'o lja hua yaa se'en ndi'in huan, tsi'i lo'o cha' cuiya' 'hua, lo msu'hua cha' nduhue ri' tieen huan lo'o cha' nu yucui' siyana ca circuncida 'huan lo tucuan huan cha' 'in lee nu nga'an Moisé.

25 Huare' nga'ni cuiya' hua cha' siyana ca'an tñan hua 'in nu ta'a quiaa Bernabé lo'o Pablo, nu ndyu'hui cuiya' ri' hua 'in,

26 nu cua tyun ya' ndyca cha' caja lo'o cha' 'in Ni X'na na Jesucristo.

27 Can' cha' nga'an tñan hua 'in Juda lo'o Sila siyana taa rsuun cha' re.

28 Lo'o Espíritu nu Luhui 'in Ndiose nu ntsu'hui ni' carsya 'hua, a ncuá ri' hua xtyaa hua sca cha' nu tucui 'huan, tsaloo ti xu'hua se'en huan cha' nu ndun loo lati re:

29 A cun huan ni sca loo na nu cua yu'hui loo ngulucuin, ni a cun huan tne, ni cuinan' 'ni nu a nslu tne, ni a sten yu'huin huan lo'o cuilyo'o nten ta lo'o ne' yucui' ti. Tsu'hue si cu'ni cuinta huan cha' re. Tsacua ti cha' tyucuin' na.

30 Rcan' mxtucui quichen Antioquía lo mxo' ti'in lyigaa ta'an na, lo mdyaa quityi can' 'in ne'.

31 Bra ndyi yucui' 'in na tsu'hue 'a ntsu'hui tiee lo'o cha' can'.

32 Lo siyana Juda lo'o Sila lca nu nxiyucui' Ndiose 'in, a ngüilyiji cha' nu culu'u lo taa cha' tnu tiee 'in ne', lo mxtya tsa la 'in ne' tucuiin 'in Ndiose.

33 Can' nguinu lo'o ne' sti'i ti, lo bra nde xtucui se'en ndi'in nu nga'an tñan 'in, lo'o rsuun ña'an msla' ta'a lo'o ne'.

34 Una Sila can' ncua ri' quinu la quichen can'.

35 Pablo lo'o Bernabé ti nguinu la quichen Antioquía, sca cha' ti 'in ne' lo mda'an yucui' cha' tsu'hue 'in Ni X'na na, lo ngulu'u 'in ne'.

Bra mda'an Pablo tijyu' nu cua ndyca tucua 'ya

36 Chun' nde'en la can' nu juin Pablo 'in Bernabé: Tsan na'an na 'in lyigaa ta'an na nu ndi'in scaxca quichen se'en yucuin' na cha' tsu'hue 'in Ni X'na na, si ndi'in ne'.

37 Bernabé ncua ri' tsa lo'o 'in Xuhua, nu ndyucui' ne' lo'o lca Marcu.

38 Una Pablo a mslyaa tsa lo'o 'in, siyana ti la se'en lca Panfilia mxtucui lo a mslyaa 'a ti cu'ni tñan 'in Ndiose.

39 Lo siyana a ncua ca sca cha' ti 'in ne', can' cha' mdo'o tsu' scaxca. Bernabé ya lo'o 'in Marcu, lo nguiten ni' sca yca na'an nu tiyaa se'en lca Chipre.

40 Pablo ngulosuhui 'in Sila siyana ca ta'a tya'an, lo bra cua mxnu cuinta 'in ne' yaa' Ni X'na na mdo'o nguiaa.

41 Mdijin se'en lyi'ya loo Siria lo'o Cilicia, lo ndaa cha' tnu tiee 'in ta'a na.

HECHOS 16

Bra mda'an Timoteo lo'o Pablo lo'o Sila

1 Chun' nde'en can' mdiyaa quichen Derbe lo'o Listra, can' ndi'in sca nu cua ntsu'hui cha' 'in Jesús, lo naa Timoteo. Ne' judio lca jyi'an, lo nguiaña'an ri' 'in Jesús, una sti lca ne' griego.

2 Ta'an na ndi'in quichen Listra lo'o Iconio, tsu'hue 'a rsuun ndaa cha' 'in Timoteo.

3 Pablo ncua ri' tsa lo'o 'in Timoteo, can' cha' nga'ni cha' ncua circuncida 'in squi'ya ne' judio nu ndi'in quichen se'en ntsu'hui cha' tyijyin, lo jlyo ri' ne' siyana ne' griego lca sti.

4 Cuinta scaa quichen ndijyin ngüitsa' 'in ne' ña'an cha' nu mxnu scua ta'a mda'an Jesús lo'o nu ntsu'hui cuinta 'in nu ndi'in quichen Jerusalén, siyana xu'hua se'en lyigaa cha' nu ndyucui' quityi can'.

5 Ncuaña'an nde lye la ngujui cha' tnu tiee 'in lo'o cha' nu cua yaña'an ri', cuinta scaa tsan can' ndyca quina'an la ne'.

Bra na'an xñii Pablo cha' in ne' Macedonia

6 Mdi jin ti se'en lca Frigia lo'o se'en lyi'ya loo Galacia, siyana a ndaa Espíritu nu Luhui 'in Ndiiose cha' cuiya' tyucui' cha' tsu'hue 'in ni se'en lyi'ya loo Asia.

7 Bra mdiyaa se'en lyi'ya loo Misia nu cua tyijyin se'en lyi'ya loo Bitinia, ticui' ti ña'an a ndaa Espíritu cha' cuiya' sten se'en can'.

8 Rcan' mdi jin ti se'en lyi'ya loo Misia lo mdiyaa quichen Troas.

9 Sca tla can' na'an xñii Pablo sca cha', na'an ndun sca nu mdo'o se'en lyi'ya loo Macedonia, njñan cha' tsu'hue 'in lo ndyucui': Tyijyin xi'yun huan lo caan huan se'en lyi'ya loo Macedonia, lo ta yaan' huan 'hua.

10 Bra na'an cha' can', cui' bra nga'ni hua cha' taa hua se'en lyi'ya loo Macedonia, siyana jlyo tsu'hue ri' hua siyana Ndiiose lca nu ngulo tñan 'hua tsa yucui' hua cha' tsu'hue 'in ni se'en can'.

Bra yu'huin na'an tyucuan quichen Filipino

11 Rcan' nguiten hua ni' sca yca na'an, mdi jin ti hua hasta mdiyaa hua se'en lca Samotracia, xca tsan can' mdo'o ca'an hua quichen Neápolis.

12 Can' mdo'o hua mda'an quiya' ti hua, mdiyaa hua quichen Filipos, sca quichen nu ndun loo lati 'in Macedonia, lo lca na quichen lyi'ya loo Roma, can' nguinu hua tucua sna tsan.

13 Tsaan nu nxtñan' ne' judio mdo'o hua nde tu'hua quichen se'en su tyucu tlyu, ngulucua ri' hua quiya lyoo hua sca se'en ndyucui' ne' lo'o Ndiiose. Can' ndi tucua hua lo mdisanan yucui' hua cha' tsu'hue 'in Jesús lo'o ne' cuna'an nu cua nguio' ti'in can'.

14 Lja can' yucuin' lo'o sca ne' cuna'an naa Lidia nu mdo'o quichen Tiatira, ndujui' ne' te' nu tsu'hue ña'an, lo lca ne' nu nguiaña'an ri' 'in Ndiiose. Lo'o cha' nu yucui' Pablo msla Ni X'na na cha' tiaa 'in ne' siyana ca cu'ni cuinta ne' cha' can'.

15 Bra cua mducua tya ne' lo'o lyigaa nu ndi'in se'en ndi'in ne', nu juin ne' 'hua: Si 'huan ndyu'hui lyoon huan siyana nguiaña'an ri' hua 'in Ni X'na na, tsaan huan lo quinu huan la se'en ndi'in hua. Ncuaña'an nga'ni ne' cha' nguinu hua can'.

16 Yato'o sca tsan bra nguiaa hua se'en ndyucui' ne' lo'o Ndiiose, can' mdyucua ta'a hua lo'o sca ne' cuna'an ti cuine' ti nu ntsu'hui cui'in

xña'an 'in, nu nditsa' ña'an cha' nu ljian 'in nten. Quina'an 'a cana ngui'ni x'na ne' cuna'an can' lo'o cha' can' 'in ne'.

17 Mducui ndyca'an ne' 'in Pablo se'en nguiaa hua, lo ndyucui' cueen ne': Ne' re lca msu 'in Ndiose, ni nu tlyu lati, lo ndyucui' ña'an ntsu'hui cha' tyo'o laan huan.

18 Ticui' ti lo'o cha' nda'an yucui' ne' cuna'an can' lyigaa tsan. Pablo a mdiaa ri' ña'an ndyucui' ne', can' cha' ydun lo nu juin 'in cui'in can': Na' culon tñan 'in lo'o cha' cuiya' 'in Jesucristo, tyo'o lo cula' tun 'in ne'. Cui' braa mdyo'o cui'in can' 'in ne'.

19 Bra ngüi ri' x'na ne' cuna'an can' siyana a ntsu'hui 'a cana 'in ne' lo'o cha' can' 'in ne', msñi ne' 'in Pablo lo'o Sila siyana tyaa ne' 'in yaa' bsya.

20 Ña'aaan mdiya lo'o ne' 'in tloo bsya, nu juin ne': Tyucuaa ne' judio re nxlu ti'in 'in nten quichen,

21 lo ndlu'u ña'an cha' nu cua ntsu'hui 'in, cha' nu a nga'an cha' cu'ni na, ni a ca xu'hua se'en na siyana ndi'in na se'en lyi'ya loo Roma.

22 Rcan' tsatlyu ngüi'ya nten can' chun', lo bsya can' ngulo tñan siyana tyo'o ste' lo qui'ni.

23 Bra lyee 'a cua mjyi'in ne' 'in msu'hua ne' 'in na'an tyucuan, lo ngulo ne' tñan 'in nu ntsu'hui cuan can' siyana xñi tsu'hue cuinta 'in tyucuaa ne' can'.

24 Ndyucuan 'in ne' lo msu'hua 'in ne' cuarto nu qui'ni la, can' mscan' quiya' ne' lja yca can.

25 Pablo lo'o Sila ndyucui' lo'o Ndiose, nguila lo'o 'in ni jlu'hue tla, lo ngune 'in lyigaa la ña'an presu can'.

26 Sa ntsu'hui mdisanan ngüiñan lyee ya' hasta mscuin ti'in quiya' na'an tyucuan can', nguila lyigaa tuna'an can' cui' ña'an braa lo nguiti' cadena ndycan' lyigaa presu can'.

27 Mdyo'o scala ne' nu ntsu'hui cuan can', na'an siyana cua nducua yla lyigaa tuna'an can', nguloo espada lo ncuca ri' cujui 'in siyana ngulucua ri' siyana cua ngulaa lyigaa presu can'.

28 Una Pablo yucui' cueen: A cu'ni ti'i lo'o, siyana lyigaa hua ndi'in hua re.

29 Rcan' nu ntsu'hui cuan can' mjñan qui' lo ndla ti nguiten ña'an tyucuan can', lyee ndyucuan, lo mdi'ya xtyin tloo Pablo lo'o Sila can'.

30 Ngüilyoo 'in tyucuaa ne' can' lo nganicha' 'in ne': ¿Ni na cu'nin siyana ca tyo'o laan?

31 Mxcuen tyucuaa ne' can' 'in: Tsaña'an ri' 'in Ni X'na na Jesucristo, lo tyo'o laa lo'o lyigaa nu ndi'in se'en ndi'in.

32 Yucui' cha' tsu'hue 'in Ni X'na na lo'o can', tsatlyu lo'o lyigaa nu ndi'in se'en ndi'in ne'.

33 Ticui' tla can' mji'an se'en ti'i 'in tyucuaa ne' can', rcan' mducua tya lo'o lyigaa nu ndi'in se'en ndi'in.

34 Ya lo'o 'in tyucuaa ne' can' la se'en ndi'in, can' mxcu 'in ne'.

**Tsu'hue ntsu'hui tiee lo'o lyigaa nu ndi'in se'en ndi'in siyana
yaña'an ri' 'in Ndiöse.**

35 Bra ngüi'ya xaa, bsya can' ngulo tñan 'in tucua sna sulyiia siyana tsa lo'o rsuun 'in ne' nu ntsu'hui cuan can', siyana ca culaa 'in Pablo lo'o Sila.

36 nu ntsu'hui cuan can' nu juin 'in Pablo: bsya msu'hua rsuun siyana culaan 'huan. Tca quiaan huan, a sca la cha' chu'hui tieen huan.

37 Rcan' mxcuen Pablo can': Huare' lca hua ne' lyi'ya loo Roma, mji'in ne' 'hua tloo nten quichen lo ti lyiji ca cuiya' cha' 'hua, msu'hua ne' 'hua na'an tyucuan, lo ri nii ndyca ri' ne' culaa ne' 'hua ncuati ña'an. Una a tyo'o hua si na tsi'i yucui' ca quian lyoo 'hua.

38 Rcan' nguia yitsa' sulyiia can' 'in ne' bsya ña'an cha' nu yucui' Pablo can'. Ytsen bra yna cha' siyana Pablo lo'o Sila lca ne' se'en lyi'ya loo Roma.

39 Cui' braa yaa bsya can' lo mjñan cha' tlyu ri' 'in tyucuaa ne' can', rcan' ngulaa ne' 'in lo mjñan ne' cha' tsu'hue 'in siyana tyo'o quichen can'.

40 Bra mdyo'o na'an tyucuan mdijin se'en nducua na'an 'in Lidia, can' na'an ta'a lo'o ta'an na, ndaa cha' tnu tiee 'in ne', rcan' mdo'o nguiaa.

HECHOS 17

Bra nguilu ti'in ne' Tesalónica

1 Tucuiin nguiaa mdijin quichen Anfípolis lo'o Apolonia, rcan' mdiyaa quichen Tesalónica, can' nducua sca na'an se'en 'ni tnu ne' judio 'in Ndiöse.

2 Ña'an cha' nu cua ntsu'hui 'in Pablo yaa se'en nguio' ti'in ne', lo sna ya yucui' lo'o ne', cui' tsan nu nxtñan' ne'.

3 Ndlyo scua yla cha' 'in Crixtu tsaña'an ndyucui' quityi 'in Ndiose, siyana 'ni 'a cha' ngujui ni lo mdyo'o qui'u ni. Ndyucui': Jesús, ni nu ca 'in cha' nu ndyucuin' re lca ni Crixtu.

4 Tucua sna ne' judio nu yaña'an ri' 'in Jesús, ncuca sca cha' ti 'in ne' lo'o Pablo lo'o Sila can'. A cuinta quina'an ne' griego nu nguio' ti'in can' yaña'an ri' 'in ni, cui' ncuaña'an tyun ne' cuna'an nu ndun loo lati.

5 Una nguiten cha' nsin' ri' 'in ne' judio nu a yaña'an ri', mxo' ti'in ta'a ne' lo'o ndyucui' ne' lo'o nu cua ña'an nda'an ti, lo mxlu ti'in ne' nten quichen, msu'hua lo'o ne' na'an 'in Jasón siyana quilyoo ne' 'in tyucuaa ne' can', lo tyaa ne' 'in floo nten quichen.

6 Una a nguija lyoo, can' cha' ticui' Jasón ya lo'o ne' 'in floo bsya, lo'o tyucua xnan ta'an na, lo ndyucui' cueen ne': Ne' re nda'an nxlu ti'in nten sa tyucui chelyuu, lo ri nii mdiyaan quichen tyin na re.

7 Jasón, nde nu ndaa se'en mdiyaan, lo ngui'ni lye' ri' 'in lee nu mxnu scua César, ndyucui' siyana ntsu'hui xca ree nu lca Jesús.

8 Bra ngune 'in ne' cha' can', nde lyee la nguilu ti'in ne' lo'o bsya 'in ne'.

9 Una msu'hua lyiya' Jasón lo'o ta'a nda'an, rcan' ngulaa bsya 'in.

Bra mdiyaa Pablo lo'o Sila quichen Berea

10 Ticui' tla can' mdi xu'hua ta'an na 'in Pablo lo'o Sila nde quichen Berea. Bra mdiyaa quichen can' nguiten se'en 'ni tnu ne' judio 'in Ndiose.

11 Lyee la rsuun ña'an ndi'in cha' 'in ne' can' que 'in ne' Tesalónica, siyana cui' bra ndyucuan xu'hue ne' cha' tsu'hue 'in Ndiose. Cuinta scaa tsan can' nda quii tsu'hue ne' loo quityi 'in Ndiose, si na cui' ca ña'an ndlu'u Pablo can'.

12 Quina'an 'a ne' judio yaña'an ri' ne' 'in Jesús, cui' ncuaña'an quina'an ne' cuna'an nu ndun loo lati lja ne' griego, a cuinta quina'an ne' qui'yu yaña'an ri'.

13 Una bra yna ne' judio nu ndi'in quichen Tesalónica, siyana lo'o quichen Berea cua nda'an yucui' Pablo cha' tsu'hue 'in Ndiose, cui' bra yaa ne' quichen can', ticui' ti ña'an mxlu ti'in ne' 'in nten can'.

14 Ticui' braa mdi xu'hua 'in Pablo tsa tu cuuin nu ndiyaa tu'hua tyi'a tujo'o. Sila lo'o Timoteo ti nguinu quichen can'.

15 Ntsu'hui nu mdiya lo'o Pablo la quichen Atenas. Rcan' mxtucui lo ngüi'ya rsuun 'in Sila lo'o Timoteo, siyana tsa tu cui' braa se'en ndyuhui ta Pablo can' 'in.

Bra mdiyaa Pablo quichen Atenas

16 Lja ndyuhui ta Pablo 'in ta'a nda'an quichen Atenas can', ti'i 'a nga'an 'in bra na'an siyana siya' ti mdyya ne' 'in ne' lo'o cha' 'in ngulucuin.

17 Se'en nguio' ti'in ne' judio mdisanan yucui' ne' lo'o squi'ya cha' 'in Ndiose, ne' judio lo'o ne' gentil, a cuinta lyigaa tsan ndyucui' lo'o ña'an nu ti se'en ndyca quiya' can'.

18 Quichen can' ndi'in tucua lta mistro nu ngui'ni cha'an lo'o cha' tiyaa 'in nten chelyuu, sca lta ne' naa ne' epicurios, lo xca lta ne' naa ne' estoicos. Mdisnan yucui' ne' lo'o Pablo, lo ntsu'hui nu ndyucui': ¿Ni na ndyca ri' tyucui' nu ndyca a ndyucui' re? Ntsu'hui xca nu ndyucui': Ti na'an ndyucui' cha' 'in xca ndiose nu cui ti. Siyana Pablo ndyucui' cha' tsu'hue 'in Jesús a cuinta siyana ndyo'o qui'u nten.

19 Rcan' ya lo'o ne' 'in sca se'en naa Areópago, can' nganicha' ne' 'in: ¿Ta ca quitsa' 'hua ña'an cha' nu cui ti ndlu'u?

20 Ndyucui' cha' nu a lyiji siya' quine 'hua, lo ndyca ri' hua ca jlyo ri' hua ni cha' ndyca ri' tyucui' cha' re.

21 (Siyana lyigaa ne' Atenas lo'o ne' nu mdiya ti'in ti can', a sca bra' ta ntsu'hui yuhue ri' ne', ndyucui' ne' ta quine 'in ne' cha' nu cui ti.)

22 Rcan' mditun Pablo jlu'hue la se'en lca Areópago, lo nu juin: Lyigaan 'huan ne' Atenas, ncua jlyo ran' siyana lcan huan nten nu lyee 'a nguiaña'an ri'.

23 Siyana se'en mdijin loo quichen re nga'nin quiin scaxca se'en nducua ngulucuin 'huan, can' na'an sca cha' lo ndyucui' na: 'IN NDIOSE NU A NDYU'HUI LYOON NA. N'ni tnu huan 'in ni nisiya a ntsu'hui lyoon huan 'in ni, can' cha' 'in ndyucuin' ri nii,

24 cui' Ndiose nu ngañan chelyuu lo'o lyigaa loo na nu tyca', lo siyana lca ni X'na ni' cuaan lo'o loo chelyuu re, a nducua ni ni' lyaa nu ngañan yaa' nten chelyuu.

25 Ni a 'ni cha' caja nu ta yaa' 'in ni, ta siyana nde'en la cha' nlyiji 'in ni, siyana yucui' ni ndaa ni chelyuu 'na, ngui'ni ni cha' ndyaan cui'in na, lo ndaa ni lyigaa loo na nu 'ni tsu'hue 'na.

26 Squi'ya scati ne' qui'yu nga'ni ni cha' ngüi'ni lyigaa lta nten sa tyucui chelyuu, cui' ni ngui'ni cuiya' ni xaa cuaan, cui' ncuaña'an se'en ntsu'hui cha' tyi'in na,

27 siyana quinan na 'in Ndiose, lo quija lyoo ni 'na nisiya yaan' ti na, siyana a tijyu' ndyca ni 'na quinta scaan na.

28 Squi'ya ni can' cha' ntsu'huin na, ndya'an na, can' cha' lu'un na. lcan na ña'an nu juin sca ta'a quichen tyin huan bra nga'an cha' re: Ta nten 'in Ndiose lcan na.

29 Lo siyana lcan na nten cuityi 'in Ndiose, a ntsu'hui cha' culucua rin' na ta lca ni ña'an ndyca ri' sca ngulucuin oro ta plata, lo ta sca ngulucuin quee ña'an ndyca ri' sca na nu ntñan yaa' nten chelyuu lo'o cha' tiyaa 'in ne'.

30 Una Ndiose yu'hui cha' tlyu ri' 'in ni lo'o nten nu mdi'in ti s'ni lo'o cha' tantu 'in ne', una ri nii ndlo ni tñan 'in lyigaa nten sa tyucui chelyuu siyana tyaa ri' ne' 'in ni.

31 Siyana Ndiose cua mxtya ni sca tsan nu cu'ni cuiya' ni cha' 'in nten chelyuu lo'o sca cha' nu lñi, squi'ya scati ne' qui'yu nu cua mdo'o hui 'in ni, lo ca tsaña'an rin' na 'in ni siyana Ndiose nga'ni ni cha' mdyo'o qui'u can'.

32 Una bra ngune 'in ne' siyana ntsu'hui cha' tyo'o qui'u ne' cua ngujui, ntsu'hui nu mstyí lyo'o 'in, lo ntsu'hui nu nujuin: La xiya' la quine 'hua cha' nu ndyucui' re.

33 Rcan' mdo'o Pablo se'en nguio' ti'in ne' can'.

34 Una ntsu'hui tucua sna nu yaña'an ri' 'in Jesús, nu ncua sca cha' ti 'in lo'o ne'. Lja can' ntsu'hui sca nu naa Dionisio, cui' ta ne' Areópago, a quinta yaña'an ri' sca ne' cuna'an nu naa Dámaris, lo'o tyucua xnan ta'a nda'an ne'.

HECHOS 18

Bra mdiyaa Pablo quichen Corinto

1 Chun' nde'en can' mdo'o Pablo quichen Atenas, lo mdiyaa quichen Corinto.

2 Can' mdyucua ta'a lo'o sca ne' judio nu naa Aquila nu ncua cuine' se'en lca Ponto. Ti mdo'o ti se'en lca Italia lo'o Priscila cuilyo'o,

squi'ya cha' 'in Claudio nu ngulo tñan siyana ntsu'hui cha' tyo'o lyigaa ne' judio quichen Roma.

3 Siyana sca loo ti tñan ngui'ni Pablo lo'o ne', nguinu se'en ndi'in ne' lo tsatlyu ngañan te' na'an.

4 Cuinta scaa tsan nu ntxtñan' ne' judio ndya'an Pablo se'en nguio' ti'in ne', lo nan ña'an nu qui'ya ne' cuinta, una ne' judio lo'o ne' griego lyee ndyucui' ne' lo'o.

5 Bra mdiyaa Sila lo'o Timoteo nu mdo'o se'en lyi'ya loo Macedonia, la rcan' ngujui ña'an mdyaa Pablo 'in siyana tyucui' cha' tsu'hue 'in Ndiose, lo ngüitsa' yla 'in ne' judio siyana Jesús lca ni Crixtu, ni nu nga'an tñan Ndiose.

6 Una ne' judio can' nga'ni lye' ri' ne' lo mdisnan ngutucua ne' yuhue' 'in, rcan' mscuin Pablo ste' lo nu juin 'in ne': Quinu cuinta 'huan si tyucuna' carsya 'huan, lo tsi'i 'a cuinta 'yan. Ti ri nii tsa yucuin' cha' tsu'hue re lo'o ne' gentil.

7 Ña'aan mdyo'o se'en can' mdiyaa se'en ndi'in sca nu naa Justo, lca sca nu ngui'ni tnu 'in Ndiose, lo nducua na'an 'in sii' se'en nguio' ti'in ne' judio.

8 Yato'o Crispo, nu ndlo tñan se'en 'ni tnu ne' judio 'in Ndiose, yaña'an ri' 'in Ni X'na na lo'o lyigaa nu ndi'in se'en ndi'in. Cui' ncuaña'an quina'an ne' Corinto, bra ngune 'in ne' cha' tsu'hue 'in Jesús yaña'an ri' ne' 'in ni lo mducua tya ne'.

9 Sca tla can' na'an xñii Pablo 'in Ni X'na na, lo ndyucui' ni: A cutsen, tsa quiñan tyucui' yla cha' re lo a cula' ti',

10 siyana na' ndi'in lo'o lyigaa braa, a tucui nu ca cu'ni ti'i lo'o, siyana quina'an 'a nten ndi'in quichen re nu cua ngulosuhuin.

11 Can' mdi'in Pablo sca yjan jlu'hue, ndlu'u 'in nten cha' tsu'hue 'in Ndiose.

12 Galión ncuca gobiernu se'en lyi'ya loo Acaya, lo ne' judio tsatlyu nga'ni sca ne' cha' msñi ne' 'in Pablo, lo ya lo'o ne' 'in se'en ndyca cuiya' qui'ya,

13 lo nu juin ne': nu nde nda'an ngui'ni 'in nten siyana xca ña'an cu'ni tnu na 'in Ndiose, lo tsi'i 'a ña'an nu ndyucui' lee 'na.

14 Cua tyo'o yucui' ti Pablo bra mdo'o yucui' Galión, lo nu juin 'in ne' judio: Lyigaan 'huan ne' judio, si ntsu'hui la qui'ya nga'ni ne' re ta yujui nten, la rcan' ca cu'nin cuintan cha' nu ndyucuin' huan.

15 Una si lca na xcui' cha' ti, ña'an nu nga'ni ti'yan huan nii nten lo'o lee 'huan, ca cu'ni cuiyan' huan cha' can' ticuin' ti huan, siyana na' a nguiten yu'huin cha' nu ncuaña'an.

16 Rcan' nguilyoo 'in ne' nde chun' na'an.

17 Cui' ña'aa braa msñi ne' 'in Sóstenes, nu ndlo tñan se'en 'ni tnu ne' judio 'in Ndiose, lo yujui ti'in ne' 'in cui' se'en ti se'en ndyca cuiya' qui'ya can', una Galión can' a nda quiya' 'in ne'.

18 Pablo tyun 'a tsan ti nguinu quichen can'. Bra cua msla' ta'a lo'o ne', mdo'o nguiaa lo'o Priscila lo'o Aquila, lo mdiyaa quichen Cencrea. Can' msi'yu quichan' que Pablo squi'ya sca jaca nu cua mxtya, rcan' nguiten ni' sca yca na'an siyana nde cua quiaa se'en lca Siria.

19 Mdyo'o ti'in yca na'an can' quichen Efeso, can' nguinu Aquila lo'o Priscila. Ti yaa Pablo se'en 'ni tnu ne' judio 'in Ndiose lo mdisanan yucui' ne' lo'o.

20 Mjñan ne' cha' tsu'hue 'in siyana ti quinu la lo'o ne' tyucua xnan tsan, una a ngujui 'a ña'an 'in'.

21 Rcan' msla' ta'a lo'o ne' lo nu juin: 'Ni cha' tsa'an quichen Jerusalén siyana cua ndyucui cha' ca ta'a la cua, una xiya' la llyan si Ndiose ñujuin ni. Nguiten ni' yca na'an, mdo'o nguiaa.

Mdo'o Pablo tijyu' nu cua ndyca sna ya'

22 Bra mdiyaa yca na'an can' quichen Cesarea, mdo'o nguiaa nde Jerusalén, ya yucui' cha' 'in ta'an na, rcan' mdo'o nguiaa nde quichen Antioquía.

23 Bra cua mdi'in can' sti'i ti, xca ya' yaa cuinta scaa quichen, ya na'an 'in nu cua ntsu'hui cha' 'in Jesús nu ndi'in se'en lyi'ya loo Galacia, lo'o Frigia, lo ndaa cha' tnu tiee 'in ne'.

Bra yucui' Apolo cha' 'in Ndiose quichen Efeso

24 Yato'o quichen Efeso mdiyaa sca ne' judio nu naa Apolo, ne' cuityi quichen Alejandría. Tsu'hue 'a ndyucui' lo ndyu'hui lyoo tsu'hue quityi 'in Ndiose.

25 Ngujui nu ngulu'u 'in cha' tsu'hue 'in Ni X'na na, ndyucui' cha' can' lo'o lyigaa tiee lo ndlu'u cha' 'in Ni X'na na, nisiya tya mducua tya ti ña'an nu ngulu'u Xuhua 'in nten.

26 Mdisnan ngulu'u 'in ne' judio se'en 'ni tnu ne' 'in Ndiose lo'o cha' tnu tiee 'in, una bra ngune 'in Priscila lo'o Aquila ña'an cha'

ndyucui', ya lo'o ne' 'in se'en scati, ngüitsa' la ne' 'in ña'an ndi'in cha' tucuin 'in Ndiose.

27 Ncua ri' tsa se'en lyi'ya loo Acaya, cui' ncuaña'an ndaa la ne' cha' tnu tiee 'in. Nga'an ne' sca quityi cui'ya siyana tyucuan xu'hue ne' 'in, lo bra mdiyaa lyee 'a nda yaa' 'in ne' lo'o cha' 'in Ndiose, cui' nu cua yaña'an ri' cha' tsu'hue 'in ni.

28 Ngula 'a yucui' lo'o ne' judio tloo nten quichen can' siyana tsi'i ña'an cha' tiyaa 'in ne', lo nguiyo scua yla ña'an ndyucui' quityi 'in Ndiose siyana Jesús lca ni Crixtu, ni nu nga'an tñan Ndiose.

HECHOS 19

Pablo mdiyaa quichen Efeso

1 Lja ti ndi'in Apolo quichen Corinto can', Pablo cua mdijin scaxca quichen nu ndi'in nde loo la se'en lca Frigia hasta mdiyaa quichen Efeso, can' na'an ta'a lo'o tucua sna nu cua ntsu'hui cha' 'in Jesús.

2 Nganicha' Pablo 'in ne': ¿Ta ndyucuan xu'huen huan 'in Espíritu nu Luhui 'in Ndiose bra yaña'an rin' huan? Mxcuen rcan': Ni siya' a lyiji quine 'hua cha' si ntsu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose.

3 Nu juin Pablo 'in ne': ¿Ni ña'an ra mducua tyan huan si na can'? Mxcuen: Tsaloo mducua tya ti hua ña'an ngulu'u Xuhua 'in nten.

4 Nu juin Pablo: Xuhua mducua tya 'in tsalca nu cua xtun ri' qui'ya ngui'ni, una yucui' lo'o ne' siyana tsaña'an ri' ne' 'in nu ntsu'hui cha' caan nde loo, cui' Jesús, ni nu lca Crixtu.

5 Bra ngune 'in ne' cha' can' mducua tya lo'o cha' cuiya' 'in Ni X'na na Jesús.

6 Bra mxtya Pablo yaa' 'in ne' can', cui' ña'an braa ngutsa'an yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in ne', mdisanan yucui' ne' lenguas lo yucui' ne' cha' 'in Ndiose.

7 Lyigaa ne' ndiyaa ne' tityucua ne' qui'yu.

8 Pablo can', sna coo' lo'o cha' tnu tiee nda'an yucui' lo'o ne' judio se'en 'ni tnu ne' 'in Ndiose, lyee 'a yucui' ne' lo'o una ngana ña'an nu qui'ya ne' quinta ña'an ntsu'hui cha' culo Ndiose tñan 'in ne'.

9 Ntsu'hui nu tla carsya 'in nu a mslyaa tsaña'an ri', lo mjincha' ne' Tucuiin 'in Ni X'na na tloo ndi'in nten can'. Can' cha' ngulo tsu' Pablo 'in tsalca nu cua ntsu'hui cha' 'in Jesús, lo ya lo'o 'in ne' se'en nducua sca na'an xcuila 'in sca nu naa Tiranno, lo quinta scaa tsan ndlyo scua yla cha' 'in Ndiose lo'o ne'.

10 Ncuaña'an ya quiñan yucui' lo'o nten tucua yjan, yato'o lyigaa ne' judio lo'o ne' gentil nu ndi'in se'en lyi'ya loo Asia ngune 'in ne' cha' tsu'hue 'in Ni X'na na Jesús.

11 Ndaa Ndiose cha' cuiya' 'in Pablo siyana cu'ni scaxca cha' nu tnu, 12 nu hasta lo'o te' panetu ta te' nu ndycu', si tsa lo'o ne' 'in na se'en ntsucua nu ti'i, lo ndyca ne', lo nu ntsu'hui cui'in xña'an 'in cui' bra ndla tun na 'in.

13 Quichen can' mdiyaa tucua sna ne' judio nu nda'an ndloo cui'in xña'an 'in nten, ncuari' ne' siyana lo'o cha' cuiya' 'in Ni X'na na Jesús culo ne' cui'in xña'an can', lo ndyucui' ne': Lo'o cha' cuiya' 'in Jesús nu 'ni ti'ya Pablo, tyo'o.

14 Ncuaña'an nga'ni sa cati sñe' sca ne' judio nu naa Esceva, nu ndlo tñan se'en 'ni tnu ne' judio 'in Ndiose quichen can'.

15 Una mxcuen cui'in xña'an can' 'in quita'a can': Ndyuhui lyoon 'in Jesús lo jlyo ran' ti ca lca Pablo, una 'huan, ¿ti ca lcan huan?

16 nu ntsu'hui cui'in xña'an can' 'in, siya' mdo'o cuaan ti chun' lyigaa ne' can' lo nga'ni cana 'in ne' hasta mdo'o ña'an can' msnan cuinan' ti, a cuinta ngujui chaa.

17 Ngune cueen cha' re ña'an quichen Efeso can', lo ne' judio lo'o ne' gentil nguiten sca cha' chen ni' carsya 'in ne' lo nde lyee la nga'ni tnu ne' 'in Ni X'na na Jesús.

18 Quina'an 'a nu nguiaña'an ri' 'in Jesús mdisanan ngunee qui'ya 'in tloo lyigaa la ña'an ne' can'.

19 Cui' ncuaña'an lo'o ne' nu jlyo ri', yaan lo'o ne' lyigaa quityi nu ngui'ni cha'an ne' lo mdiquin ne' 'in na tloo ndi'in ne' can'. Ngulo ne' cuinta tsaña'an ntsu'hui lyoo quityi can', lo ndiyaa na tu'hua tyi mii tñi plata.

20 Ncuaña'an lyee la nguia nguitsa yu'hui cha' tsu'hue 'in Ni X'na na siyana cha' cuiya' 'in ni.

21 Bra cua mdijin lyigaa cha' can', ncuari' Pablo xtucui Jerusalén. Una la nducua la tsa ña'an se'en lyi'ya loo Macedonia lo'o se'en lca Acaya. Ngulucua ri': Bra cua mdi'in chin' can', 'ni cha' tsa'an quichen Roma.

22 Pablo nga'an tñan 'in tucua ta'a nda'an, Timoteo lo'o Erasto, tsa se'en lyi'ya loo Macedonia, lo ti nguinu la ti chin' braa se'en lyi'ya loo Asia.

Bra nguilu ti'in ne' Efeso

23 Lja rcan' lyee 'a nguilu ti'in ne' Efeso lo'o nu cua ntsu'hui Tucuiin 'in Jesús.

24 Sca nu naa Demetrio ntñan ngulucuin laa suhue ti lo'o plata 'in sca ngulucuin nu naa Diana, lo quina'an 'a cana 'ni lo'o tñan can'.

25 Mxo' ti'in 'in ta'a cuityi tyucuan, lo nu juin: 'Huan nu ta'a ngui'ni na tñan re, jlyo tsu'hue rin' huan siyana ndyu'hui cana 'na lo'o tñan re.

26 Lyigaan na na'an na lo ne 'na ña'an nda tsa Pablo 'in nten, lo snu ña'an quina'an ne' cua ngulo tsu' 'in quichen re lo'o ña'an se'en lyi'ya loo Asia, lo ndyucui' siyana tsi'i Ndiose lca na nu ntñan yaa' nten.

27 Chen ndyucui 'na, tsi'i tñan ti re tnan' na, lo'o laa 'na se'en nducua jo'o Diana, a tucui 'a nu ti cu'ni cuinta 'in na, lo tsato'o tsu'hue tsu'hue ti jlyo ri' ne' 'in jo'o x'na na nu lyi'ya loo ña'an se'en lca Asia lo'o sa tyucui chelyuu.

28 Bra ngune 'in ne' cha' can', lyee 'a ndyucuen tique' ne', lo yucui' cueen ne': ¡Tla cha' 'in jo'o Diana, x'na ne' Efeso!

29 Nguilu ti'in ña'an quichen ne', tsatlyu ngüi'ya ne' chun' tucua ne' Macedonia ta'a nda'an Pablo, Gayo lo'o Aristarco, ya lo'o ne' 'in se'en ndyca cuiya' qui'ya.

30 Pablo ncu a ri' tsa yucui' lo'o nten quichen can', una a ndaa ne' cha' cuiya'.

31 Cui' ncuña'an tucua sna ta'a tsu'hue Pablo nu lca bsya se'en lyi'ya loo Asia, msu'hua ne' rsuun 'in lo mjñan ne' cha' tsu'hue 'in siyana a tsa su'hua tloo se'en nguio' ti'in nten quichen can'.

32 Nten can' scaxca cha' ndyucui' cueen ne' se'en ndyca cuiya' cha' can', una quina'an la nu a ndi'ya cuinta ni na ndyca.

33 Lja nten can' ngani ne' judio 'in sca nu naa Jantru siyana tyucui' tloo nten can', lo nga'ni yaa' siyana tyi'in seen ne' siyana tyucui' loo ne' judio.

34 Una bra yu'hui lyoo ne' siyana lca ne' judio, tsatlyu yucui' cueen ne' tucua braa lo ndyucui' ne': ¡Tla cha' 'in jo'o Diana, x'na ne' Efeso!

35 nu lca scunu quichen can', nga'ni cana mdi'in seen nten can' nu juin rcan': Lyigaan 'huan ne' Efeso, ¿ta ntsu'hui nu a jlyo ri' siyana

quichen re nducua laa 'in jo'o Diana, a cuinta nde nducua jo'o x'na na nu mdiu la ni' cuaan se'en lca Jupiter?

36 A tucui ndyucui' siyana tsi'i ncuaña'an ca lca na, tsu'hue lati tyi'in seen huan, a cu'ni huan sca cha' ndla ndsa.

37 Tsaña'an mdiyan lo'on huan 'in tyucuaa ne' re, ni sca cuna lo a lyiji cu'ni ni' lyaa re, ni a ndyucui' ca'an 'in jo'o x'na na.

38 Si Demetrio lo'o ta'a ngui'ni tñan nsuun lo'o xca tucui,ndiyaa se'en ca cuiya' cha' 'in tloo bse, can' ca su'hua qui'ya ta'a.

39 Si ta nde'en la xca cha' ndi'in 'huan ca tyucuin' huan cha' can', una tsan nu 'ni cuiyan' can na cha'.

40 Siyana tsaña'an nu nguilu ti'in na ri nii, chen 'a ndyucui 'na si ca jlyo ri' gobiernu cha' re, ni a jlyo rin' na ni rsuun taan na si cunicha' ne' 'na.

41 Ña'aan ndyi yucui' cha' can' msla' ta'a lo'o nten can'.

HECHOS 20

Nguaia Pablo se'en lca Macedonia lo'o Grecia

1 Bra cua mdi'in tiin nten can', mxo' ti'in Pablo 'in ta'an na, ndaa cha' tnu tiee 'in ne', lo msla' ta'a lo'o ne', rcan' mdo'o nguaia se'en lyi'ya loo Macedonia.

1 Mdijin scaxca quichen se'en ndi'in ne', quina'an 'a cha' yucui' lo ndaa cha' tnu tiee 'in ne', rcan' mdo'o nguaia se'en lyi'ya loo Grecia.

3 Can' nguinu sna coo'. Cua sten ni' yca na'an nu tsaa se'en lyi'ya loo Siria bra yna cha' siyana ntsu'hui yta ne' judio 'in, can' cha' mxtya cha' siyana xtucui se'en lyi'ya loo Macedonia.

4 Nde ta'a mda'an Pablo hasta nguiten se'en lyi'ya loo Asia: Sópater nu mdo'o quichen Berea, lo'o tucua ne' Tesalónica, Aristarco lo'o Segundo, Gayo nu mdo'o quichen Derbe, Timoteo, lo'o tucua ne' Asia, Tíquico lo'o Trófimo.

5 Nde nu mducua loo lo ndyuhui ta 'hua quichen Troas.

6 Bra cua mdyi ta'a nu ndyucu ne' quijaxtlya nu a yu'hui na loo, rcan' mdo'o hua quichen Filipo, nguiten hua ni' yca na'an lo ca'yu tsan yu'hui lyiji hua mdiyaa hua quichen Troas, can' na'an ta'a hua lo'o Pablo xiya' se'en nguinu hua sca smana.

Pablo msla' ta'a lo'o ne' Troas

7 Culo tsan nu mducua smana can' nguio' ti'in ta'an na siyana cu'ni siin, lo Pablo mdisanan ngulu'u 'in ne' hasta mdiyaa jlu'hue tla, siyana xca ti tsan can' cua ntsu'hui cha' tyo'o.

8 nguio' ti'in ne' sca ña'an nu cua ndyca sna piso se'en nducua quina'an a quii' nda xaa.

9 Sca nu lyu' ti naa Eutico nducua tu ventana lo ngüi'ya scala siyana chaan 'a yucui' Pablo. Ti la can' mdiu, cua ngujui bra mxtucui ne' 'in.

10 Mdiyaa Pablo se'en su lyu' ti can' msu'hua tuscun 'in se'en su, lo nu juin 'in ne': A su'huan huan cha' tien huan siyana cua nguila cha' tiyaa 'in.

11 Xiya' ndyucuen Pablo la cuaan can', lo bra cua ndyi yucu siin lo'o ne' xca ya' mdisanan ngulu'u 'in ne' hasta nde cua lryan xaa, rcan' mdo'o nguiaa.

12 Tsu'hue 'a ntsu'hui tiee ne' nguia lo'o ne' 'in nu lyu' ti can', siyana ti nguila cha' tiyaa 'in.

Bra mdiyaa Pablo se'en lca Mileto

13 Rcan' lyigaa la ña'an hua mducua loo hua nguiten hua ni' yca na'an can', mdiyaa hua quichen Asón se'en ndyuhuita hua 'in Pablo siyana yucui' cha' tsa quiya'.

14 Bra ndyucua 'hua quichen Asón nguiten hua ni' yca na'an lo'o, lo mdiyaa hua quichen Mitilene.

15 Xca tsan can' mdiyaa hua nde loo quichen Quío, ticui' ncuaña'an xca tsan can' mdo'o hua nguiaa hua lo mdyo'o ti'in hua se'en lca Samos. Xca tsan can' mdijin hua quichen Trogilio lo mdyo'o ti'in hua quichen Mileto.

16 Siyana a ncu ri' Pablo tiya' tun se'en lyi'ya loo Asia, mdijin ti hua quichen Efeso, si ti la 'hua ta'a Pentecostés quichen Jerusalén.

Msla' ta'a Pablo lo'o ne' Efeso

17 Quichen Mileto mdi'in hua bra msu'hua Pablo rsuun 'in lyigaa nu ntsu'hui cuinta 'in ne' Efeso siyana caan.

18 Bra mdiyaan rcan' nu juin Pablo: 'Huan cua ndyu'hui nu lyoo ña'an cha' 'yan ti tsan nu mdiyaan se'en lyi'ya loo Asia,

19 siyana lo'o rsuun ña'an nga'nin tñan 'in Ni X'na na, ngüi'ya tucu'hua tieen lo'on huan, a cuinta ne' judio ncuca ri' ne' kujui ne' 'yan.

20 A ngula' ran' yucuin' cha' nu cu'ni tsu'hue 'huan, mda'an se'en nguio' ti'in huan, a cuinta mda'an la se'en ndi'in huan cuinta scaan huan.

21 Scaña'an ti yucuin' lo'o ne' judio lo'o ne' gentil, siyana tyaa ri' ne' 'in Ndiose lo tsaña'an ri' ne' 'in Ni X'na na Jesucristo.

22 Ri nii ndlucua ran' tsa'an quichen Jerusalén, ni a jlyo ran' ni na tsato'o 'yan la cua.

23 Una quitsa' yla Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'yan lyigaa se'en ndijin siyana ntsu'hui cha' tsa'an na'an tyucuan lo lo'o scaxca ndi'i.

24 Una a sca cha' can' cu'nin cuinta, ni a ngui'nin 'tna chelyuu 'yan, scati cha' nu ndyca ran' siyana lo'o lyigaa tieen cu'nin tyiin tñan nu ndaa Ni X'na na Jesús 'yan, lo tyucuin' cha' tsu'hue 'in Ndiose tsaña'an nga'ni ni 'tna 'in ne'.

25 Una ri nii quitsan' 'huan sca cha', siyana ni xcan huan lo a ña'an ta'an 'an na lo'on huan, 'huan nu cua yucuin' cha' tsu'hue 'in Ndiose lo'o.

26 Can' cha' tyucuin' lo'on huan, tsi'i 'a cuinta 'yan si ntsu'huin huan tyucuna' carsya 'huan,

27 siyana a msu'huan catsin' ni sca cha' lo'on huan lyigaa ña'an ndyca ri' Ndiose.

28 Xñi huan cuinta 'huan tsatlyu lo'o ta'an na nu cua mxnu Espíritu nu Luhui 'in Ndiose cuinta 'huan, lo chu'huin huan cuinta 'in nu cua msi'i Ni X'na na lo'o tne ni.

29 Jlyo ran' siyana bra tyo'on nde ntsu'hui cha' sten nu quiñilyo'o 'huan lo cu'ni ti'i lo'on huan, tsaña'an ndyca ri' nguiten yu'hui sca 'ni yla lja slya'.

30 Ticui' ljan huan re tyo'o nu tyucui' cha' cuiñi se'en nu culo tsu' 'in ta'an na.

31 Can' cha' tyi'in tiyaan huan lo xu'hua rin' huan ña'an ngüi'ya tucu'hua tieen squi'yan huan, a ngula' ran' ngulu'un 'huan cuinta scaan huan sna yjan, tla lo'o titsan.

32 Can' cha' ri nii 'huan ta'an na, xnun cuinta 'huan yaa' Ndiose lo tyun huan lo'o cha' tsu'hue 'in ni, siyana cui' na ca ta yaa' na 'huan,

lo ndaa na cha' tsu'hue nu caja 'huan, tsatlyu lo'o lyigaa la ña'an nu
cua ngulosuhui Ndiose 'in.

33 Nisiya a mducua tloon tñi 'huan ta sten' huan.

34 Jlyo rin' huan siyana nga'nin tñan, ngujui na nu yucun lo'o
lyigaa la ña'an ta'a mda'an.

35 Cua jlyo rin' huan ña'an ngulu'un 'huan, si cu'ni na tñan ca ta
yaan' na 'in nu 'ni cha' 'in, lo xu'hua rin' na cha' nu yucui' Ni X'na na
Jesús: Tsu'hue lati si taan huan lo tsi'i nde caja nu taa na 'huan.

36 Ña'an ndyi yucui' Pablo cha' can' mdun xtyin', lo yucui' lo'o
Ndiose lo'o lyigaa la ña'an ne' can'.

37 Lyigaa ngüi'ya tucu'hua tiee lo msu'hua tuscun 'in Pablo siyana
cua quiaa.

38 Lo ti'i lati ntsu'hui tiee ne' lo'o cha' nu yucui' siyana a ña'an ta'a
'a lo'o ne'. Rcan' ya lo'o ne' 'in la se'en nducui yca na'an can'.

HECHOS 21

Bra nguila Pablo Jerusalén

1 Bra msla' ta'a hua lo'o ne', rcan' nguiten hua ni' yca na'an can' lo
yaa hua nducua ñi se'en lca quichen Cos, xca tsan can' mdiyaa hua
se'en lca Rodas, la rcan' mdiyaa hua quichen Pátara.

1 Can' nguiten hua ni' xca yca na'an nu ntsu'hui cha' tiyaa se'en
lyi'ya loo Finicia, mdo'o hua nguiaa hua.

3 Mdiyin hua se'en su yuu bityi se'en lca Chipre, lo nguinu na tsu'
cuica 'hua hasta mdiyaa hua se'en lyi'ya loo Siria, rcan' mdyo'o ti'in
hua quichen Tiro siyana tyo'o yu'hua ntsu'hui ni' yca na'an can'.

4 Na'an ta'a hua lo'o nu ndi'in can' lo nguinu hua lo'o sca smanan,
lyee 'a mjñan cha' tsu'hue 'in Pablo siyana a tsaa Jerusalén tsaña'an
mxiyucui' Espíritu 'in.

5 Bra yatii smana can', mdo'o hua nde tu'hua quichen lo'o ne' lyigaa
ne' tsatlyu lo'o nten 'in ne' lo'o sñe' ne', ya lo'o 'hua la loo ysin tu'hua
tyi'a tujo'o, can' mdun xtyin' hua lo yucui' hua lo'o Ndiose.

6 Msu'hua tuscun ta'a hua lo msla' ta'a hua lo'o ne', rcan' nguiten
hua ni' yca na'an can', lo mxtucui ne' nde se'en ndi'in ne'.

7 Mdo'o hua quichen Tiro lo mdiyaa hua se'en lca quichen
Tolemaida, can' yatii cha' nu mda'an hua ni' yca na'an. Ya yucui'
cha' hua 'in ta'an na lo can' nguinu hua sca tla.

8 Xca tsan can' mdo'o hua lo'o Pablo, nguiaa hua lyigaa hua lo mdiyaa hua quichen Cesarea. Yaa hua se'en nducua na'an 'in Lpe, nu ndya'an yucui' cha' tsu'hue 'in Ndiose, cui' nu yu'hui lja tsa cati nu nda yaa' 'in ne' ti culo, can' nguinu hua lo'o.

9 Lpe can' ndi'in jacua sñe nu cuna'an nu nxiyucui' Ndiose 'in.

10 Can' mdi'in hua tucua sna tsan bra mdiyaa sca nu naa Agabo nu mdo'o se'en lca Judea, lo'o can' nxiyucui' Ndiose 'in.

11 Mdiyaa se'en ndi'in hua lo msñi quiyyin ndi'in sii' Pablo, ticuii' mscan' quiya' lo'o yaa', lo nu juin: Cua ngüitsa' Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'yan siyana ncuaña'an ntsu'hui cha' scan' ne' judio ndi'in quichen Jerusalén 'in nu ca' 'in quiyyin re, lo tyaa ne' 'in yaa' ne' gentil.

12 Bra ngune 'hua cha' re, lo'o nu ndi'in na'an can' mjñan hua cha' tsu'hue 'in Pablo siyana a tsaa quichen Jerusalén.

13 Rcan' mxcuen Pablo: ¿Ni cha' nguinan lo'on huan 'yan lo ngui'ni xñi'in huan carsya 'yan? Na' cua mxñin ran' siyana tsi'i na scan' ti ne' 'yan, nisiya kujui ne' 'yan quichen Jerusalén squi'ya cha' 'in Ni X'na na Jesús.

14 Siyana a ngujui ña'an ti xtiaa' la hua 'in ne', can' cha' nu juin hua: Quinu cha' re cuinta 'in Ni X'na na.

15 Bra yatii smana can' nga'ni chu'hue hua su'hua hua, mdo'o hua nguiaa hua nde Jerusalén,

16 lo ta'a nguiaa hua 'in tucua sna ta'an na mdo'o Cesarea, lo'o sca ne' Chipre nu naa Mnasón, sca nu ti s'ni yaña'an ri' 'in Jesús, siyana cui' taa se'en quinu hua la Jerusalén.

Bra msñi ne' 'in Pablo ni' lyaa

17 Tsu'hue 'a ntsu'hui tiee lyigaa nu ndi'in quichen Jerusalén bra mdiyaa hua se'en ndi'in ne'.

18 Xca tsan can' yaa hua lo'o Pablo se'en ndi'in Jacobo, can' cua nguio' ti'in lyigaa nu cua ntsu'hui cuinta 'in ne'.

19 Bra cua yucui' cha' ta'a hua lo'o ne', rcan' Pablo mdisanan mdaa rsuun cuinta scaa cha' nu nga'ni Ndiose lo'o ne' gentil se'en yaa ngui'ni tñan 'in ni.

20 Bra ngune 'in ne' cha' can' cui' bra nga'ni tnu ne' 'in Ndiose, lo nu juin 'in Pablo: Tsu'hue 'a ta'an na, una mii ne' judio nu cua yaña'an ri' 'in Jesús ti nchu'hua se'en ne' cha' 'in lee.

21 Cua yna ne' cha' 'in ña'an ndlu'u 'in ta'a judio na nu ntsu'hui lja ne' gentil, siyana a xlya ne' cha' nu mxnu scua Moisé, ni a cu'ni ne' circuncida 'in sñe' ne', ni a tsa ndyca'an 'a ne' cha' nu cua ntsu'hui 'na.

22 ¿Ni ña'an ra cu'ni na nii? A s'ni cuna ne' rsuun siyana cua nguilan huan, lo tisna xo' ti'in ta'a ne'.

23 Can' cha' tsu'hue lati cu'ni lyigaa ña'an nu tyucui' hua lo'o. Ljan na re ntsu'hui jacua nu cua mxtya sca jaca 'in lo'o Ndiose.

24 Tsaa lo'o ne' tsatlyu suhui carsya 'in lo'o ne', cui' su'hua lyiya' cha' can' lo xi'yu quichan' quee ne', rcan' ca jylo ri' ne' siyana a nda'an ña'an nu ndyca ri', siyana ti nchu'hua se'en cha' 'in lee, lo tsi'i ña'an nu ndyucui' ne' cha' 'in.

25 Una ne' gentil nu cua yaña'an ri' 'in Jesús, cua nga'an tñan sca quityi' hua siyana a 'ni cha' xu'hua se'en hua sca cha' re, tsaloo ti a cun an na nu cua yu'hui loo ngulucuin, ni tne 'ni ta cuinan' 'ni nu a nslu tne, ni a sten yu'hui 'a hua lo'o cuilyo'o nten ta lo'o ne' yucui' ti.

26 Xca tsan can' bra cua ngüi carsya 'in Pablo lo'o ne' can', nguiten ni' lyaa lo nganicha' 'in ne' nu ndlo tñan can', braa quita'a tsan nu ngüi carsya 'hua nguia lo'o hua lomstan 'in cuinta scaa ne' can'.

27 Bra nde cua quita'a cati tsan can', na'an tucua sna ne' judio nu mdo'o se'en lca Asia 'in Pablo ni' lyaa can', cui' bra mxlu ti'in ne' 'in nten ndi'in can' lo msñi ne' 'in Pablo.

28 Yucui' cueen ne': Lyigaan 'huan ne' Israel, ta yaan' huan 'hua. Nde nu ndlu'u 'in nten lyigaa se'en siyana ña'an ti'i ne' 'na, ndyucui' ca'an 'in lee lo'o laa nu nducua re, a cuinta nguiten lo'o ne' gentil se'en re, lo ngui'ni cuu' 'na.

29 Nu juin ne' ncuaña'an siyana ti culo cua na'an ne' nda'an Pablo lo'o Trófimo nu mdo'o Efeso, lo msque' ri' ne' siyana nguiten lo'o ni' lyaa.

30 Can' cha' nguilu ti'in ña'aan ne' quichen, msñi ne' 'in Pablo, ngolquii suhue' ne' 'in nde chun' na'an, lo cui' bra mducun tun ne' laa.

31 Cua kujui ti ne' 'in bra ngujui nu ngüitsa' 'in x'na sundaru siyana ña'aan quichen Jerusalén cua nguilu ti'in ne'.

32 Cui' bra mxo' ti'in 'in sundaru 'in lo'o lyigaa nu cua ndlo tñan, ticui' braa mdiyaa se'en ndi'in nten can'. Bra na'an ne' siyana cua llyan sundaru lo'o x'na, cui' bra cua nji'i'in ne' 'in Pablo.

33 Ña'aan mdiyaa x'na sundaru can' msñi 'in Pablo, lo ngulo tñan 'in sundaru 'in siyana scan' ne' 'in lo'o tucua cadena, rcan' nganicha' 'in nten can' cha' ti ca lca lo ni na nga'ni.

34 Una nten can' scaxca cha' mxcuen ne' 'in, lo siyana a ngujui nu taa tsu'hue rsuun lo'o ni cha' nguilu ti'in nten can', ngulo tñan siyana tsa lo'o sundaru 'in Pablo se'en ndyo'o tñan 'in ne'.

35 Bra mdiyaa ne' se'en nducua ndiya' can', cua cuaan ti lyi'ya sundaru 'in siyana cua ña'an ti ngui'ni lyo'o nten can' 'in,

36 siyana ña'aan nten can' nducui ndyca'an ne' 'in, lo ndyucui' cueen ne': Yujuin huan 'in.

Bra yucui' Pablo lo'o nten quichen

37 Cua sten sundaru lo'o Pablo ña'an can', bra yucui' lo'o x'na sundaru can': ¿Ta taa cha' cuiya' tyucuin' sca cha'? Rcan' mxcuen ne' 'in: ¿Ta ndyucui' cha' griego?

38 ¿Ta tsi'i nu'huin lca ne' Egipto nu mxo' ti'in jacua mii nu nducun' ra nu can', lo ya lo'o 'in ne' se'en bityi can'?

39 Rcan' mxcuen Pablo 'in x'na sundaru can': Na' lcan sca ne' judio nu mdo'o quichen Tarso, sca quichen nu ndun loo se'en lyi'ya loo Cilicia, lo jñan cha' tsu'hue 'in si taa cha' cuiya' tyucuin' lo'o nten re.

40 Rcan' ndaa x'na sundaru can' cha' cuiya' 'in Pablo, mditun loo ndiya' can', nga'ni yaa' 'in nten lo cui' bra mdi'in seen ne', mdisanan yucui' cha' hebreo lo nu juin:

HECHOS 22

1 Tsacuan huan ndi'in huan ri nii, ndyca ran' tyucuin' sca cha' lo'on huan.

2 Bra ngune 'in ne' yucui' cha' hebreo lyee la nga'ni cuinta ne' cha' nu ndyucui', lo nu juin:

3 Na' lcan ne' judio ta'an huan, lo quichen Tarso ngulan se'en lyi'ya loo Cilicia. Una loo quichen re ylun lo nde mda'an xcuila. Cui' Gamaliel ngulu'u 'yan lyigaa lo'o cha' 'in lee nu ntsu'hui 'in nten cula 'na. Lo'o lyigaa tieen nga'nin tñan 'in Ndiiose ña'an ngui'ni huan ri nii.

4 Hasta ndaan ndi'i 'in lyigaa nu cua ntsu'hui Tucuiin can' siyana caja ne'. Can' cha' ya' se'en ti mda'an, mscan' 'in ne' lo msu'huan 'in ne' na'an tyucuan, nu qui'yu lo'o ne' cuna'an.

5 A cuinta nu ndlo ca tñan ni' lyaa lo'o qui'yu cula jlyo ri' cha' re, siyana cui' ndaa quityi lo nda cha' cuiya' nu cui'yan tsa'an Damasco, nu taan 'in ta'a judio na. Mdo'on, lo lca cha' 'yan scan' 'in ne', lo quian lo'on 'in ne' quichen Jerusalén re siyana tyijyin ne' ndi'i.

Ndaa Pablo cha' ña'an yaña'an ri'

6 Una yato'o cua tia'an tin quichen Damasco, sa ndi'ya cuaan, sa ntsu'hui msti sca xaa tlyu nu mdo'o la ni' cuaan, lo msu'hua lo'o na 'yan.

7 Cui' braa mdlyun lo ngune 'yan ngujui sca nu yucui': Saulo, Saulo, ¿ni cha' nda'an ndi lyo'o 'yan?

8 Mxcuen rcan': ¿Ti ca lca, Ni X'na hua? Lo nu juin ni 'yan: Na' lcan Jesús Nazaret nu nda'an ndi lyo'o.

9 Lo'o ta'a nda'an na'an xaa can', lyee 'a ytsen una a ngüi'ya cuinta ti ca yucui' can'.

10 Rcan' yucuin' lo'o ni: Ni X'na hua, ¿ni na ndyca ri' cu'nin? Lo nu juin ni 'yan: Titun lo sten quichen cua, cua caja nu quitsa' 'in ni tñan ntsu'hui cha' cu'ni.

11 A ncuca tyacan' 'a 'yan lo'o xaa nu ngu'ni 'yan, can' cha' ta'a nda'an msñi yaan' lo nguiten lo'on quichen Damasco.

12 Can' ndi'in sca nu naa Ananía, sca nu nxñi 'a cuinta 'in lo'o cha' 'in Ndiöse, lo ndyu'hui cuiya' ri' ne' judio chelyuu 'in.

13 Yaan se'en ndi'in lo nu juin 'yan: Ta'an na Saulo, ntsu'hui cha' quila xaa quiloo. Ticui' braa na'an 'in ne'.

14 Lo nu juin 'yan: Ndiöse 'in nten cula 'na ngulosuhui ni 'in siyana ca jlyo ri' ña'an cha' 'in ni, lo ca ña'an 'in ni nu Luhui lati, lo quine 'in lyigaa cha' nu tyucui' ni lo'o.

15 Cui' cu'ni tsu'hue 'in ni lo tyucui' lo'o lyigaa nten ña'an cha' nu cua na'an lo ngune 'in.

16 Can' cha' ri nii, a tyuhuita lyee la. Titun lo tyucua tya, caten qui'ya 'in lo'o cha' cuiya' 'in ni.

Tsa yucui' Pablo cha' 'in Ndiose lo'o ne' gentil

17 Yato'o bra mxtucuin Jerusalén, nguiten ni' lyaa lo na'an xñii sca cha' lja ndyucuin' lo'o Ndiose.

18 Can' na'an 'in nu juin 'yan: Ndlá ti cu'ni tyo'o quichen re siyana nten re a tyucuan xu'hue ne' 'yan lo'o cha' nu tyucui'.

19 Rcan' nen 'in ni: Ni X'na hua, jlyo tsu'hue ri' nten re ña'an nda'an nan 'in nu cua yaña'an ri' 'in cuinta scaa se'en nguio' ti'in ne' judio, mjyi'in 'in lo msu'huan 'in na'an tyucuan.

20 Bra yujui ne' 'in Steba, nu yucui' cha' tsu'hue 'in, lo'on na' ndun rcan', sca cha' ti 'yan lo'o ne', nga'ni cuintan ste' lja ndyujui ne' 'in.

21 Una ti nu juin la ni 'yan: Yaa, siyana na' ca'an tñan 'in, tsaá tjiyu' se'en ndi'in ne' gentil.

Bra msñi sundaru 'in Pablo

22 Tsacan' cha' nu cua yucui' Pablo bra mdisnan yucui' cueen ne': Yjuin huan 'in ne' siyana a nga'an 'a cha' ti chu'hui chelyuu.

23 Mdisna msi'ya lo'o ne' 'in Pablo lyee ya', lo hasta ngasta ne' ste' ne' lo ngolo ne' sñi yuu.

24 Can' cha' ngulo x'na sundaru can' tñan siyana sten ne' lo'o Pablo ña'an se'en ndi'in ne', lo qui'ni hasta quitsa' ni cha' nsi'ya lo'o nten can' 'in.

25 Bra mscan' ne' 'in Pablo lo'o tilysu, nganicha' 'in sca nu ndlo tñan can': ¿Ta ndia cha' cuiya' jyi'in huan 'in sca ne romano, lo ti lyiji tyo'o qui'ya 'in ne'?

26 Bra ngüi ri' cha' can', ya yitsa' 'in x'na lo nu juin: ¿Ni ña'an ñujuin huan ri nii siyana ne' romano lca ne re?

27 Rcan' ya nicha' x'na sundaru can' 'in Pablo: Quitsa' 'yan, ¿ta chin ñi siyana lca ne' romano? Mxcuen Pablo: Cui'.

28 Lo nu juin x'na sundaru can': Lo'on na lcan ne' romano una lo'o tñi ngujui cha' cuiya' re 'yan. Mxcuen Pablo: Una na' lcan sca nu ngula ca quichen romano.

29 Sundaru lca cha' jyi'in 'in Pablo can', cui' bra mdo'o tsu' lo hasta lo'o x'na sundaru can' ytsen, siyana mscan' 'in Pablo lo lca ne' romano.

Bra ncuá cuiya' cha' 'in Pablo tloo ne' judío

30 X'na sundaru can' siyana ndyca ri' ca jlyo ri' ni qui'ya ca msu'hua ne' judío 'in Pablo, can' cha' xca tsan can' mxo' ti'in 'in lyigaa nu ndlo tñan ni' lyaa 'in ne' lo'o qui'yu cula, rcan' mxti' ne' cadena ndycan' Pablo lo ngüilyoo ne' 'in tloo na'an nten can'.

HECHOS 23

1 Pablo mxna'an tsu'hue ca tloo nten can', lo nu juin: 'Huan ta'a judío na, na' jlyo ran' siyana ntsu'huin sca chelyuu nu luhui tloo Ndiose, cui' ncuaña'an ri nii.

2 Ananía, cui' nu ndlo ca tñan ni' lyaa, ngulo tñan 'in ne' nu ndun lucui' ti sii' Pablo siyana jycuan' ne' tu'hua.

3 Mxcuen Pablo 'in ne': Ndiose jycuan' ni tu'huan huan siyana lcan huan ña'an ndyca ri' sca sii' na'an nu tsu'hue ña'an ngaten, una la ni' na cuu'. ¿Ta tsi'i na nducua siyana cu'ni cuiya' cha' 'yan lo'o cha' lee, una nde ncha ti'in 'in na lo ndlo tñan siyana jyi'in ne' 'yan?

4 Nten nu ta'a ndun Pablo can' nu juin 'in: ¿Ta ncuaña'an nducua yuhue' 'in ne' nu ndlo ca tñan ni' lyaa 'na, nu ngu'ni tñan 'in Ndiose?

5 Nu juin Pablo: A ngüi ran' siyana lca nu ndlo tñan ni' lyaa, lo chin ñi siyana ndeña'an ndyucui' quityi 'in Ndiose: —A tyucui' cha' ti'i 'in nu ndlo tñan 'huan—.

6 Bra na'an Pablo siyana lja can' ntsu'hui ne' saduceo, a cuinta lo'o ne' fariseo, yucui' cueen: 'Huan ta'a judío na, na' lcan ne' fariseo, sñe' nten cuityi 'in ne' fariseo, lo ri nii siyana nguiaña'an ran' ntsu'hui cha' tyo'o qui'u ne' ngujui, can' cha ndyca cuiya' cha' 'yan.

7 Bra yucui' Pablo cha' re, cui' bra mdisanan yucui' ne', ne' fariseo lo'o ne' saduceo, lo a ncuá 'a ca sca cha' ti 'in ne'.

8 Ne' saduceo ndyucui' ne' siyana a ntsu'hui cha' tyo'o qui'u ne' ngujui, ni a ntsu'hui angajle 'in Ndiose ta scaxca cui'in. Una ne' fariseo nguiaña'an ri' ne' lyigaa cha' can'.

9 Siyana lyee yucui' ne', mditun tucua sna ne' escriba nu sca cha' ti 'in lo'o ne' fariseo, lo nu juin ne': A sca qui'ya nguiaña' lyoo hua 'in ne' re, tina'an sca angajle ta sca cui'in yucui' lo'o, lo si ncuaña'an ndi'in cha' a tsu'hue xuun na lo'o Ndiose.

10 Tsa nducua lyee la nguilu ti'in nten can', lo siyana nguitsen x'na sundaru can' ta kujui chaa ne' 'in Pablo, ngulo tñan siyana culaa

sundaru 'in Pablo yaa' nten can', lo tsa lo'o ña'an se'en ndi'in sundaru can'.

11 Bra ngüi'ya tla can' ngulu'u tloo Ni X'na na 'in Pablo, lo nu juin ni 'in: Pablo, cu'ni tnu tiee, tsaña'an yucui' cha' tsu'hue 'yan quichen Jerusalén, cui' ncuaña'an tyucui' quichen Roma.

Bra nga'ni cuiya' ne' cha' kujui ne' 'in Pablo

12 Xca tsan can' nga'ni cuiya' ne' judio cha' siyana kujui ne' 'in Pablo, ngulo ca ne' 'in siyana a cu 'a, ni a co'o 'a tyi'a hasta kujui ne' 'in.

13 Ndyijyin tucua yla ne' nu mxtya 'in lo'o cha' can'.

14 Rcan' ya yucui' ne' lo'o nu ndlo tñan ni' lyaa 'in ne', lo'o lyigaa qui'yu cula, lo nu juin ne': Huare' cua ngulo hua jaca siyana a cu 'a hua hasta bra kujui hua 'in Pablo.

15 Can' cha' lyigaan 'huan nu ndlo tñan, cu'ni huan cha' siyana cuna lan huan rsuun cha' 'in Pablo lo jñan huan 'in x'na sundaru siyana tsa lo'o 'in quiaa tlya, lo huare' cua ndi'in tiyaa hua tucuiin siyana kujui hua 'in.

16 Una sñe' nu cuna'an ta'a ngula Pablo ngune 'in cha' can', cui' bra yaa se'en ndi'in sundaru can', lo ngüitsa' 'in Pablo lyigaa cha' can'.

17 Pablo ndaa rsuun cha' re 'in sca nu lca que 'in sundaru, lo nu juin: Tsa lo'o 'in nu lyu' ti re tloo nu lca x'na, siyana ntsu'hui sca cha' tyucui' la cua.

18 Rcan' ya lo'o ne' 'in se'en ndi'in x'na ne', lo nu juin: Pablo nu ntsu'hui na'an tyucuan cua mjñan cha' tsu'hue 'yan siyana can lo'on 'in nu lyu' ti re, ntsu'hui sca cha' quitsa' 'huan.

19 X'na sundaru msñi yaa' nu lyu' ti can', ngulo tsu' 'in lo nganicha' 'in: ¿Ni cha' ndyca ri' tyucui'?

20 Rcan' nu juin nu lyu' ti can': Sca lta ne' judio cua nga'ni sca ne' cha', lo jñan ne' cha' tsu'hue 'huan siyana quiaa tlya tsa lo'on huan 'in Pablo tloo ne' siyana tyo'o scua yla cha' 'in.

21 Una a tsaña'an rin' huan 'in ne' siyana ndyijyin tucua yla nu chu'hui yta 'in Pablo, cua ngulo ne' jaca 'in ne' siyana a cu 'a ne' ni a co'o ne' tyi'a hasta bra kujui ne' 'in. Lo ri nii tsaloo ndyuhui ta ti ne' 'huan si ña'an ñujuin huan.

22 Rcan' x'na sundaru can' mdi xu'hua 'in nu lyu' ti can' quiaa, lo nu juin 'in: A tyucui' lo'o ni sca tucui siyana cua ngüitsa' 'yan.

Bra mdyaa ne' 'in Pablo yaa' Felix

23 Can' msi'ya 'in tucua nu lca que 'in sundaru, lo ngulo tñan 'in siyana tyi'in tiaa siyana ntsu'hui cha' tyo'o braa cua caa tla. Tsa lo'o tucua cientu sundaru 'in la quichen Cesarea, lo'o sna yla ntsu'hui tii nu nducua cuiyu, lo'o tyucua cientu nu cui'ya quilyaa tyucuan.

24 A cuinta tyun tiyaa cuiyu nu tyucua Pablo tsa lo'o ne' 'in se'en ndi'in Felix nu lca gobiernu, lo cu'ni ne' cuinta 'in tucuiin tsaa.

25 Rcan' nga'an sca quityi nu cui'ya ne', lo ndeña'an ndyucui' na:

26 Na' lcan Claudio Lisias nu ndyucui' cha' 'in loo quityi re, nu'huin nu lca gobiernu Felix.

27 Nu qui'yu re msñi ne' judio 'in, ncu'a ri' ne' kujui ne' 'in, lo ngulaan 'in lo'o sundaru 'yan siyana ncu'a jlyo ran' siyana lca sca ne' romano.

28 Siyana ca jlyo ran' ni qui'ya msu'hua ne' 'in, ya lo'on 'in se'en ndyca cuiya' qui'ya 'in ne'.

29 Ncu'a jlyo ran' siyana ngusu'hua ne' qui'ya 'in squi'ya cha' 'in lee 'in ne', una a sca qui'ya nguija lyoon 'in ta tsaa na'an tyucuan ta caja.

30 Una bra ngujui nu ngüitsa' 'yan siyana cua nga'ni cuiya' ne' judio cha' kujui ne' 'in, cui' bra nga'an tñan 'in se'en ndlo tñan, cua yucuin' lo'o tsalca nu msu'hua qui'ya 'in, si ndyca ri' ne' can su'hua ne' qui'ya tloo. Tsacua ti cha' tyucuin' na.

31 Ticui' tla can' mdo'o lo'o sundaru 'in Pablo hasta mdiyaa ne' quichen Antípatris, tsaña'an nu mdo'o tñan 'in ne'.

32 Xca tsan can' nguinu cuinta 'in nu nducua cuiyu siyana tsa lo'o lyiji 'in Pablo can', lo lyigaa la ña'an sundaru can' mxtucui se'en mdo'o.

33 Bra mdiyaa ne' quichen Cesarea mdyaa ne' quityi can' 'in nu lca gobiernu, lo ndyucuan ne' 'in Pablo.

34 Bra ndyi yucui' nu lca gobiernu quityi can', nganicha' 'in Pablo si la quichen mdo'o. Bra ncu'a jlyo ri' siyana mdo'o se'en lyi'ya loo Cilicia,

35 nu juin 'in Pablo: Bra caan nu msu'hua qui'ya 'in, rcan' cu'nin cuiyan' cha' 'in. Ngulo tñan siyana tsa lo'o ne' 'in Pablo se'en nducua na'an tñan 'in Herode, can' chu'hui ne' cuan 'in.

HECHOS 24

Cha' nu yucui' Pablo tloo Felix

1 Bra ngüita'a ca'yu tsan mdiyaa Ananía nu ndlo ca tñan ni' lyaa 'in ne' judio, lo'o tyucua xnan qui'yu cula, lo'o sca nu naa Tértulo, siyana can' nu ntsu'hui cha' tyucui' lo'o gobiernu. Mdiyaa ne' tloo gobiernu siyana su'hua ne' qui'ya 'in Pablo.

2 Bra nguila tun Pablo mdisanan msu'hua Tértulo qui'ya tloo gobiernu, lo nu juin: Nde mdiyaan hua lo ncua jylo ri' hua siyana tsu'hue 'a cha' tiyaa 'in lo'o ña'an nu ndlo tñan, can' cha' tsu'hue ndi'in hua,

3 lo tsu'hue ntsu'hui tiee hua ndyucuan xu'hue hua 'in lyigaa se'en ndlo tñan, nu'huin nu lca Felix.

4 Ri nii siyana a cu'ni tiya' hua 'in lye la, cu'ni cha' tlyu ri' 'hua lo'o cha' nu tyucui' hua.

5 Ndyca ri' hua quitsa' hua 'in siyana nde lca ña'an ndyca ri' sca quicha, nda'an xisuun 'in ne' judio sa tyucui chelyuu lo lca que 'in ne' nazareno.

6 Cua ña'an ti ncua ri' cu'ni ni' lyaa 'hua, can' cha' nga'ni hua cha' nguinu siyana cu'ni cuiya' hua cha' 'in tsaña'an nu ndyucui' lee 'hua.

7 Una Lisias x'na sundaru can', nguiten lo'o juersa lo ngulaa 'in ne' re yaa' hua,

8 lo ngulo tñan 'hua siyana can su'hua hua qui'ya 'in tloo, lo ca jylo ri' cha' re bra cunicha' 'in ne'.

9 Scaña'an ti ndyucui' lyigaa ne' judio ndi'in can'.

10 Rcan' nga'ni yaa' gobiernu can' 'in Pablo siyana ca tyucui', lo mdisanan yucui': Na' jlyo ran' siyana cua tyun yjan ndlo tñan, can' cha' lo'o lyigaa tien tyucuin' lo'o ri nii.

11 A tucui qui'ya cuinta cha' re siyana sa ntsu'hui tityucua ti tsan ya'an quichen Jerusalén nga'nin tnun 'in Ndiose.

12 A nguija lyoo ne' 'yan ndyucuin' cua ña'an ti lo'o nten ni' lyaa, ta nxlu ti'in 'in ne' scaxca se'en nguio' ti'in ne' judio, ta loo quichen.

13 A ndijyi ña'an quilyo scua yla ne' qui'ya nu msu'hua ne' 'yan.

14 Una quitsan' 'in ri nii siyana Tucuiin nu nxcuan tloo ne' re cua ntsu'huin, ticui' Ndiose 'in nten cula 'hua ngu'nin tnun, lo

nguiaña'an ran' lyigaa cha' nu nguinu scua loo quityi cha' 'in lee lo'o cha' nu nga'an nu mxiyucui' Ndiose 'in ti s'ni.

15 Stu'hua ña'an nducua tloo hua 'in Ndiose lo'o ne' re, siyana ntsu'hui cha' tyo'o qui'u ne' cua ngujui, nten tsu'hue ta ne' nducun'.

16 Can' cha' lyigaa braa nsñin cuinta 'yan, a ndyca ran' cu'nin qui'ya tloo Ndiose ta cu'nin cua ña'an ti lo'o nten.

17 Tyun 'a yjan ya'an, can' cha' nguilan siyana taan sca lomstan 'in ta'a hua ne' judio, a cuinta taan lomstan ni' lyaa.

18 Cui' tñan can' ngui'nin ni' lyaa bra cua ngüiii cha' 'yan, lo tucua sna ne' judio nu mdo'o se'en lca Asia na'an ne' 'yan, una a nda'an quina'an nten, ni a mxlu ti'in 'in ne'.

19 Can' nu nga'an cha' can su'hua qui'ya 'yan, si ta nde'en la cha' nducui ndyca'an 'in ne' lo'on.

20 Ta ticui' ne' re quitsa' ne' 'in, si ntsu'hui la cha' a tsu'hue nga'nin tloo ne' bra nga'ni cuiya' ne' cha' 'yan la cua.

21 Tina'an siyana cueen yucuin' sca cha' bra nu nen: Ri nii nga'ni cuiyan' huan cha' 'yan siyana nguiaña'an ran' cha' ntsu'hui cha' tyo'o qui'u ne' cua ngujui.

22 Bra ngune 'in Felix cha' re, cui' bra mxtyia' ti'in cha' can' siyana cua jlyo tsu'hue ri' ña'an ndyca ri' Tucuiin can'. Lo nu juin: Bra caan Lisias x'na sundaru can', cu'nin cuiyan' lyijyin cha' re 'huan.

23 Ngulo tñan 'in que 'in sundaru siyana chu'hui ne' cuan 'in Pablo, una a ntsu'hui a ne' cuaan 'in lyee, taa ne' ya' sten lyigaa ta'a tsu'hue lo'o na nu cu.

24 Mdijin tucua sna tsan bra mdiyan lo'o Felix 'in Drusila cuiyo'o, lo lca ne' sca ne' judio. Msu'hua rsuun siyana caan Pablo lo yato'o ngune 'in ne' cha' tsu'hue 'in Jesucristo,

25 una bra mdisanan yucui' Pablo siyana 'ni cha' tyi'in tsu'huen na, lo xñi na cuinta 'na siyana tiaa braa cu'ni cuiya' Ndiose cha' 'na, cui' bra ytsen Felix, lo nu juin 'in Pablo can': Quiaa lya, cua si'yan 'in bra nu tyo'o lja 'yan.

26 Felix can' nducua tloo siyana su'hua lyiya' Pablo 'in, la rcan' culaa 'in, can' cha' tyun ya' msi'ya 'in pablo.

27 Mdijin tucua yjan bra ndyaa Felix can' cuinta nu ndi'in yaa' 'in xca gobiernu nu naa Porcio Festo. Lo se'en nu quinu tsu'hue tiee ne' judio lo'o, mxnu qui'ya 'in Pablo can' yaa' Festo.

HECHOS 25

Cha' nu yucui' Pablo tloo Festo

1 Sa ntsu'hui sna ti tsan mdiya ti'in Festo can' quichen Cesarea, bra yaa nde Jerusalén.

2 nu ndlo tñan ni' lyaa 'in ne' judio, lo'o lyigaa la ña'an nu ndun loo 'in ne', mdiyaa ne' tloo Festo lo msu'hua ne' qui'ya 'in Pablo, lo mjñan ne' cha' tsu'hue 'in,

3 si ca ca cuiya' cha' 'in Pablo xiya' quichen Jerusalén. Cha' 'in ti ne' cua nga'ni cuiya' ne' cha' siyana chu'hui buna ne' tucuiin, lo kujui ne' 'in.

4 Una Festo mxcuen: Cua ntsu'hui ne' cuan 'in Pablo la quichen Cesarea, lo nde cua ntsu'hui cha' xitucuin.

5 Can' cha' tsalca nu ndun loo 'huan ca tsaa can' lo'on, la cua su'huan huan qui'ya 'in si ta nde'en la na nga'ni.

6 Ti mdiya' la Festo can' cha tyii tsan, rcan' mxtucui nde quichen Cesarea. Xca tsan can' ndi tucua se'en 'ni cuiya' qui'ya, lo ngulo tñan siyana quia te'en ne' 'in Pablo can'.

7 Ña'an nguiten Pablo msu'hua lo'o ne' judio nu mdo'o quichen Jerusalén 'in, lo mdisnan msu'hua ne' scaxca qui'ya 'in, xcui' qui'ya nu tnu una ni sca na lo a ngu'ni ca'an na 'in.

8 Rcan' mxcuen Pablo: Ni sca cha' a tsu'hue lo a nga'nin lo'o cha' 'in lee 'in ne' judio, ni lo'o laa, ni lo'o César, a sca qui'ya nducuin.

9 Festo se'en nu quinu tsu'hue lo'o ne' judio, nganicha' 'in Pablo: ¿Ta ndyca ri' xtucui quichen Jerusalén, lo la cua cu'nin cuiyan' cha' 'in?

10 Rcan' mxcuen Pablo: ¡Ta tsi'i tloo ndun ri nii se'en ndlo César tñan, cui' nde ntsu'hui cha' ca cuiya' cha' 'yan! Nu'huin jlyo ri' siyana a sca qui'ya nducuin tloo ne' judio.

11 Una si nde'en la cha' nga'nin, a tyucuin' lo'o ta a cajan. Una si a sca qui'ya nguija lyoo 'yan ña'an ndyucui' ne', a ntsu'hui cha' quinun yaa' ne' re. Jñan cha' tsu'hue 'in siyana César cu'ni cuiya' cha' 'yan.

12 Bra mdyi yucui' Festo lo'o ta'a lca tñan, rcan' nu juin 'in Pablo: Cua mjñan siyana César cu'ni cuiya' cha' 'in, can' cha' se'en nducua César tsaa.

Bra yucui' Pablo tloo Agripa lo'o Berenice

13 Mdi jin tucua sna tsan can' mdiyaa ree Agripa lo'o Berenice siyana tyucui' cha' 'in Festo.

14 Lo siyana tyun tsan mdi'in ne' can', ngujui ña'an ndaa Festo rsuun cha' 'in Pablo lo'o ne', lo nu juin: Nde mxnu su'hua Felix sca presu.

15 Bra ya'an Jerusalén nu ndlo ca tñan ni' lyaa 'in ne' judio lo'o lyigaa qui'yu cula, mjñan ne' cha' cuiya' 'yan siyana tyo'o qui'ya 'in hasta caja.

16 Una mxcuen 'in ne' siyana a ntsu'hui cha' 'in ne' romano ndyaa ne' sca tucui lo'o cha' ndija, si na a lyiji ca cuiya' cha' 'in tloo nu nsu'hua qui'ya 'in, lo ti lyiji tyucui' cha' nu 'in ne'.

17 Can' cha' bra mdiyaan ne' nde re, tlya xca tsan can' mx'yan 'in presu can' siyana ca cuiya' cha' 'in.

18 Mdisnan yucui' ne', una ni sca qui'ya ña'an nu ngulucua ran', a msu'hua ne' 'in.

19 Tsaloo ti cha' nu cua ntsu'hui 'in ne', can' qui'ya msu'hua ne' 'in. N'ni ti'ya ne' 'in sca nu naa Jesús nu cua ngujui, una Pablo ndyucui' siyana lu'u ca can'.

20 Siyana a jylo ran' ña'an ndi'in cha' re, nganichan' 'in Pablo si ndyca ri' xtucui nde Jerusalén lo la cua ca cuiya' cha' 'in.

21 Una Pablo mjñan siyana Augusto cu'ni cuiya' cha' 'in, can' cha' ngulon tñan siyana ti chu'hui ne' cuan 'in hasta bra ca'an tñan 'in tsa se'en nducua cesar.

22 Rcan' nu juin Agripa 'in Festo: Lo'on na' ndyca ran' quine 'yan cha' ndyucui' cua. Lo nu juin Festo: Quiaa quine 'in cha' nu tyucui'.

23 Xca tsan can' Agripa lo'o Berenice, tsu'hue ste ne' nguiten ne' ña'an lo'o lyigaa x'na sundaru, lo'o lyigaa la ña'an ne' nu ndun loo 'in ne' quichen can', rcan' nga'ni Festo cha' nguian lo'o ne' 'in Pablo can'.

24 Lo nu juin Festo: Nu'huin nu lca ree Agripa lo'o tsalca nu ta'a nducuan na re, tloon huan cua ndun ne' re lo ña'an ne' judio msu'hua qui'ya 'in bra ya'an Jerusalén, a quinta yaan ndaa ne' qui'ya 'in la nde, lo ndyucui' cueen ne' siyana caja.

25 Una cui' bra ngüi'yan cuinta siyana a sca qui'ya nga'ni cha' ta caja. Lo siyana cui' mjñan cha' siyana Augusto cu'ni cuiya' cha' 'in, can' cha' ntsu'hui tieen ca'an tñan 'in la cua.

26 Una a ncuca jlyo ran' ña'an tsa'a' quityi qui'ya 'in nu ca'an tñan 'in x'na na, can' cha' nga'nin cha' yaan tloo, nu'huin nu lca ree Agripa tsatlyu lo'o lyigaa ta'a nducuan na re, lo ca tyca tsu'hue quityi 'in bra cua ncuca cuiya' cha' 'in.

27 Siyana a ntsu'hui cha' lyoon na sca presu, si tsi'i la nducua taa rsuun ni qui'ya nga'ni.

HECHOS 26

Cha' nu yucui' Pablo tloo Agripa

1 Rcan' nu juin Agripa 'in Pablo: Ndia cha' cuiya' 'in tyucui'. Rcan' mscuen Pablo yaa' lo mdisanan ndaa rsuun ña'an ndi'in cha' 'in, lo nu juin:

2 Tsu'hue 'a ntsu'hui tieen siyana ca taan rsuun lo'o, nu'huin nu lca ree Agripa, lo ca jylo ri' ña'an ndi'in cha' 'yan, lo tsi'i ña'an qui'ya nsu'hua ne' judio 'yan.

3 Tsu'hue 'a siyana nu'huin cua jlyo rin' ña'an cha' nu ntsu'hui 'in ne' judio lo'o scaxca cha' nu ndyucui' ne'. Cu'ni cha' tlyu ri' 'yan lo'o cha' nu tyucuin'.

Chelyuu yu'hui Pablo ti s'ni

4 Lyigaa ne' judio ndyu'hui lyoo tsu'hue ne' 'yan ña'an chelyuu nu yu'huin, siyana lja ne' ncuca suhuen, a cuinta mdi'in quichen Jerusalén.

5 Jlyo ri' ne' siyana ti s'ni nducui ndyca'an cha' 'in ne' fariseo, lo cui' ne' ca quitsa' ne' 'huan cha' re.

6 Ri nii ndyca cuiya' cha' 'yan squi'ya cha' nu nducua tloon, tsaña'an cha' nu cua mxtya Ndiose lo'o nten cula 'hua,

7 cui' cha' nu nducua tloo sa tityucua nten cuityi 'hua, tla lo titsan nga'ni tnu hua 'in Ndiose lja ndyuhui ta hua cha' nu cua mxtya ni, lo squi'ya cha' re, nu'huin nu lca ree Agripa, nsu'hua ne' judio 'yan.

8 ¿Ta ndlucua ri' siyana Ndiose a ca cu'ni ni cha' tyo'o qui'u ne' cua ngujui?

Ña'an ndaa Pablo ndi'i 'in ne' ti culoo

9 Na' ngulucua ran' ti culoo siyana cui' 'a ña'an ngui'nin bra na'an ti'in cha' 'in Jesús Nazaret,

10 can' cha' lo'o cha' cuiya' 'in ne' nu ndlo ca tñan ni' lyaa, ti la Jerusalén msu'huan 'in nu nguiaña'an ri' 'in Jesús na'an tyucuan, lo bra yujui ne' 'in ncua sca cha' ti 'yan lo'o ne'.

11 Tyun 'a ya' ndaan ndi'i 'in ne' lyigaa se'en 'ni tnu ne' judio 'in Ndiöse, lo yucuin' lo'o ne' siyana tyucui' ca'an ne' cha' nu nguiaña'an ri' ne'. Lyee ncua ti'i ran' 'in ne', can' cha' scaxca quichen ngutucui ndyca'an 'in ne'.

Pablo ndaa rsuun ña'an yaña'an ri'

12 Cui' squi'ya cha' can' ngui'an quichen Damasco lo'o cha' cuiya' 'in ne' nu ndlo ca tñan ni' lyaa 'in ne' judio.

13 Cua ca ndi'ya cuaan bra ngui'an tucuiin can', na'an msti sca xaa nu mdo'o la ni' cuaan nu tsuhue lati ña'an que xaa 'in cuicha, lo msu'hua lo'o na 'yan lo'o ta'a ngui'an can'.

14 Cui' ña'an braa mdlyu hua lyigaa hua, rcan' ngune 'yan ngujui sca nu yucui' lo'o cha' hebreo, lo nu juin 'yan: Saulo, Saulo, ¿ni cha' nda'an ndi lyo'o 'yan? ¿Ta a jlyo ri' siyana ticuii' ngui'ni ti'i lo'o ña'an nu ngui'ni cua?

15 Rcan' mxcuen: ¿Ti ca lca Ni X'na hua? Lo nu juin Ni X'na na 'yan: Na' lcan Jesús nu nda'an ndi lyo'o.

16 Titun lya, na' ngulu'un tloon 'in siyana ca sca msu 'yan, lo tsa yucui' lo'o nten cha' nu cua na'an, lo'o cha' nu ti lyiji culu'un 'in.

17 Culaan 'in yaa' ne' judio lo'o ne' gentil, lo ri nii ca'an tñan 'in tsa se'en ndi'in ne',

18 lo sla cha' tiyaa 'in ne', siyana tyo'o tsu' ne' lo'o cha' tla 'in ne' lo tyun ne' loo xaa 'in Ndiöse, tyo'o ne' se'en ntsu'hui ne' yaa' Ne' xña'an lo tyucui ndyca'an ne' 'in Ndiöse, rcan' caten qui'ya nducui ne' lo tsaña'an ri' ne' 'yan, lo tyucuan ne' cha' tsuhue nu taa Ndiöse 'in lyigaa nu mdo'o hui 'in ni.

Ña'an ncua mducua Pablo cha' 'in Jesús

19 Can' cha' ri nii quitsan' 'in, nu'huin nu lca ree Agripa, siyana a ngui'nin lye' ran' lo'o cha' nu mdo'o la ni' cuaan.

20 La nducua la yucuin' cha' re lo'o ne' ndi'in quichen Damasco, a cuinta lo'o ne' Jerusalén, lo'o ña'aan se'en lyi'ya loo Judea, cui'

ncuaña'an yucuin' lo'o ne' gentil siyana tyaa ri' ne' 'in Ndiose lo culu'u ne' tñan nguini ne' lo'o scaxca cha' tsu'hue nu cu'ni ne'.

21 Lo'o cha' re msñi ne' judio 'yan la ni' lyaa 'in ne', lo ncu cha' kujui ne' 'yan.

22 Una Ndiose nda yaa' ni 'yan, can' cha' lo'o cha' re ndun hasta ri nii, nu cula lo'o nu suhue ndyucuin' cha' tsu'hue 'in ni lo'o, cui' ña'an ndyca ri' cha' nu yucui' Moisé lo'o cha' nu yucui' lyigaa la ña'an nu mxiyucui' Ndiose 'in ti s'ni,

23 siyana ni nu lca Crixtu ntsu'hui cha' tyijyin ni ndi'i hasta caja ni, lo culo la ni tyo'o qui'u ni siyana ca ni sca xaa 'in ne' judio lo'o ne' gentil.

Ncu ri' Pablo siyana tsaña'an ri' Agripa

24 Lja ndyucui' cha' re yucui' cueen Festo: Cua lcu Pablo, loo cha' lyee 'a nga'ni cha'an ndyca lcu'.

25 Rcan' mxcuen Pablo: Nu'huin Festo, tsi'i na lcun, ndyucuin' cha' nu lñi lo'o sca cha' tiyaa nu tyucui.

26 Nde nducua ree, jlyo tsu'hue ri' ña'an ndi'in cha' re, can' cha' a sca lca tieen tyucuin' tloo siyana lyigaa cha' re ndi'ya cuinta, tsi'i cha' nu yato'o buna ti lca na.

27 Nu'huin nu lca ree Agripa, ¿ta nguiaña'an ri' cha' nu mxnu scua nu mxiyucui' Ndiose 'in? Na' jlyo ran' siyana nguiaña'an ri'.

28 Rcan' mxcuen ree can': ¿Ta ndlucua ri' siya cha' nu yucui' ti cua, tsaña'an ran' 'in Crixtu?

29 Mxcuen Pablo: Si Ndiose nu juin, a 'ni cha' ta cui' bra ta ndiya' la una 'ni cha' tsaña'an ri' lo'o lyigaa ta'a nducuan huan re, lo can huan sca sñe' ni ña'an nu lcan, una tsi'i ña'an nu ndycan' lo'o cadena re.

30 Bra mdyi yucui' Pablo cha' re, tsatlyu mditun ree can' lo'o gobiernu, lo'o Berenice, lo'o lyigaa la ña'an ta'a nducua.

31 Mdo'o ntan ne' se'en can' lo mdisnan yucui' ne' scaxca ne': A sca qui'ya nducui cha' quinu yu'hui na'an tyucuan ta caja.

32 Agripa can' nu juin 'in Festo: Ca lyaa si a mjñan cha' siyana César cu'ni cuiya' cha' 'in.

HECHOS 27

Bra nguiaa Pablo presu quichen Roma

1 Mdiyaa braa nu juin ne' siyana tsa'a hua se'en lca Italia, rcan' mdyaa ne' 'in Pablo yaa' Julio, nu lca que 'in sundaru ta 'in Augusta, a cuinta lo'o tyucua xnan presu.

2 Rcan' nguiten hua ni' yca na'an nu mdo'o quichen Adramitio, nu ntsu'hui cha' tyo'o ti'in scaxca se'en lyi'ya loo Asia. Mdo'o hua nguiaa hua, lo ta'a nguiaa hua 'in Aristarco nu mdo'o quichen Tesalónica se'en lyi'ya loo Macedonia.

3 Xca tsan can' mdyo'o ti'in hua quichen Sidón, lo siyana ndyca 'tna ri' Julio 'in Pablo ndaa cha' cuiya' tsa'a se'en ndi'in ta'a tsu'hue siyana cu'ni cuinta ne' 'in.

4 Rcan' nguiten hua ni' yca na'an can', lo siyana lye'e ndyca cui'in se'en nguiaa hua, msñi hua tsu' cueen se'en su yuu bityi se'en lca Chipre.

5 Bra mdijin hua se'en lyi'ya loo Cilicia lo'o Panfilia, mdyo'o ti'in hua quichen Mira se'en lyi'ya loo Licia.

6 Can' na'an nu lca que 'in sundaru xca yca na'an nu mdo'o quichen Alejandría nu tiyaa se'en lca Italia, lo ni' can' nguiten lo'o hua.

7 Tyun 'a tsan yu'hui lyiji hua loo tyi'a can', que' 'a mdiyaa hua tu'hua se'en ndi'in quichen Gnido, cui' ña'an ti ndyca cui'in nde loo se'en nguiaa hua, can' cha' mxstucui hua tsu' nde qui'ya se'en su yuu bityi se'en lca Creta, tu'hua se'en ndi'in quichen Salmón.

8 Lye'e 'a tñan mdijin hua tu'hua tyi'a can' hasta mdyo'o ti'in hua sca se'en nu ndyucui' ne' lo'o Buenos Puertos, lo lcui' ti can' ndi'in quichen Lasea.

9 Siyana cua tyun tsan ntnan' hua, a cuinta cua mdijin tsan nu ngui'ni ne' judio ayuna, chen ndyucui 'hua ti tsa'a la hua ni' yca na'an can', can' cha' Pablo ndaa cha' tiyaa 'in ta'a nda'an,

10 lo nu juin: Lyigaan 'huan ta'a nda'an na re, na' xque' ran' siyana chen ndyucui 'na nu ti tsa'a lan na, tyucuna' yca na'an re lo'o yu'hua nu ntsu'hui ni' na, lo tsato'o lo'on nare tyucuna' na.

11 Una nu lca que 'in sundaru can' a nga'ni cuinta cha' yucui' Pablo, lye'e la nga'ni cuinta 'in nu nda'an lo'o yca na'an can' lo'o x'na na.

12 Siyana tucui a ña'an quinu ne' se'en can' tsan nu tlya', can' cha' quina'an la nu nga'ni sca cha' siyana tyijyin tsa'a si ti la tiyaa

quichen Fenice se'en lyi'ya loo Creta, sca se'en tycan' nscan chelyuu, lo can' quinu tsan nu tlya'.

Bra yaan quio cui'in loo tyi'a tujo'o

13 Mdisnan yaan cui'in cunu tsu' cuica se'en ntsu'hui cha' tsaa ne', lo ngulucua ri' ne' tsa lo'o na 'in ne', can' cha' nguilyoo tyucuan nu nsñi tucui 'in yca na'an can', lo mdo'o nguiaa ñi tu'hua tyi'a se'en lyi'ya loo Creta.

14 Sti'i ti ngutucui yaan sca cui'in tnu nu naa Euroclidón, lo mdijin x'yu na loo yca na'an can'.

15 Siyana juersa 'a yaan cui'in can', lo a ncuca 'a 'hua tsa lo'o hua 'in yca na'an can', ndaa hua ya' ya lo'o cui'in can' 'hua se'en nu ncuca ri' na.

16 Ya lo'o cui'in can' 'hua nde tsu' cuica se'en su yuu bityi nu naa Clauda, que' 'a ncuca cana nguilyoo hua 'in yca na'an lyu' ti ngolquii hua yca na'an can'.

17 Bra mdyo'o scua na chun' yca na'an tlyu can', rcan' mdisnan ngxen ne' tilysu sii' yca na'an tlyu can' lo mscan' tsa ne' 'in na. Nguitsen ne' si tsa ti'in yca na'an can' loo ysin se'en lca Sirte, can' cha' mdi'ya te' nducua que yca na'an can' lo ngala yaa' 'in na.

18 Una xca tsan can' lyee la mscuin ti'in cui'in 'in yca na'an can', mdisnan mscuan hua na ntsu'hui ni' na loo tyi'a.

19 Nu cua ndyca sna tsan can', na nu 'ni lati cha' 'in yca na'an can' lo mscuan hua 'in na.

20 Tyun 'a tsan, ni cuicha ni cuila a ncuca tycan' 'a, lo tsacua ña'an ndi'ya quio cui'in tnu nu mscuin ti'in 'in yca na'an can', cua mxñii ri' hua siyana a tyo'o laa 'a hua.

21 Lo siyana cua tyun tsan a lyiji cu 'a hua, mditun Pablo jlu'hue la lja hua, lo nu juin: Lyigaan 'huan ta'a nda'an na re, si ngune 'huan ña'an cha' nu yucuin' lo'on huan siyana a tyo'on na se'en lca Creta, lo a ña'an na cha' tnu re.

22 Una ri nii tyucuin' lo'on huan siyana cu'ni tnu tieen huan, nisiya yca na'an re jlyo na una nare a sca ca 'na.

23 Siyana tla nu mdijin re, Ndiöse X'na, ni nu ngui'ni tnu hua 'in, nga'an tñan ni sca angajle nu ndi'in lo'on.

24 Lo nu juin 'yan: A cutsen Pablo siyana ntsu'hui cha' tiyaa tun tloo César, lo siyana mjñan cha' tsu'hue 'yan, tyo'o laa lyigaa la ña'an ta'nda'an re.

25 Can' cha' ri nii, lyigaan huan cu'ni tnu tieen huan. Nguaña'an ran' 'in Ndiose lo cui' ña'an ngüisa' angajle 'yan, cui' ncuaña'an tsato'o.

26 Una ntsu'hui cha' tyo'o ti'in yca na'an re lucui' ti se'en su sca yuu bityi.

27 Bra cua ndyca tiljcua tla nu cua nguia lo'o cui'in can' 'hua loo tyi'a tujo'o Adriático, jlu'hue tla can' nu nda'an lo'o 'in na ngüi ri' siyana cua tyo'o ca'an ti hua loo yuu bityi.

28 Msu'hua cuiya' snu ña'an qui'ñi se'en nguiaa hua can', lo ntsu'hui na cla jata. Bra cua nguiaa na nde loo la msu'hua cuiya' la 'in na, lo cha' 'tñu ti jata ti ndiyaa na rcan'.

29 Lo nguitsen si ta tsa tucua yca na'an can' loo quee, can' cha' nde chun' mxytu su'hua jacua tyucuan nu mxñi tucui 'in na, lo lca tiee cha' cua qui'ya xaa.

30 Tsalca nu nda'an lo'o yca na'an can' ncu ri' tyo'o buna ti ni' yca na'an lyu' ti can', lo ndi'ya 'in na loo tyi'a lo nga'ni cha' siyana culo jñi tilysu nu ndycan' tyucuan ti'in nu nducui nde chun' yca na'an can'.

31 Una Pablo nu juin 'in ne' nu lca que can' lo'o lyigaa la ña'an sundaru: Si ne' re xnan ne', ni scan huan lo a tyo'o laan huan.

32 Sundaru can' msi'yu tilysu nu ndycan' ca'an yca na'an lyu' ti can', lo ndaa ya na loo tyi'a can'.

33 Bra cua lryan xaa, Pablo ndaa cha' tnu tiee 'in lyigaa ne' can' siyana cu ne' chin', lo nu juin: Cua ndyca tiljcua tsan nguitsa scalan na lo a lyiji cun 'an na.

34 Can' cha' ri nii, taan na juersa cun na chin' siyana a tyucuna'an rin' na lye la, lo chin ñi siyana ni sca quichan' quen na a tyucuna' na.

35 Bra mdyi yucui' cha' re msñi sca quijaxtlya, tloo na'an lyigaa ne' can' ndyaa xu'hue 'in Ndiose, msu'hue 'in na lo yucu 'in na.

36 Rcan' lyigaa la ña'an ne' ngujui cha' tnu tiee 'in ne' lo mdisan yucu ne'.

37 Ndiyaa hua nu ntsu'hui hua ni' yca na'an can, tucua cientu ntsu'hui sna yla ntsu'hui 'tñuxca.

38 Bra cua yucu ne' mdisnan mslu su'hua ne' si'yu trigo loo tyi'a can' siyana quisa la su'hua yca na'an can'.

Bra ngüityi' yu'hui yca na'an

39 Bra ngüi'ya xaa, a yu'hui lyoo ne' se'en can' una na'an sca se'en nguiten yu'hui tyi'a tujo'o, tycan' loo ysin 'in na, lo ndya yucui' si ca tsa lo'o 'in yca na'an can' loo ysin can'.

40 Rcan' msi'yu tilysu nu nsñi tucui 'in yca na'an can', mxnu sti tyucuan can' ni' tyi'a, cui' ña'an braa ngüiti' ti ndycan' ca'an yca nu nda juersa 'in na, rcan' mscuen te' nu tyucua nde loo yca na'an can', mdo'o na nguiaa na tu'hua ysin can'.

41 Una bra mdiyaa na sca se'en nguio' tucua ysin, can' nguna sti na lo nguinu tucua cuaan suun na, juersa nu nguitsa tyi'a can' mdisnan msta na 'in yca na'an can'.

42 Rcan' sundaru nga'ni cuiya' cha' siyana kujui 'in lyigaa presu can', siyana a xcua tyi'a lo lyaa.

43 Una nu lca que can', a ndaa cha' cuiya' siyana ntsu'hui tiee culaa 'in Pablo can'. Rcan' ngulo tñan ni ña'an nu ndyca 'in nxcua tyi'a, tyo'o ca'an loo ysin can',

44 lo lyigaa la ña'an lo'o ca' ti ta chun' yu'hua nu nducui loo tyi'a can' tiyaa la can'. Ncuaña'an yato'o lyigaa mdo'o laa loo tyi'a can'.

HECHOS 28

Mdyo'o ca'an Pablo loo yuu se'en lca Malta

1 Bra cua mdyo'o ca'an hua loo ysin can', ngujui nu ngüitsa' 'hua siyana loo yuu bityi se'en mdiyaa hua can' naa na Malta.

2 Nten ndi'in can' tsu'hue 'a cha' 'in ne', mxcu'u ne' quii' lo ms'ya ne' 'hua siyana ndi'ya quioo, a cuinta tlya'.

3 Pablo can' mxo' stan' yca bityi, lja msu'hua 'in na loo quii' can' mdo'o sca cuinaan nu yla loo quii' can', lo yucu 'in yaa'.

4 Bra na'an nten nu ndi'in ca can' siyana nducui ti 'in yaa', scaxca ne' mdisnan yucui' ne': Nu chin ñi ca siyana lca re nu ndujui nten, lo nisiya mdo'o laa loo tyi'a una ri nii ngala yaa' ndiose 'in.

5 Mscuin yaa' lo mdiu yu'hui cuinaan can' loo quii', lo a sca ncua 'in.

6 Ndyuhui ta ne' ni braa chu'hui quuin ta caja, una bra na'an ne' siyana cua tsan yucu cuinaan can' 'in, lo a sca ncuca 'in, rcan' ncha'an ne' cha' tiyaa 'in ne', lo ndyucui' ne' siyana lca sca ndiose.

7 Lcui' ti can' ndi'in yuu 'in sca nu naa Publio lo lca bsya se'en can'. Ndyucuan xu'hue 'hua lo sna tsan tsu'hue 'a naan seen 'hua.

8 Yato'o sti Publio can' ntsucua ti'i lo'o tique', a cuinta lo'o quicha tne. Pablo nguiten se'en ntsucua can', lo bra mdyi yucui' lo'o Ndiose mxtya yaa' 'in ne' lo nga'ni tyca 'in ne'.

9 Rcan' lyigaa la ña'an nu ti'i mdisanan yaan se'en ndi'in Pablo, lo lyigaa ne' ndyca ne'.

10 Lja mdi'in hua can' tsu'hue 'a yu'hui ne' cuinta 'hua, lo bra cua tyo'o hua tsaa hua ni' xca yca na'an, nda xu'hue ne' lyigaa loo na nu cu'ni tsu'hue 'hua tucuiin tsaa hua.

Bra mdiyaa Pablo quichen Roma

11 Tsa sna coo' mdi'in hua se'en can', rcan' mdo'o hua nguiaa hua ni' xca yca na'an nu mdo'o quichen Alejandría, can' nguinu tucui na tsalja mdijin tsan nu tlya', lo tloo yca na'an can' nga'an ngulucuin Castor lo'o Pólux.

12 Rcan' mdyo'o ti'in hua quichen Siracusa se'en nguinu hua sna tsan.

13 Can' mdo'o hua nguiaa hua tu'hua tyi'a hasta mdiyaa hua quichen Regio. Xca tsan can' mdo'o hua nguiaa hua lo mdisanan ngua cui'in nde chun' se'en cua mdijin hua, la xca tsan can' mdiyaa hua quichen Puteoli.

14 Can' na'an ta'a hua lo'o ta'an na, mjñan cha' tsu'hue 'hua siyana quinu hua lo'o sca smanan. Rcan' mdo'o hua nguiaa hua nde quichen Roma mda'an quiya' ti hua.

15 Ta'an na ndi'in Roma, bra yna cha' siyana cua ljian hua tucuiin, ya te'en 'hua la se'en lca Foro de Apio. Bra mdiyaa hua se'en lca Sna Tienta, lo'o can' ndi'in yta la ne' 'hua. Bra na'an Pablo 'in lyigaa ne' can', ndyaa xu'hue 'in Ndiose lo ngujui cha' tnu tiee 'in ne'.

16 Bra mdiyaa hua quichen Roma, nu lca que 'in sundaru can' mdyaa 'in lyigaa presu yaa' xca x'na sundaru. ndaa cha' cuiya' siyana tyi'in Pablo xca se'en lo scati sundaru chu'hui cui nta 'in.

Yucui' Pablo cha' 'in Jesús quichen Roma

17 Bra ngüita'a sna tsan can', Pablo nga'ni cha' mxi'ya 'in lyigaa ne' judio nu ndun loo lati quichen can'. Bra cua ngüio' ti'in ne' nu juin 'in ne': Lyigaan 'huan ta'a judio na, quitsan' 'huan siyana a sca cha' lyiji tyucuna' 'yan lo'o lyigaa ta'a judio na, ni lo'o ña'an cha' nu cua ntsu'hui 'na, una ti la Jerusalén ndyaa ne' 'yan yaa' bsya romano, lo nga'an tñan ne' 'yan l'yan presu nde re.

18 Bsya cua nga'ni cuiya' cha' 'yan, lo ncua ri' ne' culaa ne' 'yan siyana a sca qui'ya ngüija lyoo 'yan ta kujui ne' 'yan.

19 Una squi'ya ne' judio nu ngañan qui'ya 'yan, mjñan siyana César cu'ni cuiya' cha' 'yan, lo tsi'i siyana nde'en la na nga'nin.

20 Can' cha' msi'yan 'huan siyana tyucuin' lo'on huan cha' re, lo ca jlyo rin' huan cha' nu ndyuhui tan na naa ne' Israel, can' cha' ndycan' lo'o cadena re.

21 Rcan' mxcuen ne' 'in Pablo: Ni sca quityi nu mdo'o Judea a lyiji tyucuan hua nu ndyucui' cha' 'in, ni sca ta'a judio na, a lyiji can nu mxtya qui'ya 'in nde re, ta nde'en la cha' nducui ndyca'an 'in.

22 Una ndyca ri' hua quine 'hua ña'an cha' nu ndlu'u, siyana lyigaa se'en na'an ti'i ne' ña'an cha' nu ntsu'hui cua.

23 Nga'ni cuiya' ne' cha' lo'o tsan nu ntsu'hui cha' tyucui' lo'o ne'. Quina'an 'a ne' mdiyaa ne' ña'an se'en ntsu'hui, lo tyucui tsan can' ngüilyo scua yla tsaña'an ntsu'hui cha' culo Ndiose tñan, yucui' cha' 'in lee nu nga'an Moisés, lo'o cha' nu nga'an nu mxiyucui' Ndiose 'in, siyana tsaña'an ri' ne' 'in Jesús.

24 Ntsu'hui nu yaña'an ri' cha' nu yucui' Pablo lo ntsu'hui nu a yaña'an ri'.

25 A ncua ca sca cha' ti 'in ne', can' cha' nu juin Pablo bra nu cua tyo'o tsu' ne': Si ni ña'an mxiyucui' Espíritu nu Luhui 'in Ndiose 'in Isaía bra yucui' lo'o nten cula 'na, lo nu juin:

26 —Yaa, lo tyucui' lo'o nten cua: Nisiya lyee la ne 'huan, una a ndi'ya huan cuinta, nisiya lyee la ña'an huan lo a tycan' 'huan.

27 Siyana nten re ncua tla carsya 'in ne', cua ngüijly'a ri' ne' cha' nu ngune 'in ne', mducun ne' quilloo ne', siyana a ca tycan' 'in ne', ni a quine 'in ne', ni a qui'ya ne' cuinta, ni a quinan ne' 'yan siyana cu'nin tycan' 'in ne'—.

28 Can' cha' ca jlyo rin' huan ri nii, siyana lo'o ne' gentil cua ndaa Ndiose cha' cuiya' tyo'o laa ne', can' nu quine 'in cha' re.

29 Bra ndyi yucui' cha' re, mdo'o ne' judio nguiaa ne', scaxca ne' mdisnan yucui' ne' squi'ya cha' can'.

30 Pablo msu'hua lyiya' sca na'an se'en mdi'in tucua yjan, lo ndyucuan xu'hue lyigaa nu ndian can',

31 lo ndyucui' ña'an ntsu'hui cha' culo Ndiose tñan 'in ne', ndlu'u cha' 'in Ni X'na na Jesucristo, ni a ytsen 'a yucui' lo ne' lo a tucui 'a ngutucui ndijin.